

93. Tiistaina 3 päivänä syyskuuta 1996

kello 14.10

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Lähetekeskustelu

1) Hallituksen esitys valtion talousarvioksi vuodelle 1997 2764

Hallituksen esitys 103/1996 vp

Ainoa käsittely

2) Kertomus hallituksen toimenpiteistä vuonna 1994 2766

Kertomus 6/1995 vp
Perustuslakivaliokunnan mietintö 4/1996 vp
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö 8/1996 vp

Lähetekeskustelu

3) Lakialoite luonnonsuojelulaiksi 2780

Lakialoite 29/1996 vp (Esa Lahtela /sd ym.)

4) Lakialoite laiksi veronkantolain 12 d §:n muuttamisesta „

Lakialoite 30/1996 vp (Sinikka Hurskainen /sd ym.)

5) Lakialoite laiksi rikoslain 20 luvun 8 §:n muuttamisesta 2781

Lakialoite 31/1996 vp (Paula Kokkonen /kok ym.)

6) Lakialoite laeiksi osamaksukaupasta annetun lain 3 §:n ja kuluttajansuojalain 7 luvun 17 §:n muuttamisesta 2787

Lakialoite 32/1996 vp (Pekka Kuosmanen /kok)

7) Lakialoite laiksi sairausvakuutuslain muuttamisesta 2789

Lakialoite 33/1996 vp (Irja Tulonen /kok ym.)

8) Lakialoite laeiksi rikoslain 21 luvun 9 §:n ja rangaistusten täytäntöönpanosta annetun lain 2 luvun 13 §:n muuttamisesta 2792

Lakialoite 34/1996 vp (Kari Myllyniemi /kesk ym.)

9) Lakialoite laiksi yleisestä kalastusoi-
keudesta annetun lain 1 §:n muuttamisesta
ja laiksi kalastuslain muuttamisesta 2797

Lakialoite 35/1996 vp (Ola Rosendahl /r ym.)

Mietintöjen pöydällepano

10) Kansaneläkelaitoksen valtuutettujen toimintakertomus vuodelta 1995 2806

Kertomus 4/1996 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö 14/1996 vp

Puhetta johtaa puhemies Uosukainen.

Nimenhuudon sijasta merkitään läsnä oleviksi ne edustajat, jotka osallistuivat edelliseen täysistuntoon, sekä edustajat Aho, Kokkonen ja Tiusanen.

Täysistunnon kuluessa ilmoittautuvat edustajat Puisto ja Kautto.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Hallituksen esitys valtion talousarvioksi vuodelle 1997

Lähetekeskustelu

Hallituksen esitys 103/1996 vp

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Valtiovarainministeri Niinistö: Arvoisa puhemies! Arvoisille kansanedustajille jaettu ensi vuoden talousarvioehdotus on puheissa saanut nimekseen ”luottamuksen ja toivon talousarvioehdotus”.

Tuon talousarvioehdotuksen keskeisiä sanoimia ovat vakaan talouskasvun turvaaminen ja selkeä muutos tuloveroajattelussa. Se tuloveron miinusumerkkisyys, joka on vallinnut tällä vuosikymmenellä, vaihtuu nyt plusmerkiksi veronmaksajien kannalta.

Erityisesti tuloveron alentamisesta odotetaan seuraavan kulutuskysynnän kehittymistä myönteiseen suuntaan myös kotimarkkinoilla, josta kesän mittaan on saatu jo merkkejä. Tämä puolestaan parhaiten palvelee myös hallituksen työllisyystavoitetta. On selvästi nähtävissä, että juuri kotimarkkinoilla ei ole kyetty vielä vastaamaan talouskasvun mukanaan tuomaan työllistämishaasteeseen.

Budjetin kansantalousnäköymien perusteesta haluan ensiksikin todeta, että nyt tilanne on suotuisampi kuin vuosi sitten, ellei muuten suotuisampi, niin ainakin suotuisampi tehdä ensi vuotta koskevia arvioita. Viime vuonnahan kävi sillä tavalla, että varsin nopeasti syksyn mittaan kävi ilmi, että talouskehitys ei olekaan sen suuntainen kuin kevään merkit olivat näyttäneet. Nyt on kaikki aihe uskoa, että syksyn merkit ja ensi vuoden merkit ovat paremmat kuin kevään merkit tänä vuonna ovat olleet. Perustilanteemme on

varsin vakaa. Rahoitusmarkkinat ovat hyvin solidit. Korko on hyvin alhaalla. On selvästi nähtävissä, että myös Euroopassa alkaa nouseva talouskehitys. Kysymys on nyt pikemminkin siitä, milloin ensimmäiset vahvemmat merkit tulevat näkyviin.

Talousarvioehdotus pohjautuu 3,9 prosentin bruttokansantulon kasvuodotukselle. Samalla joudutaan korjaamaan tämän vuoden arviota 2,8 prosenttiin. Näissä molemmissa arvioissa näkyvät edellisen vuoden pohjat. Se, että tämän vuoden arviota on vedetty alaspäin, johtuu pitkälti siitä, että viime vuoden nuo kuvaamani pohjat antoivat huonomman lähtökohdan ja siten huonomman luvun tälle vuodelle kuin mitä vielä keväälläkin odotettiin. Toisaalta sitten nyt ollaan kuvaamalla tavalla aivan päinvastaisessa tilanteessa. Tämä vuosi ja tämä alkava syksy tulevat antamaan ensi vuodelle paremmat pohjat.

Talousarvioesitys pohjautuu työttömyysarvioon, jonka mukaan keskityttömyys ensi vuonna olisi 15,4 prosenttia. Tämän vuoden työttömyysarvio on 16,4 prosenttia, ja kaikkien merkkien mukaan näyttää siltä, että myös liikkumme aivan oikein tässä 16,4 arviossa kuluvan vuoden ajan. Tuon työttömyysarvion paranemisen pohjalla on selkeästi se käsitys, että kun kotimarkkinakysyntä on lähtenyt kasvuun, kun kotitalouksien käytettävissä olevat tulot ensi vuonna tulevat selkeästi nousemaan muun muassa tuloveroratkaisun vuoksi, niin on perusteltua aihetta myös olettaa, että työllistäminen lisääntyy kotimarkkinoilla.

Talousarvion loppusumma on 190,8 miljardia markkaa. Tuo määrä alittaa vertailukelpoisenaikin ensi vuodelle annettun kehysten jonkin verran. Talousarviotulot ovat kaikkiaan 162 miljardia markkaa. Velanotoksi jää 28,8 miljardia markkaa, jonka jälkeen ensi vuoden lopussa valtion velka on 432 miljardia markkaa.

Tässä velanoton määrässä on sekä hyviä että huonoja uutisia. Varmasti hyvä uutinen on se, että selkeästi alitettiin ehkä monenkin pessimistisemmät arviot siitä, mikä ensi vuoden velkamäärä tulee olemaan. Meillä on riittänyt näitä pessimistejä. Muun muassa sellaisia, jotka ovat maalilleet kuvaa, että tämän vuoden alijäämä olisi 60 miljardia markkaa. Voin nyt kertoa, että kun lisätalousarvio tälle vuodelle annetaan eduskuntaan, tuo velkamäärä tulee olemaan se, minkä hallitus helmikuussa jo ilmoitti elikkä noin 42 miljardia markkaa. Jos muistellemme vuotta 95, velanoton määrä silloin oli 55,5 miljardia mark-

kaa, joten alas on tultu ja lujaa. Tuo 95 velanoton määrä on puolittunut.

Huonompi uutinen on se, että tämä 28,8 miljardiakin markkaa on aivan liikaa. Se tarkoittaa sitä, että Suomen valtion budjettialijäämä on 5,1 prosenttia bkt:stä. Se on Euroopan toiseksi tai kolmanneksi huonoin suoritus. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että edelleenkin myös ensi talousarviovuoden jälkeen joudutaan harjoittamaan tiukkaa säästäväisyyspolitiikkaa. Ensi vuonna on tarkoitus olla hyvin pidättyväinen lisäbudjettien suhteen ja kaksinverroin pidättyvämpi lisäbudjettien lainalla maksamisen suhteeseen.

Mutta jos luomme katseemme jo yli talousarvioesitysvuoden vuoteen 98, voidaan havaita, että meillä on ns. leikkausvarastoa tehtyjen päätösten perusteella noin 6 miljardia markkaa. Vastaavasti on väistämätöntä, että korkomenot tulevat lisääntymään tälläkin velkaantumisella niin, että tuosta säästövarastosta putoaa liki puolet pois. 1998 on siis myös haasteellinen vuosi talousarvioiden tekijöille.

Talousarvion valmistelun yhteydessä on käyty paljon keskustelua valtion ja kuntien välisestä suhteesta. Valtiovarainministeriö on myös käynyt näitä keskusteluja niin epävirallisemmissa kuin virallisemmissäkin puitteissa. Luulen, että me jaamme kuntasektorin kanssa sen käsityksen, että on saatu hyvä keskusteluyhteys alulle. Me olimme täysin yksimielisiä siitä, että kuntien valtionosuuksien leikkauksessa on ollut kysymys vastuun jakamisesta. Nimittäin eihän niin voi olla, että kun taloussuhdanteet kääntyvät laskuun, niin kuin Suomessa jyrkästi tapahtui 90-luvun alkupuolella, että toinen julkisen sektorin pääosa, valtio, rahoittaisi edelleen yhtä suurella mitalla toista pääosaa kuntia, vaikka rahan määrä on olennaisesti vähentynyt. Olen ollut varsin tyytyväinen siihen, että kuntasektorilta on selvästi myönnetty tämä talousriskin taakan jakamisen periaate.

Tällä kertaa otettiin puheeksi myös verotusriskin taakan jakaminen. On nimittäin niin, että niiden tuloverokevennysten jälkeen, jotka tässä budjettiesityksessä ovat, valtion varsinainen tuloveroasteikko tulee olemaan alempana kuin vuosikymmeniin. Joudutaan ilmeisesti hakemaan yhtä alhaista valtion tuloveroasteikkoa 60-luvulta.

Sen sijaan kunnallisverotus ja tulonsaajien oman sosiaaliturvan maksu ovat liki korkeimmillaan, ja tämä kolmikantainen yhtälö tekee valitettavasti edelleen tämänkin budjettiesityk-

sen toteutumisen jälkeen sen, että Suomessa tulovero säilyy liian korkealla tasolla. Mutta jos valtion tuloveroasteikko on alimmillaan ja kuntien on samanaikaisesti kovin korkealla, oli nähdäkseen aivan oikeutettua lähteä kuntien kanssa keskustelemaan myös tästä verotaakan jakamisesta.

Noissa keskusteluissa ei päästy aivan täyteen yhteisymmärrykseen, ja niinpä valtio teki sitten kuntien puolesta veronalennuksen. Kun nyt kuitenkin on haluttu lausua jotenkin niin, että kunnallissektori ei sitten voisikaan enää verojaan alentaa, totean, että nettomääräisesti tämä puuttuminen kunnallisverotukseen maksaa kunnille vain 0,1 penniä veroäyryltä, joten aivan riittämiin siellä kyllä vielä alentamisvaraa on.

Tässä valtion ja kuntien taloussuhteessa on budjettiin sitten sisällytetty aikaisemmin tehtyjen päätösten mukaiset leikkaukset, myös annettu kunnille mahdollisuus tasavertaiseen työllistämiseen niin, että kuntien palkkasummasta maksamia sosiaaliturvamaksuja on alennettu yksityissektorin tasolle. Tämä vastaavasti tietysti on leikkattu kunnilta takaisin.

Kuten totesin, eräs tämän budjetin keskeisiä piirteitä on työn verotuksen etumerkin muuttaminen. Kun tähän asti 90-luvun aikana on jouduttu jatkuvasti olosuhteiden pakosta kiristämään verotusta, tässä budjettiesityksessä esitetään selkeää, kaiken kaikkiaan 5,5 miljardin markan määräistä tuloveron alentamista.

Jos katsomme niitä periaatteita, joilla tuo tuloveron alentaminen esitetään, niitä on selkeästi kolme: halutaan lisätä kotimaista kulutuskysyntää, halutaan suosia ansiotuloja, työn tekemistä ja yrittämistä ja sitten kolmanneksi toimitaan niin tasapuolisesti kuin matemaattiset kaavat antavat mahdollisuuksia. Tämä tarkoittaa sitä, että kaikkien veronmaksajien kohdalla alennusprosenttiyksikkö on osapuilleen saman suuruisen. Tästä tietysti johtuu se, että alemmilla tulotasoilla suhteellinen veronalennus on tuntuvasti suurempi kuin ylemmällä tulotasoilla, mutta siitä seikasta, että se, joka enemmän ansaitsee, maksaa myös enemmän veroa, taas johtuu, että veron markkamääräinen alennus on korkeampi ylemmällä tulotasoilla kuin alemmilla tulotasoilla.

Tässä tuloveroratkaisussa alitettiin selkeästi ne lupaukset, jotka tuposopimuksen yhteydessä annettiin. Silloinhan puhe oli ainoastaan 0,8 prosentin tuloveroasteikkoalennuksesta ja sairausvakuutusmaksun portaan alentamisesta. Valtion verotuksen puolella nyt nostettiin asteikkoalennus prosenttiin ja tehtiin 4 prosentin tarkennus tuloveroasteikon tulorajoihin.

Kunnallisverotuksen puolella puolestaan ansiotulovähennystä käsiteltiin sillä tavalla, että se selkeästi suosii pienituloisia, mutta sen ulottaminen pitkällä kaarella myös keskituloisiin turvaa sen, ettei tällä ansiotulovähennyksellä nyt luotu uutta kannustinloukkua, kun niistä parhaan tahdon mukaan on yritetty eroon päästä.

Tuloverotuksen puolella edelleenkin esitys pitää sisällään pieniyhtiöiden aseman parantamisen sillä tavoin, että olemassa olevaa verojärjestelmää kehitetään, jolloin noin 150 miljoonan markan arvosta pieniyhtiöt saavat mahdollisuuden entistä paremmin kehittää omaa pääomaansa.

Arvoisa puhemies! Varsinaisen budjettiesityksen mukana on edustajille jaettu myös Suomen tarkennettu lähentymisohjelma, jota täällä sitten erikseen käsitellään, minkä jälkeen sitä sitten käsitellään myös Euroopan unionin tasolla.

P u h e m i e s : Asian käsittely keskeytetään.

Edustajat Puisto ja Kautto merkitään läsnä oleviksi.

2) Kertomus hallituksen toimenpiteistä vuonna 1994

Ainoa käsittely
Kertomus 6/1995 vp
Perustuslakivaliokunnan mietintö 4/1996 vp
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö 8/1996 vp

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 4 ja suhteita ulkovaltoihin koskevalta osalta ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 8. Keskustelu suoritetaan ja päätös tehdään erikseen kummastakin mietinnöstä.

Esitellään kertomus perustuslakivaliokunnan mietinnössä valmistelevasti käsitellyltä osalta.

Keskustelu:

Ed. Tykkyläinen: Arvoisa puhemies! Valtiovarainvaliokunta on hallituksen kertomuksesta perustuslakivaliokunnalle antamassaan lausunnossa keskittynyt kahteen opetusministeriön hallinnonalan asiaan. Yhtäältä korkeakoulujen määrärahoihin, toisaalta veikkausvoitto- ja raha-automaattivarojen käyttöön. Huolimatta siitä, että valtiovarainvaliokunnan lausun-

to valmisteltiin hallinto- ja tarkastusjaostossa, saanen sivistys- ja tiedejaoston puheenjohtajana lyhyesti kommentoida valiokunnan lausuntoa, jotta se ja siihen liittyvät sisällöt avautuisivat myös eduskuntakäsittelyssä.

Yliopistomäärärahat supistuivat vuosina 1991—1994 lähes 800 miljoonaa markkaa eli 16 prosenttia. Samana ajanjaksona opiskelijamäärä kasvoi 13 000:lla eli 10 prosenttia. Tämä tarkoittaa sitä, että rahaa oli käytettävissä opiskelijaa kohti vuonna 1994 20 prosenttia vähemmän kuin vuosikymmenen alussa.

Mistä säästö sitten otettiin? Yksiköitä ei edellä mainittuna ajanjaksona vähennetty. Sen sijaan vähennettiin kaikkien yliopistojen toimintamenoja. Palkkamenot leikattiin, henkilöstön määrää vähennettiin ja henkilöstöä lomautettiin. Rakennus- ja laiteinvestointeja siirrettiin tai niistä luovuttiin kokonaan jne.

Viime vuosina ei määrärahoja enää supistettu. Myös korkeakoulujen tulevaisuus näyttää siedettävältä. Tulevan vuoden budjetin yhteydessä korkeakoulujen kehittämislakia jatketaan. Vuosina 1997—2000 yliopistojen toimintamomentille merkittyä määrärahaa korotetaan vuosittain määrällä, joka suunnilleen vastaa eri palkkaratkaisuista aiheutuvaa palkkausmenojen kasvua.

Valtiovarainvaliokunta on todennut hallituksen kertomuksesta antamassaan lausunnossa, että "Korkeakoulujen toiminnan rahoituksessa ei ole näköpiirissä varsinaista kriisiä. Rakenteellisten toimien kautta edeten kyetään rahoitus pitkällä tähtäyksellä turvaamaan". Valiokunta vaatikin lausunnossaan: "Yliopistojen rakenteellista kehittämistä on jatkettava mahdollisimman tehokkaan ja taloudellisen toiminnan varmistamiseksi."

Arvoisa puhemies! Toinen valtiovarainvaliokunnan lausunto, jossa käsiteltiin kokonaisuutena veikkaus- ja raha-automaattivarojen käyttöä, vaikuttaakin jo paljon vaikeammalta. Säädöksiin perustuva periaatehan on se, että Veikkaus Oy:n valtion budjettiin tulouttamia varoja käytetään tieteen, taiteen, urheilun ja nuorisokasvatustyön tukemiseen. Raha-automaattiyhdistyksen tuotto ohjautuu taas pääasiallisesti sosiaali- ja terveysalan järjestöjen tukemiseen. Jos tämä periaate toteutuisi myös käytännössä, mitään ongelmaa ei olisikaan. Valitettava totuus kuitenkin on se, että sekä veikkauksen ja raha-arpajaisien voittovaroja että rahapelitoiminnan avulla saatuja varoja on käytetty viime vuosina yhä enemmän sellaisten menojen kattamiseen, jotka

valtio on aiemmin suorittanut, siis budjetin yleiskatteeksi.

Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarojen käytössä on tapahtunut myös sisäinen siirtyminen, jossa kärsijöinä ovat olleet ennen muita liikunta- ja nuorisokasvatustyö. Näihin käytettävissä olleet veikkausvoittovarot ovat vuosina 1992—1996 supistuneet suhteellisesti. Kuitenkin tänä aikana liikuntatoiminnan määrä on voimakkaasti lisääntynyt.

Tieteen ja kulttuurin määrärahoissa painopiste on valtion rahapulassa siirtynyt yhä enemmän budjettivaroista veikkausvoittovaroihin. Tänä vuonna tieteen tukemiseen käytetään veikkausvoittovaroja peräti 225 prosenttia enemmän kuin seitsemän vuotta sitten. Kulttuurin tukemisessa veikkausvoittovarojen käyttö on vuosina 1989—1996 lisääntynyt markkamääräisesti lähes saman verran kuin budjettirahoitus on vähentynyt siirtymän ollessa reilusti yli 400 miljoonaa markkaa.

Raha-automaattivarojen käyttö budjetin yleiskatteeksi on myös sosiaalipoliittinen asia ja sen ulottuvuutensa johdosta ongelmallinen. Raha-automaattivastuuta on voitu ohjata kohdennetusti nimenomaisesti sellaisiin toimiin ja niille kansalaisryhmille, jotka ovat joutuneet kärsimään taloudellisen ahdingon aiheuttamasta hädästä. Investointivastuuta on myönnetty muun muassa noin 1 500 palveluasunnon rakentamiseen vuosittain. Erityisavustuksia on myönnetty hankkeisiin, joilla on voitu parantaa muun muassa päihdeongelmaisten, mielenterveyspotilaiden, nuorten työttömien, vaikeissa oloissa elävien perheiden sekä erilaisten vammaisryhmien asemaa.

Myös jatkossa järjestöjen tarkoituksena on kehittää ennalta ehkäisevää toimintaa, avohuoltoa, tehostettua perhetyötä ja kuntoutusta. Samoin on tarkoitus lisätä erilaisten kriisipalvelujen määrää, samoin kuin päiväkeskus- ja työtoimintoja. Onko siis oikein, että tällainen toiminta vaarannetaan supistamalla siihen käytettäviä resursseja? Supistaminen tehdään kaiken lisäksi aikana, jolloin järjestöjen panosta on erityisesti tarvittu kuntien ja muun julkisen sektorin supistuessa ja supistaessa palvelujaan. Tätä työtä, johon ei löydy muuta rahoitusta, voidaan tehdä vain, mikäli siihen löytyy myös jatkossa pelitoiminnasta saatavaa rahaa.

Arvoisa puhemies! Eduskunta on lausumilla vuodesta toiseen vastustanut edellä kuvattua kehitystä veikkaus- ja raha-arpajaisten voittovarojen sekä rahapelitoiminnasta saatavien tulojen käyttämisestä budjetin yleiskatteeksi. Sama

eduskunta on kuitenkin niin ikään vuodesta toiseen siunannut tällaisen kehityksen hyväksyessään näiden varojen käytön budjetin yleiskatteeksi. Valtiovarainvaliokunta onkin lausunnossaan katsonut, että ”eduskunnan olisi eri yhteyksissä kyettävä olemaan johdonmukainen ottamilleen kannoille”.

Ministeri Andersson: Arvoisa puhemies, fru talman! Teeke mieli kommentoida ed. Tykkyläisen puheenvuoroa siltä osin, kuin se koskee veikkaus- ja budjettivaroja ja kulttuuri-, nuorisolaikuntatoimen ja tieteen rahoittamista.

Se, että varsinkin kulttuuritoimen puolella vuosi vuodelta on siirretty budjettirahoitteisia asioita veikkausvaroin rahoitettaviksi, on tosiaasia, joka on mielestäni valitettavaa, mutta joka on johtunut tietysti tästä rahapulasta, mikä on liittynyt valtion huonoon taloustilanteeseen. On kuitenkin, jotta saisi oikean kuvan asioista, verrattava kokonaisrahamäärää, millä rahoitetaan kulttuuritoimintaa, nuorisotoimintaa, liikuntaa, urheilua ja tiedettä, laskettava yhteen budjetista ja Veikkauksesta tuleva raha. Silloin voidaan huomata, että viimeisen viiden kuuden vuoden aikana näissä ei ole tapahtunut mitään suuria muutoksia eri alojen kesken.

Mutta se, mikä tekee asiasta hyvin vakavan, on se, että jotta tällainen monopoli kuin Veikkaus voisi säilyä meillä EU-oloissa, meidän pitää olla erittäin tarkkoja siitä, ettemme käytä näitä varoja sellaisiin tarkoituksiin, jotka eivät ole sallittavia veikkausmonopolin säilyttämiseksi. Eli emme voi käyttää budjetin yleiskatteeksi näitä rahoja. Esimerkiksi tänä vuonna, kun saatiin veikkausvaroista lisärahoitusta rakentamiseen, sitä käytettiin nimenomaan kulttuurirakentamiseen, kuten kirjastoihin ja liikunnan puolella uimahalleihin, urheilulaitoksiin jne. Mutta tässä meidän pitää olla hyvin tarkkoja, koska muuten on sellainen vaara, että tämä meille elintärkeä veikkausmonopoli, jolla rahoitetaan keskeiset yhteiskunnalliset toiminnot kulttuurin, liikunnan, nuorisotoimen ja tieteen alalla, meiltä vietään ja tuodaan tänne vapaa kilpailu.

Eli tämä kaipaa lisäkeskustelua. Nyt uudistetaan arpajaislakia. Siinä myöskin ehkä voisi löytää ratkaisun, joka lopettaisi tämän jatkuvan siirtorendin budjettirahoitteisesta rahasta veikkausvoittovaroihin; tälle pitäisi saada loppu.

Ed. Rauramo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Itselläni on varsinainen puheenvuoro tästä asiasta aivan hetken kuluttua, mutta

siinä pelossa, että ministeri Andersson olisi poistumassa, haluaisin muutamaa hänen lausumaansa puuttua.

Ministeri Andersson on aivan oikeassa siinä, että jos verrataan pitkällä aikajänteellä taiteen ja liikunnan rahoja, mitä budjetista on tullut ja mitä Veikkauksen varoista, siinä ei ole tapahtunut suuria muutoksia. Itselläni on käyrät vuodesta 87 lähtien ja vasta viime vuonna on ruvettu käyttämään sellaisia kalvoja ja pylväitä, joissa nämä asiat yhdistetään. Siihen asti Veikkauksen rahoista puhuttiin aivan erillisenä osana ja puhuttiin asetuksen mukaisista jakosuhteista, jotka liikunnan kohdalla ovat olleet hyvin dramaattiset, koska liikunta ei ole saanut budjettiin sidottuja varoja kuin aivan marginaalisen määrän ammatilliseen koulutukseen. Tässä on liikunnan kannalta ollut se suuri ongelma, koska liikunnan rahat ovat tulleet vain veikkausvoittovaroista.

Siinä myös ministeri Andersson oli aivan oikeassa, että uhka tämän monopolin menettäminen on EU:n oloissa suuri, ja siltä kannalta minua vähän hämmästyttää eräs asia. Vuonna 1994 istui rahapelitoimikunta, joka yksimielisesti totesi myös tämän uhkan, ja toimikunnassa istui myös budjettipäällikkö Virtanen, joka yhtyi näkemykseen, että monopolin menettäminen on uhkana, jos rahoja siirretään yleiskatteeksi. Tämän luulisi olevan ministerille hyvä käsikassara budjettipäällikköä vastaan, kun hän siirtää näitä rahoja pois Veikkauksen varojen varsinaisesta käyttötarkoituksesta.

Ed. Tykkyläinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olemme ministeri Anderssonin kanssa pitkälti samaa mieltä, ja puheenvuoroni oli tarkoitettu nimenomaan tukemaan ministeri Anderssonin alaa, että hän pystyy taistelemaan tulevaisuudessa määrärahoista liittyen korkeakoulujen kehittämisrahoihin ja myöskin siihen, että enää ei ohjattaisi Veikkauksen voittovaroja yleiskatteellisiin menoihin. On merkittävä asia, että voisimme säilyttää Suomessa tieteen, taiteen, kulttuurin, liikunnan ja nuorisotyön aseman.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Tässä keskustelussa on käytetty suunnilleen samoja puheenvuoroja kuin aikaisemmin ainakin ehkä parin kolmen vuoden ajan. Toisin sanoen niin ed. Tykkyläinen, ministeri Andersson kuin ehkä tuleva ministeri, ed. Rauramokin ovat kantaneet huolta siitä,

että Veikkauksen ja Raha-automaattiyhdistyksen voittovaroja kohdistetaan budjetin yleiskatteeksi.

Minä sanoin samalla tavalla kuin ennenkin. Käytän samanlaisen puheenvuoron minäkin, kuin viime vuosina olen käyttänyt, totta kai. Eihän tästä mieltään voi muuttaa. On parempi, että nämä varat menevät budjetin yleiskatteeksi, kuin että niillä rahoitetaan, niin kuin taannoisina vuosina, puoluepoliittisia lepokoteja härskillä tavalla, joka oli aivan uskomaton monissa tapauksissa. Voisin esittää esimerkkejä, mutta en sitä kyllä nyt tee. Varsinkin itäpuolelta Suomea on sellaisia tapauksia, jotka eivät kattaneet millään tavalla lain kirjainta eivätkä käytäntöä, ministeri Andersson.

Minä toivon, että näiden puoluepoliittisten lepokotien ja muuten puolueiden tukeminen näillä varoilla olisi vähentynyt ja kokonaan loppunut. Siitä en iinkään kannan murhetta, jos osa varoista menee budjetin yleiskatteeseen, erityisesti tällaisina vuosina. Tietysti urheilu, liikunta ja kulttuuri ovat tärkeässä asemassa ja niiden rahoituksesta on pidettävä huolta, mutta ei puoluepoliittisten lepokotien.

Ministeri Andersson: Arvoisa puhemies! Tietysti voin puhua vain puolentoista vuoden kokemuksella. Mutta sinä aikana, kun minä olen ollut ministerinä, ei kyllä yhtään Suomen markkaa veikkausvoittovaroista ainakaan minun ministeriön kautta ole mennyt mihinkään lepakotiin, ei puolueiden eikä muittenkaan lepakoteihin. Tämä on ilmeisesti vähän vanhentunut puheenvuoro. Ehkä näin on tapahtunut takavuosina, mutta voin vakuuttaa, että minun aikani lepakoteihin ei ole mennyt yhtään markkaa.

Ed. Rauramo: Arvoisa puhemies! Jatkan oikeastaan siitä, mihin ed. Tykkyläinen jäi, eli käsittelen lähinnä sitä osaa tästä hallituksen kertomuksesta, joka koskettaa valtiovarainvaliokunnan lausuntoa.

Käsiteltävänä oleva Kertomus hallituksen toimenpiteistä vuodelta 1994 on hyvää jatkoa sille puheelle, minkä valtiovarainministeri Sauli Niinistö piti. Tämä on nimittäin osoitus ja kertomus siitä, pystyykö eduskunta pitämään kiinni niistä kannoista, joita se on usein yksimielisesti budjetia käsitellessään ottanut.

Otan tästä kertomuksesta vain yhden esimerkin. Esimerkkejä olisi lukuisia. Valtiovarainvaliokunnassa niitä oli 150. Valtiovarainvaliokunta käsiteli niistä kahta: korkeakouluasiaa, jonka

ed. Tykkyläinen hyvin selvitti, ja toinen oli liikuntaa käsittelevä osa.

Veikkausvoittovarojen osuus urheilu- ja liikuntakasvatustyöhön ratkeaa valtion talousarvion yhteydessä vuosittain. Toiminnan tukemisen kannalta se on ensisijaisen tärkeää, koska lukuun ottamatta pientä yleiskatteellista Liikunnan koulutuskeskukselle osoitettua määrärahaa koko muu liikunnan rahoitus koostuu Veikkauksen tuotosta. Tässä kohdassa on liikunnan ongelma näinä aikoina, kun tämä taiteen ja tieteen osuus on tullut lakisääteiseltä puolelta tätä samaa pottia jakamaan.

Perustuslakivaliokunta toteaa omassa lausunnossaan erikoisvaliokuntien lausunnoista seuraavaa: "Perustuslakivaliokunta ei ole käsitellyt yksityiskohtaisesti erikoisvaliokunnilta saamia lausuntoja. Valiokunta kuitenkin edellyttää", siis huom. edellyttää, "että hallitus ottaa asianmukaisesti huomioon liitteessä oleviin lausuntoihin sisältyvät sellaiset huomautukset ja lausumat, jotka edellyttävät hallituksen toimenpiteitä."

Tämä puheenvuoro ehkä sopii tähän kohtaan hyvin siksi, että valtiovarainvaliokunta on ottanut nimenomaan veikkausvoitto- ja raha-automaattivarojen käyttöön yksimielisen kannan viime keväänä pitämissään kokouksissa, joissa hallituksen kertomusta käsiteltiin.

Valtiovarainvaliokunta toteaa, että hallituksen kertomuksessa on todettu, että veikkaus- ja raha-arpajaisten voittovaroja on julkisen talouden tasapainon parantamiseksi jouduttu siirtämään lakisääteisten menojen rahoittamiseen. Näin on tapahtunut myös vuosina 95—96 ja näin tulee tapahtumaan myös vuonna 97. Lisäksi valtiovarainvaliokunta toteaa: "Voittovarojen käyttäminen budjetin yleiskatteeksi ja luopuminen em. asetuksen mukaisista määrärahojen jakosuhteista on merkinnyt ennen kaikkea liikunnan ja nuorisokasvatustyön tukemiseen käytettyjen veikkausvoittovarojen supistumista sekä suhteellisesti että absoluuttisesti." Ensi vuonna tämä ei tapahdu. Absoluuttisesti ensi vuonna pitkästä aikaa tämä markkamääräinen eli absoluuttinen osuus nousee. Suhteellisesti Veikkauksen osuus asetuksen mukaisesta 36,6 prosentista laskee edelleen.

Samalla valiokunta toteaa, että myös liikuntalan ammatillista koulutusta on muusta ammatillisesta koulutuksesta poiketen rahoitettu veikkausvoittovaroista ja tähän on lähes joka vuosi valtiovarainministeriöstä saatu tukea sen suuntaisesti, että nämä rahat siirrettäisiin normaalin

budjettirahoituksen piiriin. Mutta näin ei tule käymään vielä vuonna 97:kään.

Puuttumatta sen enempää Raha-automaattiyhdistyksen rahoihin ja menoihin — ed. Aittioniemi täällä niihin jo puuttuikin — on todettava, että myös Raha-automaattiyhdistyksestä saatuja tuottoja on ohjattu budjetin yleiskatteelliseksi menoiksi. Palaan jäljempänä siihen, miksi myös tämä on huono asia.

Arvoisa puhemies! Veikkaus- ja rahapelitoiminnan tulevaisuudesta haluaisin todeta seuraavaa: Valtiovarainvaliokunta katsoo, että veikkaus- ja raha-arpajaisvoittovarojen sekä raha-automaattivarojen yleiskatteellistaminen uhkaa nykyisessä tilanteessa mahdollisuuksia yksinoikeudella toimeenpanna veikkaus-, raha-arpajais- ja vedonlyöntitoimintaa sekä rahapelitoimintaa ja käyttää näiden tuottoja arpajaislain mukaisesti.

Ministeri Andersson totesi, että arpajaislakia ollaan uudistamassa. Me kaikki varmasti toivomme, että tämä tuo parannuksen tähän asiaan. Mikäli olen oikein ymmärtänyt, ministeri Andersson on asettamassa myös työryhmää uudistamaan liikuntalakia, jolloin ehkä tästä liikunnan osuudestakin päästäisiin jonkinlaiseen yksimielisyyteen.

Niin kuin totesin jo äskeisessä vastauspuheen-vuorossani, sisäministeri Pekkarinen jo aikoinaan asetti rahapelitoimikunnan, joka pohti sekä Veikkauksen että Raha-automaattiyhdistyksen rahojen jakoa. Silloin EU:sta saatujen selvitysten ja tuomioistuinten ennakkopäätösten mukaan on pelättävissä se, että jos nämä rahat yleiskatteellistetaan, niin kuin esimerkiksi ed. Aittioniemi esitti, Suomessa sallitaan sen jälkeen jonkin englantilaisen vedonlyöntiyhtiön rahapelien toiminta. Tietysti voidaan kysyä, onko se huono asia. Nämä yhtiöt palauttavat pelaajille huomattavasti suuremman markkamäärän kuin kotoinen Veikkaus ja Raha-automaattiyhdistys palauttavat, mutta ne ylimääräiset rahat, jotka jäävät, jäävät myös yksityisten henkilöiden ja yhtiöiden haltuun. Niitä ei ohjata näihin hyviin tarkoituksiin, niin kuin Veikkauksen ja Raha-automaattiyhdistyksen varoja ohjataan.

Valiokunta katsoo myös, että eduskunnan olisi eri yhteyksissä kyettävä olemaan johdonmukainen ottamilleen kannoille. Se ehkä olisi meidän kaikkien syytä muistaa, kun ensi viikolla ryhdymme budjettia käsittelemään. Edellä käsitelty kysymys veikkaus- ja raha-automaattivarojen käytöstä on tästä hyvä esimerkki. Vaikka asiaa koskevat eduskunnan ponnet ovat edelleen

voimassa, eduskunta on vuosittain talousarvioiden käsittelyn yhteydessä hyväksynyt näiden varojen käytön budjetin yleiskatteeksi.

Ed. Vi h r i ä l ä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On helppo yhtyä ed. Rauramon näkemyksiin nimenomaan yleiskatteellisuudesta, mikä koskee Veikkausta ja Raha-automaattiyhdistystä. Haluaisin todeta nimenomaan Raha-automaattiyhdistyksen kohdaltakin, että sen varoja on, vaikka eduskunnan ponnet ovat voimassa, kuitenkin käytetty yleiskatteellisesti ennen kaikkea veteraanikuntoutuksen kohdalla. Tietyllä tavalla tämä on perusteltua, mutta mielestäni on moraalisesti väärin, että veteraanikuntoutusasia on jouduttu hoitamaan ja joudutaan hoitamaan myös ensi vuoden budjetissa Raha-automaattiyhdistyksen varoin.

Sen verran toteen ed. Aittoniemelle, että sosiaali- ja terveysalan järjestöjä Raha-automaattiyhdistys on tukenut, mutta sekin tukeminen on heikentynyt siltä osin, että nyt myös kunnat ja julkinen sektori ovat joutuneet supistamaan toimintoja samanaikaisesti. Ensi vuoden budjettiesityksessä lähes 400 miljoonaa siirretään yleiskatteelliseksi Raha-automaattiyhdistyksen varoja, jotka on tarkoitettu sosiaali- ja terveysalan järjestöille. Tässä mielessä on helppo tukea niitä näkemyksiä, jotka lähtevät siitä, että arpajaislain muutos saataisiin mahdollisimman pian eduskuntaan, ja myös sitä, että näiden peliyhtiöiden, niin Veikkauksen kuin Raha-automaattiyhdistyksen yksinoikeus rahapelitoimintaan Suomessa säilytettäisiin.

Ed. I s o h o o k a n a - A s u n m a a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Käytyyn keskusteluun kaksi tarkennusta, tai toinen on jopa oikaisu.

Kun ed. Aittoniemi äsken arveli, että veikkauksivoittovarojakin olisi käytetty puoluepoliittiseen toimintaan, itse haluan vahvistaa, mitä ministeri Andersson sanoi, ja todeta, että omana aikanaan oli yksi yritys, jonka 90-luvun alussa jouduin pysäyttämään tullessani valtioneuvoston jäseneksi. Se oli muistaakseni sosialidemokraattiseen ryhmään kuulunut hanke Ylläksellä, joka kaatui mahdottomuuteensa.

Mitä tulee ed. Rauramon kommenttiin siitä, että pitkästä ajasta absoluuttisesti liikunnan momentti olisi lisääntynyt, juuri käsille saamastamme budjetista voimme todeta, että vuonna 95 kyseinen momentti oli hiukan suurempi kuin se näyttää olevan ensi vuonna absoluuttisesti, eli

563,6 miljoonaa. Nyt se näyttää olevan 553,8 miljoonaa.

Yleiskatteellisuuskeskusteluun haluan todeta, että opetusministeriössä ainakin — ymmärrän sen — on pitkän aikaa kannettu todella huolta siitä. Siellä on myös olemassa erilaisia konkreettisia esitysmalleja. Valitettavasti vain valtiovarainministeriö on tähän saakka ollut vahvempi kuin opetusministeriö, joten toivon kovasti ministeri Anderssonille ja ed. Rauramolles, joka on vahva hallituspuolueen kansanedustaja, voimia todella tämä ongelma vihdoin ratkaista.

Ed. S a a r i n e n : Arvoisa rouva puhemies! Lähtisin liikkeelle kuitenkin kertomuskäytännöstä ja toteaisin, että eduskuntatyön kannalta on äärettömän tärkeää, että eduskunta käsittelee hallituksen toimintaa koskevia kertomuksia. Monien mielestä saattaa tuntua siltä, että on turha katsoa peruutuspeileihin taaksepäin, mitä on tehty tai jätetty tekemättä, mutta kyllä pidän tätä oleellisena osana hallituksen ja eduskunnan välisessä vuoropuhelussa.

Mitä tulee yksittäiseen asiaan, josta tänään on puhuttu voimakkaasti ja paljon koskien veikkauks- ja rahapelitoiminnan tulevaisuutta ja vähän menneisyyttäkin, niin ehkä ne miljoonamäärät, jotka siinä toiminnassa pyörivät, eivät meidän valtion budjettimme suuruusluokkiin suhteutettuina ole niin valtavan merkittäviä sittenkään, käsitellään niitä nettona tai bruttona tai minkälaisina suureina tahansa.

Sen sijaan näen tässä veikkauks- ja rahapelitoimintaan liittyvässä keskustelussa ytimenä sen, että kun tässä talossa ja Suomen eduskunnassa päätetään erinäisistä asioista, kuten ed. Rauramo totesi, kun eduskunta on tahtonsa ilmaissut noin 150 yksityiskohdasta, niin ehkä kaikkein eniten, voimakkaimmin ja useimmiten on loukattu juuri veikkauksvaroja koskevia eduskunnan lausumia. Niistä ei ole välitetty käytännössä mitään. Niissä me itse olemme olleet löysiä ja välipitämättömiä ja tehneet vuosittaisilla budjettipäätöksillä aivan ristiriitaisia päätöksiä suhteessa aikaisempiin kannanottoihin, linjauksiin ja ponsiin. Tätä pidän murheellisena ja valitettavana.

Näen, että tässä myös on merkitystä sillä, että kun ponsilausumia on niinkin paljon, niin asian esittelyn, valmistelun ja käsittelyn yhteydessä meille luottamushenkilöille tulisi näistä asioista myös kertoa, milloin uuden esityksen sisältö on ristiriidassa eduskunnan aikaisemmin tekemien päätösten kanssa. Ei voida edellyttää, että kan-

sanedustajat tietävät ja muistavat kaikki menneet ponnet, mitä on päätetty. Mutta jotain yksityistä asiaa valmisteleva virkamies voi sen kyllä valmistelutietoihin liittää ja sanoa, että jos näin päätätte, niin päätätte päinvastoin tai toisin kuin mitä mieltä olette tähän asti olleet. Kehittämisen varaa tässä kertomuskäytännössä on, mutta tärkeätä on, että se edelleen on olemassa ja että sen ympärillä keskustelua käydään.

Yhdyn myös ed. Rauramon näkemyksiin siltä osin, aivan niin kuin ministeri Anderssonkin, joka on joutunut poistumaan, että nimenomaan Veikkaus-yhtiön asema on herkkä, ja pikku hiljaa painopiste on ollut liikkumassa siihen suuntaan, että veikkausvoittovaroilla on siirrytty rahoittamaan sellaisia toimintoja, jotka ovat hyvin lähellä kuntien lakisääteistä toimintaa. Niitä ei ole vielä missään EU-tuomioistuimessa mitattu. Otan esimerkin: Kuka määrittelee, onko kirjaston ylläpitäminen kunnan lakisääteistä toimintaa? Ainakin siitä on lainsäädäntöä. Silloin jos ulkomainen suuri vedonlyöntiyhtiö päästäkseen Suomen markkinoille väittää, että Suomessa Veikkaus Oy:n tuotteita jaetaan lakisääteisiin menoihin, niin se voi vaatia markkinoille pääsyä Suomessa. Silloin me olemme aika pienillä siirroilla aiheuttaneet suuren vahingon.

Jotakin tekee mieli sanoa myös jakosuhteista, joita täällä on aikaisemmin käsitelty. Erityisen murheellinen valitettavasti tämä tilanne on liikuntakulttuurin kannalta. Se kuuluu tässäkin pelissä häviäjiin. 36,6 prosentin jako-osuus veikkauksen voittovaroista on näivettynyt noin 23 prosenttiin. 400 miljoonan budjettiin pitäisi tällä perusteella saada 200 miljoonan kuoppakorotus, ja jokainen ymmärtää, että liikuntakulttuurin kannalta 200 miljoonan markan leikkaaminen on ollut erittäin ankara. Se hakee vertaistaan leikkausten suhteellisessa suuruusluokassa. En tiedä johtuuko, se siitä, että viime vaalikaudella eheyttiin suomalaista urheiluelämää niin innohkaasti, että budjettiasioissa edunvalvonta lopahti, mutta samanaikaisesti vuosina 89–96 kulttuurin osuus veikkausvoittovarojen jakosuhteissa on kasvanut 91 prosenttia ja vastaavana aikana kulttuurin budjettirahoitus on kyllä vähentynyt 40 prosentilla. Tästäkin täällä aikaisemmin puhuttiin, että budjettirahoitus on vähentynyt kulttuurin osalta, mutta huikeasti ovat kasvaneet sitten veikkausvoittovarojen tuotot.

Lopetan tämän puheenvuoroni toistamalla myös sen ed. Rauramon esille ottaman seikan, että jos me emme itse pidä kiinni omista päätöksistämme, niin ei kukaan ulkopuolinen tule avuk-

si. Meidän täytyy jonkinlainen ryhtiliike tässäkin mielessä aikaansaada.

Vielä sen verran, että veikkaajat, lottoajat ja rahapeliä pelaajat ovat kaikkien selvitysten mukaan toivomassa ja toivoneet, että heidän pelipanoksestaan kertyvä voitto kohdistettaisiin yleishyödyllisiin tarkoituksiin, kuten nimenomaan tieteen, taiteen, kulttuurin, nuorisotyön ja liikunnan, erityisesti liikunnan hyväksi. Tämänkin puoltaa sitä, että näitä kansallislelejä pelattaessa voittovarot voitaisiin jatkossakin pitää näissä yleishyödyllisissä kohteissa eikä kipata niitä yleiskatteen tueksi.

Ed. E l o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Myös allekirjoittanut pitää aivan hetken kuluttua puheenvuoron, mutta haluaisin kiinnittää huomiota siihen, mitä ed. Saarinen totesi näiden kertomusten tarpeellisuudesta. Vaikkei ehkä tämä eduskunnan täysistunto nyt oikein siltä vaikuta, niin uskon, että kansanedustajat ovat erittäin vakuuttuneita siitä, että kertomukset ovat tarpeellisia. Kiinnittäisin kuitenkin huomiota siihen, millä aikataululla nämä eduskuntaan tulevat. Olen ymmärtänyt julkisuudesta, että erityisesti niitä kertomuksia, jotka liittyvät talouden pitoon, eduskunta olisi saamassa aikaisemmin.

Totean, että me tällä hetkellä käsittelemme hallituksen kertomusta toimenpiteistään vuonna 1994. Tänään kansanedustajille on jaettu kertomus niistä toimenpiteistä, joihin eduskunnan tekemät muistutukset valtiovarain hoidosta ja tilinpidosta vuonna 1993 ovat antaneet aihetta. Minun mielestäni tähän käytäntöön eduskunnan pitäisi kyllä saada muutos aikaan. Nythän esimerkiksi kaikki taloudelliset päätökset liittyvät tulevaisuuden ennustamiseen. Aina me saamme ennusteita siitä, mitä tapahtuu. Kyllä kai kansanedustajille on erittäin tärkeää saada myöskin mahdollisimman nopeasti tietoa siitä, mitä on todellisuudessa tapahtunut.

Ed. A l a - H a r j a : Arvoisa puhemies! Sivistysvaliokuntakin antoi lausunnon perustuslakivaliokunnalle hallituksen kertomuksesta ja perehtyi muutamiin asioihin, lähinnä opettajan koulutukseen, koulutusvalintoihin, koulutuksen sisältöihin ja täydennyskoulutukseen. Kuulimme paljon asiantuntijoita ja totesimme, että juuri opettajilta vaaditaan hyvin paljon tässä suuressa muutosvaiheessa ja että juuri laadukas opettajankoulutus on ensiarvoisen tärkeä edellytys laadukkaalle koulujärjestelmälle. Koska nykyajalle

on tyypillistä hyvin nopeat muutokset, niin juuri koulutus ja kasvatus ovat yhteiskuntamme keinoja tulevaisuuden ratkaisemisessa ja nopeisiin muutoksiin valmistautumisessa.

Koulumaailmakin on kokenut viime vuosina suuria muutoksia. Perheillä on suuret muutokset edessä. Opettajilta vaaditaan hyvin paljon. Kouluyhteisö on tällä hetkellä aivan eri tilanteessa ja ympäristöilmapiirissä kuin aikaisemmin. Opettajan työ on siis keskeisessä asemassa. Opettajalta vaaditaan paitsi opettavien aineiden hyvää tietämystä myös monia muita valmiuksia. Opettajien kasvatustehtävä on korostunut. Myös oppimisvaikeuksista kärsivien opetus- ja opiskelumuotoa tulee kehittää, ja opettajien täytyisi tunnistaa syrjäytymismekanismit ja pystyä niihin puuttumaan. Lisäksi opettajien tulisi myös luoda edellytykset tyttöjen ja poikien tasavertaiselle ja tasapainoiselle kehitykselle sekä omata taitoja yhteistyöhön muiden palvelusektoreiden kanssa.

Sivistysvaliokunta perehtyi näihin samoihin asioihin jo antaessaan lausuntoaan lapsipoliittisesta selonteosta, ja nyt syvensimme tätä tietämystä. Nyt, kun opetussuunnitelmien vastuu on siirtynyt kunnille ja kouluille ja opettajille, opettajan työ korostuu edelleen. Me perehdyimme opettajankoulutuksen nykytilaan ja saimme sen käsityksen, että ensinnäkin koulutustaso Suomessa on kansainvälisesti mitattuna edelleen korkea. Sivistysvaliokunta pitää välttämättömänä, että tämä korkea taso säilytetään. Se edellyttää, että peruskoulun ja lukion kaikilta opettajilta tulee vastaisuudessakin vaatia ylemmän korkeakoulututkinnon suorittamista. Näin turvataisiin se, että opettajilla olisi mahdollisuus lisäopinnoilla hankkia laaja-alaista opettajakelpoisuutta säilyttävää tietoa.

Opetuksen ja koulutuksen arvostus ei ole viime vuosina ollut niin korkealla kuin olisi saanut olla, koska kuitenkin opetus on aivan ratkaiseva tuleville polville. Huomasimme, että opettajankoulutuksessa teorian ja käytännön yhteys ei korostu riittävästi. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan on tehty muun muassa ehdotuksia opetusharjoittelunkin vähentämisestä, ja tätä me vastustamme. Nykyinen opettajankoulutus ei riittävästi tue opettajalta edellytettävää tutkivaa asennetta ja kriittisyyttä eikä aina johda erilaisen vaihtoehtojen pohdintaan opetusta suunniteltaessa ja toteutettaessa.

On myös tehty tutkimuksia ja todettu, että koulutus ei aina anna riittäviä valmiuksia esimerkiksi yhteistyöhön vanhempien ja toisten opettajien kanssa, oppilashuoltoon, oppituntien ulko-

puolisiin tehtäviin tai vuorovaikutustaitoihin. Siis myös opettajien sosiaalisia taitoja täytyy kehittää. Tässä tulimmekin opettajankoulutukseen ja kiinnitimme huomiota valintoihin, mihin on myös opetusministeri Olli Pekka Heinonen kiinnittänyt huomiota. Jos valinnassa pääpaino on tiedollisella tasolla, niin tapahtuu niin, että nykyinen naisvoittoisuus jatkuu. Valiokunta kiinnittikin huomiota siihen, että pitäisi tiedollisten tasojen lisäksi myös hakijan soveltuvuus, persoonallisuus ja motivaatio alalle ottaa huomioon niin, että opettajankoulutukseen valikoituisi myös enemmän opettajaksi motivoituneita ja soivia miehiä.

Aineopettajakoulutukseen valikoituminen tapahtuu nykyisin vasta opintojen keski- tai loppuvaiheessa, ja silloin motivaatio voi olla huonompi kuin sellaisilla, jotka ovat alunperin lähteneet opettajaksi valmistautumaan. Valiokunta edellyttääkin hallituksen ryhtyvän toimenpiteisiin, joilla tuetaan opettajankoulutuksen valintaperusteiden laajentamista niin, että valinnassa huomioitaisiin muun muassa työelämän kokemus, lisäopinnot sekä painotetaan nykyistä enemmän soveltuvuustyyppisiä menetelmiä myös taide- ja taitoaineissa.

Vielä muutama sana opetuksen sisältöjen kehittamisestä. Siitäkin kuulimme asiantuntijoita. Tuli sellainen tieto, että todellakin valmistuneet opettajathan välittävät sitä asenne-, tieto- ja taitomaailmaa, jonka he ovat itse omaksuneet. Tämän takia opettajan täytyy tulevaisuudessa mieltää nykyistä enemmän olevansa kasvattamisen ja oppimisen tukija. Opettajan on tuettava opiskelijaa tiedon itsenäisenä löytäjänä ja tulkitsijana. Tähän liittyvää soveltuvuutta opettajankoulutuksessa tulisikin vahvistaa, juuri tätä opettajan uuden roolin ymmärtämistä. Opettajan tehtävä on vaikea ja vaativa. Hänen tulee hoitaa myös laaja-alaisesti ihmissuhdeverkostoa, jossa eletään, ja välittää positiivisia vaikuttamisen malleja oppilaille.

Opetussuunnitelmien uudistuminen ja luokattomaan lukioon siirtyminen ovat siirtäneet opiskelijalle enemmän vastuuta opinnoistaan, joten hän tarvitsee enemmän myös opettajan tukea.

Opettajankoulutuksessa tulee myös painottaa nykyistä enemmän monikulttuurista näkökulmaa. Tieto- ja taitoaineiden asemaa täytyy korostaa ja erityispedagogiikkaa.

Valiokunta edellyttääkin, että opettajankoulutuslaitoksille luodaan mahdollisimman tasavertaiset mahdollisuudet ja riittävät voimavarat sivuaaineopintojen toteuttamiseen eri paikkakun-

nilla ja eri tiedekunnissa, koska yliopistojen ja opettajanvalmistuslaitostenkin välillä on suuria eroja.

Myös täydennyskoulutus oli meidän selvityksemme painopisteenä ja huomasimme, että ei ole mitään yhtenäistä täydennyskoulutusta järjestetty. Kunnat päättävät, miten on varaa ja keitä opettajia lähetetään täydennyskoulutukseen, ja siinäpä opettajat ovatkin eriarvoisessa asemassa riippuen kunnasta. Ei ole myöskään yhtenäistä täydennyskoulutusta, ja huomasimme, että juuri nopeasti muuttuvilla aloilla, tietotekniikan, myös ihmissuhde- ja kansainvälisillä alueilla ei oikeastaan ole tarjontakaan riittävästi.

Valiokunta edellyttääkin nopeasti selvitettäväksi, olisiko tarkoituksenmukaista lisätä opettajien pitkäkestoista täydennyskoulutusta esimerkiksi siten, että koulutyössä jo toimiville opettajille järjestettäisiin täydennysjaksoja opettajankoulutuslaitoksissa ja heidän sijaisinaan opettajaksi opiskelevat voisivat suorittaa osan opetusharjoitteluunsa kuuluvasta ns. kenttäharjoittelusta näissä kouluissa.

Vielä yhteen asiaan haluan kiinnittää huomiota. Jo lapsipoliittisessa selonteossa valiokunta kiinnitti huomiota siihen, että monesti esteenä kaikelle järkevälle kehittämiselle koulutyössä on opettajien työaikajärjestelyt. Valiokunta lausunnossaan onkin sitä mieltä, että nyt olisi välttämätöntä selvittää opettajien työaikajärjestelmää selkeäksi, että se antaisi mahdollisuuden kehittää opettamista ja ottaisi huomioon työolosuhteet ja oppilaat.

Ed. E l o : Rouva puhemies! Ensin muutama sana opettajankoulutuksesta. Sivistysvaliokunta, jonka puheenjohtaja ed. Ala-Harja täällä juuri puhui, on tästä tehnyt varsin perusteellisen lausunnon. Varsin pitkälle voi yhtyä niihin linjanvetoihin, mitä valiokunta on tässä ottanut. Aivan varmasti on niin kuin valiokunta toteaa, että on tehty ehdotuksia opetusharjoittelun vähentämisestä. Sitä valiokunta ei pidä hyväksyttävänä vaan toteaa, että se etäännyttäisi teorian ja käytännön yhteyttä. Minulla on se käsitys yleensäkin suomalaisesta korkeakouluopetuksesta monilla eri aloilla, että se on varsin teoreettista ja etäänntynyt käytännön työelämän tarpeista, niin kuin ehkä ammatillisessakin koulutuksessa.

Mitä tulee esimerkiksi ala-asteen opettajankoulutuksen pituuteen, niin olen sitä kyllä ihmetellyt. Kun itse opiskelin 60-luvulla, niin opettajakorkeakouluista valmistui mielestäni hyviä ala-asteen opettajia kahdessa vuodessa. Tänä

päivänä on oltava opettajankoulutuksessa noin viisi vuotta päästäkseen ala-asteen opettajaksi, päästäkseen opettamaan sitä, mitä on neljä kertaa neljä, ja lukutaitoa ja tällaisia asioita. Mielestäni, kun tervettä järkeä täällä Suomessa tarvitaan entistä enemmän, pitäisi kiinnittää huomiota siihen, onko todella viiden vuoden opiskelu ala-asteen opettajaksi ihan paikallaan silloin, kun on kysymys siis luokanopettajasta. Toinen kysymys on kokonaan sitten, kun on kysymyksessä aineenopettaja. Siinä varmasti on tärkeää, että tähän aineeseen tulee perehtyminen pedagogisen koulutuksen ohella.

Sitten pari sanaa opettajaksi koulutukseen valikoitumisesta. Aivan varmaan on paikallaan se huoli, jota on kannettu jo pitkään yhteiskunnassa siitä, ettei miehiä hakeudu tarpeeksi ala-asteen opettajiksi. Mutta saattaa olla väärin, että ajatellaan, että me voisimme kiintiöittämällä tämän asian saada korjatuksi. Ehkä parempi malli voisi olla, niin kuin olen ymmärtänyt opetusministeri Heinosenkin ainakin jossakin yhteydessä ehdottaneen, että opettajan työn arvostusta ja erityisesti sen palkkausta muutettaisiin sillä tavalla, että se palvelisi sekä nais- että miesopettajia samalla tavalla ja toisi entistä parempaa aines- ta meille opettajiksi.

Nimittäin siitä huolimatta, että opettajan työtä ehkä ulkopuolelta katsotaan varsin kevyenä, viisi tuntia päivässä ja pitkät lomat jne., niin on kuitenkin erittäin tärkeää, että meillä on hyviä ja tasapainoisia opettajia ja tietysti molemmista sukupuolista. Mutta minun mielestäni tämä ei ehkä välttämättä ratkea pelkästään sillä, että kiintiöidään tämä, koska se saattaa sitten taas monia kunnianhimoisia naisopiskelijoita omalla taval- laan syrjiä. Ehkä sittenkin tosiaan palkkauksen ja arvostuksen muuttaminen saattaisi olla parempi keino siihen.

Rouva puhemies! Lisäksi haluaisin todeta muutaman sanan. Kun valtiovarainvaliokunta kiinnittää huomiota korkeakoulujen määrärahoihin, mielestäni se huoli on ihan oikea, jonka valtiovarainvaliokunta toteaa, eli 91—94 noin 800 miljoonaa markkaa vähenivät yliopistomäärärahat. On ihan varmasti oikein, että tähän asiaan kiinnitetään huomiota.

Toisaalta olen ihmetellyt sitä hiljaisuutta, joka Suomessa on vallinnut parin vuoden aikana Oecd:n kritiikin johdosta. Oecd:hän on varsin voimakkaasti kahdessa viimeisessä raportissaan kritisoinut meidän korkeakouluopetuksemme tehokkuutta, ja sen lähtökohtana on ollut se, että ensinnäkin meillä ovat koulutusajat pitkät, ja

toiseksi, että me koulutamme vääriin aloille: Viimeisessä raportissaan, joka julkaistiin pari viikkoa sitten, Oecd kiinnitti huomiota siihen, että meillä koulutetaan esimerkiksi humanistisille — nimenomaan raportissa sanotaan, että humanistisille aloille, mutta lisäksi myös yhteiskunta- ja yhteiskunnallisille — aloille jatkuvasti suuria määriä ihmisiä, koska koulutus ilmeisesti on suhteellisen halpaa. Näillä aloilla meillä on erinomaisen suuri määrä ylitarjontaa tällä hetkellä, mutta sen sijaan, kun esimerkiksi monilla tekniikan aloilla, esimerkiksi juuri sähkö- ja elektroniikka-aloilla meillä on huutava pula insinööreistä, tätä koulutusmuutosta me emme saa aikaan.

Ihan samalla tavalla tiedän entisenä teknisen oppilaitoksen opettajana, kuinka edelleenkin me esimerkiksi koulutamme rakennusinsinöörejä aivan mahdollittoman määrän verrattuna siihen, mihin ihmisillä on mahdollisuuksia sijoittua. Minä tiedän, että tämä on suuri ongelma. Se ei helposti ratkea, koska siihen aina tulevat kaikki aluepoliittiset näkökohdat, mistä se koulutus lopetetaan. Mutta hyvät edustajatoverit, minä vetoan siihen, että nyt kerta kaikkiaan tehtäisiin mahdollisimman nopeasti päätöksiä siitä, että me kouluttaisimme korkeasti koulutettuja ihmisiä niille aloille, joilla heitä tarvitaan, ja sitten pyrkisimme muuttamaan tämän suuntauksen sillä tavalla, että koko yhteiskunta siitä hyötyisi.

Myös Oecd arvostelee ammatillisen koulutuksemme laatua. Yleishuomio Oecd:n raportissa on se, että koulutus on etäännyttänyt liian pitkälle työelämästä. Tämä on asia, josta varmasti opetusministeriössäkin, toivottavasti ainakin, kannetaan huolta.

Ed. A l a - H a r j a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Elo kiinnitti huomiota mieskiintiöihin opettajavalinnoissa. Voin aika pitkälle siihen yhtyä. Nimittäin valiokunnassa tuli selville, että valintakriteerit ovat juuri sellaisia, jotka suosivat tyttöjä, joilla on korkea keskiarvo, hyvät arvosanat, ja muita avuja ei oikeastaan oteta huomioon. Monella pojalla ei ole mahdollisuuksia, he karsiutuvat pois, vaikka heillä olisi haluakin. Olenpa todella tavannut sellaisia nuoria ylioppilasmiehiä, jotka haluaisivat opettajiksi mutta eivät pääse, joten näitä kriteereitä on varmaan aihetta muuttaa ja sitä kautta voidaan tilannetta korjata.

Mitä tulee korkeakoulutuksen pituuteen, varmaankin meillä koulutusajat ovat nyt lyhentyneet ja siihen vaikuttaa osittain myös muutos

opintotukijärjestelmässä. Se on ihan aiheellista. Meillä on todella liian pitkät opiskeluajat.

Sitten koulutuksen etäännyminen ammatilla- masta, sekin pitää paikkansa. Mutta nyt näyttää siltä, että hyvin aktiiviset, aikaansa seuraavat koulut — se riippuu opettajista — ovat nyt lähestyneet elinkeinoelämää. Varsinkin ammattikorkeakoulu on sellainen piristysruiske, jossa elinkeinoelämän, työelämän ja koulutuksen lähentyminen ja yhteistyö on lähtenyt aivan toiselta pohjalta kuin muissa kouluissamme ammatillisella tai yliopistotasolla aikaisemmin on ollut.

Ed. T y k k y l ä i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vastauspuheenvuorona ed. Elon puheenvuoron johdosta toteen, että olen useaan otteeseen ottanut esille sen, että Suomessa koulutetaan liikaa nimenomaan rakennus- ja insinöörejä. Olen myös esittänyt toivomuksia siitä, että asiaan kiinnitettäisiin huomiota, että opetusministeri ryhtyisi toimenpiteisiin, että voitaisiin jopa lakkauttaa osittain tämän alan yliopistokoulutus. Vielä ei ole vastauksia tähän asiaan tullut.

Toinen kysymys, johon ed. Elo puuttui, oli myös ammatillisen koulutuksen ja työelämän yhteensovittaminen. Toteaisin tämän johdosta, että tässä on parantamisen varaa paljonkin. Mutta olen erittäin iloinen siitä, että valtiotieteiden tutkimuskeskuksen sivistys- ja tiedejaosto sai tutustua tänä kesänä kesämatkallaan Tampereen ammattikorkeakoulun toimintaan. Siellä oli todellakin hyvin tehty suunnitelmia tämän asian kehittämiseksi. Siellä olivat sekä erilaiset järjestöt että yhteisöt yhteistyössä ammattikorkeakoulun kanssa ja oli sovittu myös harjoitteluajoista. Tähän on toteutettu myös Saksassa ja Englannissa, että opiskelijat pääsevät myös koulutuksen kautta pysyvään ammattiin. Tätä pitää toteuttaa myös muualla Suomessa.

Ed. O l i n : Arvoisa puhemies! Tämä on oikeastaan aika hyvää keskustelua tästä teemasta. Usea edustaja on kiinnittänyt huomiota esimerkiksi työelämän ja koulutusyksiköiden välisen yhteistyön tärkeyteen, ja tärkeätähan se toki on. Olen aikaisemmissa yhteyksissä eduskunnassa havainnut, että se seikka on jäänyt kovin usein panematta merkille, että koulutuspolitiikkaa ei voi kokonaisuudessaan eikä etenkin korkeampaa koulutusta rakentaa vain sen akselin varaan, että järjestöt, liike-elämä ja työelämä määrittelevät tänä päivänä koulutuksen suunnan.

Asia on nimittäin niin, että mitä korkeamman

asteiseksi koulutus käy, sitä ratkaisevammin se on yhteydessä alan uuden tiedon tuottamiseen. Tältä osin maamme koulutuspolitiikassa olisi mielestäni viisasta, kun asioita tarkastellaan, tarkastella todella esimerkiksi ammattikorkeakoulupolitiikkaa sekä tiedekorkeakoulupolitiikkaa ikään kuin yhdessä, nähdä niiden yhtäläisyydet mutta myös eroavuudet. Jos nimittäin jämähdetään vain tämän päivän tarpeisiin, samalla myös koulutus jämähtää.

Ed. Saarinen tarkastellessaan veikkausvoittovarojen kehittymistä kertomuksessa painotti asiaa, jolla on yleisempääkin merkitystä. Hän nimittäin arvioi, että olisi hyväksi eduskuntatyölle, jos lakiesityksiä valmisteluun tuotaessa, keskusteltaessa, käsiteltäessä ja päätettäessä kansanedustajille yksiselitteisen selkeästi kuvataisiin, millä tavalla esitys poikkeaa aikaisemmasta lainsäädännöstä. Tarkoitin samaa kuin ed. Saarinenkin, että olisi esillä hyvin konkreettisesti, mikä on poikkeama aikaisempaan, koska kun paljon tekee, mahdollisuus virheisiin on olemassa ja silloin tätä virheellisyyttä voitaisiin minimoida huomattavastikin.

Toisaalta tällaista arviokirjasta käsiteltäessä on mielestäni myös syytä kiinnittää huomiota talon tapoihin, eduskuntatyöskentelyyn. Saattaa olla niin kuin inhimillisessä elämässä yleensäkin, että kun taloon tulee, kiinnittää asioihin huomiota ehkä eri lailla, kun taas taloon integroituminen, "sulautuminen", saattaa sokeuttaa.

Olen lyhyen ajan työskennellyäni täällä panut merkille, että valiokunnissa asiantuntijakuuleminen poikkeaa siitä, mitä asiantuntijakäytöllä erityisesti tiedemaailmassa ja muutenkin tarkoitetaan. Olen oikeastaan ihmetellyt sitä tapaa. Jos esimerkiksi itse olisin tullut eduskunnan valiokuntaan joskus kutsuttuna asiantuntijaksi, en nimittäin tyytyisi siihen tapaan, jolla ikään kuin asiantuntija leimataan asian takana oljaksi. Tämä on hyvin mielenkiintoinen kysymys, ja väitän sillä olevan laajempaaakin merkitystä. Nimittäin valiokunnan mietinnössä kirjataan, ketkä ovat olleet asiantuntijoita, mutta kirjaamatta jää kuitenkin riittävän selkeästi se, millä tavalla asiantuntijoiden esittämät lausumat todella ovat menneet eteenpäin. Useimmiten syntyy vaikutelma, että kun mietintö on kirjattu ja alla ovat nimet, ikään kuin kaikki olisivat olleet tätä mieltä, ja se ei asiantuntijapiireissä oikein herätä hyviä mietteitä. Käytetään asiantuntijoita ikään kuin vähän liian karkealla mentaliteetilla.

Toisaalta asioissa, jotka ovat selkeän harkinnan ja nopean päätöksenteon varassa, asian-

tuntijakuuleminen voisi olla vähempää, ja silloin politiikan pitäisi kyetä tekemään nopeastikin päätöksiä, jos valiokunta niin todella aika yksituumaisesti näkee. Siis kysymys on siitä, mikä on päättäjän tieto ja kyky ottaa kantaa, ottaa myös riskillä kantaa, mutta kun päättäjiä on paljon, riski minimoituu suhteessa siihen, että kierrätetään varsin paljon. Enpä nyt tiedä, mitä se kustannuksilla merkitsee, mutta ajankäytöllisesti se merkitsee kansanedustajan työle ja asiantuntijoiden ajan käytössä paljon, jos hyppyytetään itsestäänselvissä asioissa ihmisiä kymmenittäin.

Arvoisa puhemies! Sivistysvaliokunnan puheenjohtaja ed. Ala-Harja kiinnitti huomiota mielestäni oikein johtamansa valiokunnan työhön ja siihen, miten se on kirjattu nyt käsiteltävässä asiakirjassa. Haluaisin itsekin korostaa sitä, että opettajan työ on kansakunnan tulevaisuuteen liittyvää perustyötä. Valitettavasti sitä ei ole arvostettu niin kuin sitä pitäisi arvostaa, ja siksi eduskunnankin lakien säätäjänä tulisi mielestäni kaikin toimin tämä tärkeä arvostuskysymys täyttää, mikä näkyisi tehtävän vastuun osalta ja myös palkkauksen osalta. Muun muassa Ruotsissa julkinen sektori, valtio ja kunnat sekä opettajajärjestöt tekivät yhteistyössä useamman vuoden alan kehittämissuunnitelman ja siihen sitoutumisen ja samalla siihen liittyi tuntuva palkankorotus.

Nimittäin meillä Suomessa ei ole vielä sitä ongelmaa, joka on niin monessa maassa, että opettajan työ on niin riskaabelia, se on jopa vaarallista, jos kaikki ne sosiaaliset ongelmat, jotka liittyvät tänä päivänä valitettavasti nuorisoon, uhkaaminen tai muut, että nuori väki ei rekrytoitu enää opettajan tehtäviin. Meillä on tilanne aivan toisin. Meillä on sadoittain, jopa muutama tuhat hakijoita aloille, joille nuoret haluavat opettajankoulutukseen. Tilanne on hyvä tältä osin.

Toisaalta on myös sellainen virhekuvitelma syntynyt, että yksi opettaja tekisi kaiken. Siis kysymys erikoisosaamisesta ja perusosaamisesta ja sen välittämisestä valitettavasti meidänkin keskusteluissamme usein hämärtyy ja tässä suhteessa vanha sanonta pitää paikkansa: Se, joka tekee kaikkea, ei ole mestari missään. Pitäisi nähdä, mikä vastuu kuuluu millekin taholle. Esimerkiksi luokanopettajalle ei voi kaikkea vastuuta laskea, mutta paljon sinne voi laskea, ja se vastuu varmasti hoidetaan.

Täydennyskoulutuksen painottaminen on myöskin tärkeätä, ja ed. Elo kiinnitti myös opet-

tajien koulutuksen pituuteen aivan oikein huomiota. Meillähän on yleensä korkeakoulussa tapahtuvan koulutuksen osalta pyritty vähän supistamaan kestoa. Aikanaan viiden vuoden koulutus tutkinnon uudistuksen jälkeen neljään, neljään ja puoleen vuoteen, se suunta on aivan oikea. Ehkä siinäkin tällainen valtion ylhäältä johdettava malli — kaikille sama pituus — oli virheratkaisu, ja sikäli opetusministeriön nykyiset pyrkimykset alakohtaiseen tarkastelujen mitoittamiseen ovat oikean suuntaisia. Niitähän pyrkimyksiä on ollut tässä jo 90-luvun ajan.

Tämä kiintiökysymys. Se myös keskustelutti sivistysvaliokuntaa, mutta se keskustelu ei ollut niin yksiselkoinen kuin julkisuus asiasta kertoo. Mielestäni oli hyvä, että opetusministeri otti tähän asiaan selkeän kannan, haettakoonpa sitten toteutusvaiheessa siihen oikeat sellaiset vivahdet, jotka voidaan hyväksyä, mutta kyllä tässä oli poliittisten ryhmien välillä myös vaihtelua ja valiokunnassa ei aivan selkeätä yksituumaisuutta tässä ollut. Mutta mielestäni on hyvä, jos opetusministerin näin selkeä kanta on ohjannut myös hänen ryhmänsä koulutuspoliittista keskustelua.

Tämähän ei ole oikeastaan varsinaisesti siis tiukka kiintiökysymys, vaan kysymys on siitä, miten ihminen, nuori ihminen, ikään kuin elämänsä niin varhaisessa vaiheessa joutuu sellaiselle raiteelle, josta ei ole enää paluuta. Kysymys on koulumenestymisestä. Miksi siis ero tyttöjen ja poikien välillä on esimerkiksi peruskoulussa ja lukiossa, jos sanotaan siitä, niin selkeä, että tytöt menestyvät paremmin kuin pojat ja että tämä menestysero näyttää selittävän myös rekrytoitumisen esimerkiksi korkeakoulumaailmaan ja opettajankoulutukseen?

Kun täällä sivistysvaliokunnan puheenjohtaja aivan oikein totesi, että valintakokeiden monipuolisuus on tärkeätä, haluan siihen yhtyä. Mutta samalla haluan vetää sisään, henkäistä, että soveltuvuuskokeiden käytössä on oltava varovainen. Niitä käytetään tänä päivänä tässä maassa niin paljon väärin. Aivan riittämättömällä koulutuksella testataan nuoria ja ei kovin reliabeleilla, luotettavilla mittareilla. Puolen tunnin haastattelulla saatetaan kirjoittaa lausunto, joka ratkaisee nuoren ihmisen tulevaisuuden kymmeniksi vuosiksi. Ei sellainen peli tässä maailmassa käy. 25 vuotta sitten jo Yhdysvalloissa näitä asioita arvosteltiin kovasti ja todettiin, että kynäpaperi -testejä ei pitäisi käyttää ilman projektiivisia eikä fysiologisia testejä luotettavuutta ajatellen.

Tästä osin ja kun nyt koulutuslainsäädännön uudistus on tulossa, arvoisa puhemies, eduskuntaan ja monenlainen ostopalvelu myös mahdollistuu kouluihin — itse en tosin kuulu niiden kovin suuriin kannattajiin — niin juuri tällaista testien ostamista aivan ulkopuolisilta tahoilta tulisi hyvin kriittisesti tarkastella, koska se on sellaista maailmaa, että sitä ei tunne välttämättä opettajakunta puhumattakaan koulun johtajistosta, joka niitä tilaa. Ja jos ihminen testataan soveltuvuustesteillä, silloin hänellä on oikeus myös omaan suojaansa. Pitäisi varmistaa, että testit ovat riittävän perusteelliset ja että niistä lausutaan vain suuntaa-antavia tuloksia.

Ed. T i u s a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Olinin puhe oli varsin tasapainoinen ja tietävä. Haluaisin hiukan kuitenkin kommentoida sitä, onko opettajilla arvostusta noin yleensä meidän muiden keskuudessa vai ei. Väitän, että tämä sali on todistus siitä, että tätä arvostusta on. Meidän puhemiehemme on opettaja koulutukseltaan ja työtehtäviltään. Tasavallan presidentti on pohjakoulutukseltaan opettaja. Salissa on varsin monta opettajaa paikalla, mikä todettakoon myönteisenä.

Näkisinkin tämän ongelman olevan enemmänkin siinä, mihin viittasitte, eli tässä taloudellisessa tilanteessa, joka tulee taas kuntien heikentyneen talouden kautta tosiasiaksi. Tuntikehykset ovat kaventuneet, pienentyneet. Opettajien taloudellinen asema on tätä kautta heikentynyt ja myös opetuksen taso ja laajuus. Tämä on tosiasia monissa maamme kunnissa.

Ed. T a k k u l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Opettajana ja vielä kiintiöopiskelun aikana sisään päässeenä muutaman sanan myös haluaisin sanoa, kommentoida tuota ed. Olinin puhetta, joka oli kyllä pääpiirteissään erityisen hyvä ja tällainen valtiomiehen puhe.

Tuo valintakysymys on tietysti selvä. Se on se suurin kysymys, mitä valiokunnassakin pitkään puitiin. Mutta tästä kiintiökysymyksestä sanoisin, että siinä ed. Olin turhaan hymisteli. Kyllähän kysymys oli näin, että me muutamat, jotka kiintiön puolesta yritimme puhua, niin me enemmän tai vähemmän tulimme sovinistiksi tai joskin muuksi tällaiseksi leimatuksi siinä vaiheessa, kunnes ilolla huomattiin, että kaksi kuukautta sen jälkeen ja silloin jo ed. Olininkin kanssa kahvilassa puhuttiin, miten nyt käy, kun ministeri otti asian aiheeksi. Näyttää siltä, että siinä on ollut suuri käänös, myönteinen käänös.

Miehinä ja naisina me teemme opetustyötä, tätä edustajantyötä, ja sen vuoksi joka ammattiryhmässä olisi hyvä — tekniselle alalle enemmän naisia ja myös opettajankoulutukseen miehiä — että tällainen tasapaino voisi säilyä. Sillä tavalla tervehdin tätä keskustelua. Mutta ehkä tuo kiintiöasia olisi voinut selkeämmin tulla siinä sanotua tänä kiintiöiden aikakautena.

Ed. K o k k o n e n : Arvoisa rouva puhemies! Ensin muutama kommentti ihan viimeisistä puheenvuoroista. Vanha kreikkalainen totuus ”keitä jumalat vihaavat, hänestä he tekevät opettajan” ei näyttäisikään enää pitävän paikkaansa.

Tuosta hallituksen kertomuksesta toteaisin sen, että yhdyn siihen käsitykseen, joka täällä on useaan otteeseen lausuttu, että sitä olisi syytä kehittää. Sen pitäisi olla huomattavasti nykyistä nopeatempoisempi ja mielestäni sen pitäisi myös mitata tuloksia. Aivan liikaa siellä toistuvat vuodesta toiseen samat fraasit, todetaan samat ongelmat, joita miettimään asetetaan ehkä taas jälleen uusia työryhmiä. Tuon vain esimerkkinä alkoholi- ja päihdeongelman, joka vuodesta toiseen, vuosikymmenestä toiseen toistuu hallituksen kertomuksessa, ja ongelma yhä vain maassamme pahenee.

Yhdyn myös siihen käsitykseen, että eduskunnan aikaisemmat ponnet olisi hyvä esittelyiden yhteydessä tuoda täällä esiin, koska jokainen hallinnossa toiminut tietää sen, että esittelijät ovat seuranneet asian käsittelyä pitkään ja uudet kansanedustajat varsinkin usein eivät tiedä, mitä asiasta on aikaisemmin eduskunnassa lausuttu.

Vielä soveltuvuustesteistä, soveltuvuuskokeista toteaisin sen, että lääkintöhallitus aikanaan ehdotti, että mm. terveydenhuollon oppilaitoksista poistettaisiin soveltuvuustestit, mutta se liittyi aivan liian monen ihmisen taloudellisiin intresseihin, ja niinpä tämä ehdotus ei mennyt läpi. Mutta yhdyn siihen käsitykseen, että niitä on erittäin suurella varovaisuudella käsiteltävä.

Ed. A l a - H a r j a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Kokkoselle kertoisin, että sivistysvaliokunta kuoletti kaikki ne lausumat, jotka on toteutettu, ettei niitä enää ototeta tulevinä vuosina. Me toimimme näin, niin kuin hän toivoi.

Tietysti on näitä suuria probleemeja, joita ei voida lausumalla hoitaa. Jos me otamme tämän päihde- ja alkoholiasian, niin se on kyllä sellainen valtava aihekokonaisuus, että ei varmaan tämä

sukupolvi pysty sitä hoitamaan, eivät sitä ole hoitaneet meidän esi-isämmeäkään.

Näistä soveltuvuuskokeista olen aivan samaa mieltä, olen hyvin kriittinen siihen, että niiden täytyy olla hyvin korkeatasoisia, ja todella myöskin heillä, jotka tekevät näitä soveltuvuuskokeita, täytyy olla kontrolli päällä ja seuranta, eikä voi olla niin, että vain yksi suorittaa kokeet ja sillä sitten koko ihmisen elämä on ratkaistu, jos hän ei tämmöistä soveltuvuuskoetta saa läpi. Kyllä ne siellä sairaanhoitajaoppilaitoksissa ovat edelleen käytössä, ja ehkä niistä on apua.

Ed. T y k k y l ä i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vastauspuheenvuorona ed. Kokkoselle liittyen näihin perustelulausumiin toteaisin, että valtiovarainvaliokunnan hallinto- ja tarkastusjaosto käsitteli kaikki pensilauksumat tässä keväällä, ja siellä käytiin läpi myöskin niitä ponsia, joita ei oltu toteutettu. Tämä tieto on saatavissa hallinto- ja tarkastusjaostolta. Ehkä tämän asian kehittäminen voisi myöskin olla tärkeää sen johdosta, että se ei jäisi vain pelkästään hallinto- ja tarkastusjaoston ja valtiovarojen käyttöön, vaan että tätä tietoa voisi myöskin käyttää erikoisvaliokunta.

Ed. K o k k o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Näin ymmärrän, että muutkin valiokunnat ovat tehneet. Turhat lausumat on tietysti sieltä poistettu, mutta se ei minun mielestäni silti poista sitä ongelmaa, että siellä nämä samat asiat toistuvat vuodesta toiseen. Enkä olisi ihan yhtymässä siihen, että voisimme nostaa kädet pystyyn ja todeta, että alkoholi- ja huumeongelmalle ei voida mitään tehdä ja se vain pahenee. Erittäin paljon on tehtävissä, kun vain toimeen tartutaan. Kysymys on enemmän siitä, että asioita pallotellaan eri hallinnonalojen välillä.

Ed. T u l o n e n : Arvoisa puhemies! Tämähän on oikeastaan historiaa, mitä me nyt sitten täällä käsittelemme, ja minä uutena novisiina kansanedustajana olen lukenut tuota kuin historiallista teosta. Se on erittäin opettavainen kertomus siitä, mitä virheitä voidaan tehdä ja mitä hyvää on tehty. Tietysti uutena edustajana tätä on ollut aika mielenkiintoista peilata esimerkiksi sivistysvaliokunnan jäsenenä niihin asioihin, joita nyt sitten valiokunnassa olemme vuoden sisään saaneet aikaiseksi, minkälaisia lakimuutoksia olemme siellä jo tehneet. Aika mielenkiintoista, että kun on näin paksusta kirjasta ja näinkin

isosta ja monen hallintokunnan alueen asioista kyse, niin aika tavalla nyt sitten tämä keskustelu kulminoituu tänne sivistyspuolelle, koulutuksen, opetuksen ja korkeakoulun puolelle. Minusta se on ihan oikein. Ehkä se on eduskunnan tahto, ja se on ihan hieno tahto.

Kuitenkin luulen, että kun kahden vuoden päästä käsittelemme hallituksen kertomusta tältä vuodelta varsinkin sivistys- ja opetustoimen osalta, emme voi ehkä silloin yhtyä ed. Kokkosen mielipiteeseen siinä, että mikään ei ole muuttunut. Uskon, että todella paljon tulee muuttumaan opetuksen ja koulutuksen puolella. Nämä lakiesitykset, joita nyt odottelemme tänne eduskuntaan, jolloinka saamme 26 lakia typistettyä 7 lakiin, toivottavasti, ovat mielestäni vuosisadan uudistus, ei pelkästään se, että lait vähenevät, vaan myöskin sisältö: mitä ja miten muutetaan. Toivoisin, että voisimme yksimielisesti katsoa tulevaisuudessa, sitten kahden vuoden päästä, että se on ollut hyvä uudistus.

Mielestäni tässä kertomuksessa, jos ajatellaan sivistysvaliokunnan puolta, on erittäin tärkeä ja iso päätös ollut ammattikorkeakoulujen perustaminen nimenomaan kokeilujen jälkeen. Eräs erittäin tärkeä asia on se, että saimme väännettyä sivistysvaliokunnassa eduskunnankin hyväksymän ammattikorkeakoulujen opettajankoulutuksen. Emme valiokunnassa olleet aivan yksimielisiä siitä, mutta mielestäni oli hyvä se, että tätä koulutusta ei viety yliopistoon. Viimeistään nyt nekin, jotka ovat epäilleet, että se päätös oli väärä, myöskin kentätasolla ovat sitä mieltä, että varmasti eduskunnan päätös viiden yksikön perustamisesta ammattikorkeakoulujen opettajien kouluttamiseksi on järkevä, jotta voidaan säilyttää kiinteät yhteydet työelämään, ja työelämää varten me koulutamme ammattikorkeakoulussa henkilöitä, emme tiedettä varten.

Toinen mielestäni myöskin erittäin tärkeä uudistus, joka kahden vuoden päästä toivon mukaan tulee esille positiivisena asiana hallituksen kertomuksessa, on ammatillisen koulutuksen lakimuutos, joka tulee vuoden päästä voimaan, mutta joka on valiokunnan käsittelyssä ollut ja jossa poistetaan sidonnaisuuksia oppilaitten määristä. Paikkakunnan tarve nimenomaan sanelee opetuksen määrän ja laadun ja nimenomaan sen, mihinkä nuoria koulutetaan. Minusta tämä on moderni laki ja aivan oikean sisältöinen ja aivan oikeaan aikaan tuleva siinä mielessä, että se ottaa huomioon työelämän tarpeet. Meidän vientiteollisuutemme kuin myöskin, toivon mukaan, tevanake-teollisuuden li-

sääntyminen lisäävät myöskin ammatilliselle koulutukselle, nimenomaan sen joustavuudelle, tarpeellisen määrän paineita. Tällä lakimuutoksella mielestäni saadaan hyvää aikaan.

Hallituksen esityksessä ollaan todella huolestuneita korkeakoulujen rahoituksesta. Se huoli on aivan aiheellinen. Kun aamulla budjettia selailin, tietysti ilolla totesin, että siellä vääntöjen jälkeen on korkeakoulurahoitus saatu pysymään sillä tasolla, millä voidaan ajatella korkeakoulujen kehittymisen pystyvän jatkumaan, eliikka korkeakoulujen kehittämislainsäädännön 3 §:n mukaisesti pystytään pitämään korkeakoulujen talous reaalitasolla. Se tuntuu ihan hyvältä tänä päivänä, kun joudumme monessa muussa asiassa tinkimään.

En malta olla puuttumatta myöskään opettajankoulutukseen, opettajien tasoon, siihen keitä opettajankoulutuslaitoksiin tulee hyväksyä ja minkälaisia opettajia meillä tulevaisuudessa on. Itse en kannata mitään kiintiöitä. Minusta edellisen eduskunnan päätös kiintiölaista on onneton. Se varmasti todetaan erittäin epäkäytännölliseksi seuraavien kunnallisvaalien jälkeen, kun etsimme niitä kiintiömiehiä tai - naisia lautakuntiin. Se ei ole onnistunut laki, enkä kannata myöskään opettajankoulutukseen kiintiöitä, mutta kannatan sitä, että pääsyaatimuksia taikka -kriteereitä muutetaan niin, että ei oteta pelkästään kauden ällän ylioppilaita, jotka useimmiten ovat tyttöjä, pelkästään heille mahdollisteta opettajan ammattia.

Uskoisin, että kiintiöajatus sinänsä, mitä opetusministeriö itsekin on esittänyt, on siltä osin aivan oikean suuntainen, että me tarvitsemme miesten malleja koululuokkiin ja nimenomaan luokanopettajiksi sen vuoksi, että on paljon perheitä, joista miesten malli puuttuu. Tiedämme, mitkä ongelmat myöskin työttömien perheissä on aika usein. Siellä on isä työttömänä, mahdollisesti molemmat vanhemmat. Me tarvitsemme opettajiksi myöskin miehiä. Olen ed. Kirsti Ala-Harjan kanssa aivan samaa mieltä, että kriteerien muuttamisella saamme hyvin aikaan sen saman, mitä saisimme kiintiöitä säätämällä. Kriteereissä tulee ottaa huomioon erityislahjakkuuksia, on se sitten musiikkia tai urheilua, taikka elämisen taitoja, sosiaalisia kykyjä, testataan ne sitten millä menetelmällä tahansa. Mutta uskoisin, että sellainenkin testi tulee onnistumaan. On se eräissä Euroopan maissa ainakin onnistunut.

Ed. Tykkyläinen mielestäni aivan aiheellisesti kantaa huolta siitä, että rakennuspuolen in-

sinööri-, rakennusmestari- sekä teknikkokoulutusta on liikaa. Olen tietysti tamperelaisena iloinen, että Tampereen ammattikorkeakoulu täällä nostettiin esiin tältä osin. Mielestäni se on yksi Suomen hienoimmista organisoituja ammattikorkeakouluja. Toivottavasti ette pahastu, että keuhun sitä, kun itse tulen samalta alueelta, mutta se on hyvä organisaatiomallina kuin myöskin siltä osin, että Tampereen teknillinen oppilaitoshan on ollut yksi vanhimista suomalaisista insinöörejä ja teknikkoja valmistavista oppilaitoksista. Nyt siellä on jaoteltu rakennuspuoli: insinööri-, teknikko- ja rakennusmestarikoulutus. Siitä tehdään kokeilu ja katsotaan, miten paljon teknikoita tarvitaan ja kuuluuko teknikkokoulutus ammattikorkeakouluihin eli korkeammalle tasolle vai instituutteihin koulutusoisena koulutuksena.

Arvoisa puhemies! Hallituksen kertomus on ollut hienoa luettavaa. Toivon, että kaikki edustajat sen lukisivat. Siitä oppii aika paljon.

Ed. T i u s a n e n : Arvoisa puhemies! Haluan vielä aivan lyhyesti palata siihen keskusteluun, joka käytiin psykologisista persoonallisuustestauksista esimerkiksi sosiaali- ja terveydenhoidon koulutukseen pääsemisen selvittämisessä. Useampi edustaja toi esiin huolensa testaustoitinnin suhteen. Yhdyn tähän.

Huolen esittämisen lisäksi tietysti oleellista olisi se, että pystyisimme ja pystymme vaikuttamaan siihen, että tällainen varsin usein kyseenalaisesti toteutettu psykologinen testaus väistyisi sellaisena absoluuttisena opiskeluun pääsemisen määrittäjänä, minä sitä tällä hetkellä sovelletaan. Tähän pääseminen vaatisi varmasti enemmän eduskunnalta myös kannanottoa ja vakavaa huolta. Tässä varmaan yhteistyössä voitaisiin toimia.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Perustuslakivaliokunnan mietintö ja sen pontteen sisältävä ehdotus mietinnön saattamisesta hallituksen tietoon hyväksytään.

Esitellään kertomus ulkoasiainvaliokunnan mietinnössä valmistelevasti käsitellyltä osalta.

Keskustelu:

Ed. T a r k k a : Rouva puhemies! Ulkoministeriötä koskevassa kertomuksen luvussa on selostus aseriisunnasta, ja siihen viitataan myös nyt

käsittelyn pohjana olevassa ulkoasiainvaliokunnan mietinnössä. Kertomuksessa todetaan eduskunnan ulkoasiainvaliokunnan vuonna 92 antaman mietinnön perusteella, että syksyllä 90 solmittu sopimus Euroopassa olevien tavanomaisten aseiden rajoittamisesta oli aseriisunnan merkittävä saavutus. Tämän sopimuksen tekijät ovat liittokuntien jäseniä, mutta sen toteuttaminen vaikuttaa merkittävästi myös Suomen turvallisuuteen.

Tässä asiassa kertomus on kuitenkin huomattavan vähäsanainen. Siinä todetaan, että osapuolet ovat sopeutuneet sopimuksen velvoitteisiin varsin hyvin. Kuitenkin Venäjä ilmoitti jo alun perin, että se ei pysty noudattamaan sopimuksessa sivustoille asetettuja riisuntatavoitteita osittain Kaukasuksen alueen kiristyneen tilanteen takia ja osittain Keski-Euroopasta kotiutetun kaluston ja miehistön sijoitusvaikeuksien takia. Tämä koskee myös Suomen itärajan takaisilla alueilla olevan kaluston määrää.

Ulkoasiainvaliokunta totesi vuoden 92 mietinnössään, että Venäjällä on Pohjois-Euroopan alueella alueellinen ylivoima ilma-aseissa ja ohjuksissa ja myös panssarikalustoa on siirretty merkittävä määrä Suomen itärajan tuntumaan. Itärajan takana olevan venäläisen kaluston määrällä ei ole sotilaallista uhkaa luovaa merkitystä, mutta se, kuinka paljon erilaisia järeitä aseita faktisesti ja fyysisesti sijaisee Suomen lähialueilla, vaikuttaa Suomen turvallisuuspoliittisen kokonaistilanteen arvioon hyvinkin ratkaisevasti.

Nyt tae-sopimuksen tarkistuksessa on jo virallisestikin todettu se kehityslinja, joka oli selvästi näkyvissä jo vuonna 94, siis sillä kaudella, jota tämä kertomus koskee. Hallituksen kertomuksen niukkasanaisuus tässä asiassa on huomattava puute, varsinkin kun siinä viitataan ulkoasiainvaliokunnan lausumaan, jonka mukaan tae-sopimuksen kaikkein keskeisimpiä vaikutuksia on se, että se lisää sotilaallisten toimien ja rakenteiden avoimuutta. Totean, että jos avoimuutta onkin ehkä muualle entistä enemmän, sitä on hallituksen kertomuksessa yhtä vähän kuin yya-sopimuksen kaudella.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ulkoasiainvaliokunnan mietintö ja sen pontteen sisältävä ehdotus mietinnön saattamisesta hallituksen tietoon hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

3) Lakialoite luonnonsuojelulaiksi

Lähetekeskustelu

Lakialoite 29/1996 vp (Esa Lahtela /sd ym.)

P u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin ympäristövaliokuntaan.

Keskustelu jatkuu:

Ed. L e h t o s a a r i : Arvoisa puhemies! Todella tämä asia jäi kesken keväällä, ja olin ajatellut silloin ihan muutaman sanan todeta lakialoitteesta, jolla tähdätään luonnonsuojelulain muuttamiseen. Minusta ed. Lahtelan aloite on ihan perusteltu ja paikallaan. Tosin se koskettaa hyvin pientä asiaa, mutta käytännössä kuitenkin, mikäli aloite toteutuu, se muuttaa oleellisesti erään pienen asian, joka lain valmistelun yhteydessä on jäänyt huomioimatta.

Olisin silloin halunnut todeta ja haluan todeta tässäkin yhteydessä sen, että asia ei ole ollenkaan merkittävin muutos, mikä pitäisi luonnonsuojelulakiin tehdä. Siellä on todella hyvin monia isoja asioita, joilla puututaan jopa peruskysymyksiin, kun alueita tullaan lunastamaan suojelutarkoituksiin, ja toivonkin, että ed. Lahtela ja monet muut hallituspuolueen jäsenet voisivat tältä näkökannalta tarkastella luonnonsuojelulakiesitystä ja tulla myös muutosesityksillä tänne saliin. Me tulimme antamaan täyden tuen tällaisille esityksille.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan ensimmäinen varapuhemies S-L. Anttila.

Ed. L a h t e l a : Arvoisa rouva puhemies! Tämä lakialoite on saanut levätä kesän pöydällä odottaen tätä käsittelyä, ja tietysti se menee aikanaan valiokuntaan. Tämähän on rinnakkaislakialoite luonnonsuojelulaille, niin kuin edellisessä puheenvuorossa ed. Lehtosaari totesikin.

Minusta perimmäinen henki on tässä se, että ei byrokraatiaa kasvatettaisi. Meillä Suomessa sitä on ihan riittävästi. Ei ole ollut nähtävissä haittanäkökulmaa eli luvaton eläimen talteenottoa ja rauhoitettujen eläinten tappamista ja sillä tavalla hyväksikäyttöä nykyisen käytännön valossa. Miksi lähdetään lakia tiukentamaan ja tekemään lisää tehtäviä, tässä tapauksessa ympäristökeskuksille? Tässä keskitetään semmoista valtaa

ympäristökeskuksille, joka ei sinällään niille kuulu.

Minusta olisi ihan johdonmukainen se vanha menettely, että jos tällainen rauhoitettu eläin tavataan vaikka auton alle jääneenä, mikä ei ole harvinaista, niin poliisiviranomaisella kyllä tänä päivänä on tietoa ja ohjeistoa saa lisää ja järkeä myös harkita, onko tämä toimitettava johonkin muualle tutkimuslaitokseen tai korkeakouluhin, eikä enää tätä ympäristökeskusajattusta tuotaisi tähän mukaan. Toivon, että valiokunnassa katsottaisiin asia hyvin tarkkaan ja mentäisiin vanhan systeemin mukaan, mikä tällä hetkellä on käytössä.

Ed. T i u s a n e n : Arvoisa puhemies! Itse valiokunnan jäsenenä olen taipuvainen ottamaan ihan tosissani nuo eväät, mitä ed. Lahtela halusi antaa.

Mitä muuten tulee luonnonsuojelulakiin, sanoisin, että nyt Suomessa on sellainen historiallinen tilanne, että meillä on mahdollisuus säätää ajanmukainen ja myös, haluaisin todeta, kansainvälisesti kelvollinen luonnonsuojelulaki, siis sellainen laki, joka kaiken kaikkiaan on Suomen kansallisen edun mukainen. Siihen todella meidän nyt pitää sitten ryhtyä ja toteuttaa se, niin kuin valiokunta on jo työnsä aloittanut.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään ympäristövaliokuntaan.

4) Lakialoite laiksi veronkantolain 12 d §:n muuttamisesta

Lähetekeskustelu

Lakialoite 30/1996 vp (Sinikka Hurskainen /sd ym.)

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. H u r s k a i n e n : Arvoisa puhemies! Veronkantolain 12 d §:n mukaan yhteisöverojen tilityksen perusteena on käytetty vuodesta 1994 alkaen kunnan ja seurakunnan osuutta määrätessä vuosina 1991 ja 1992 toimitetun verotuksen tietojä.

Seuraavassa käytän nyt kotikuntaani Imatraa

esimerkkinä. Nämä vuodet ovat esimerkiksi Imatralla toimivien keskeisten yritysten näyttämän tuloksen perusteella onnettomia. Ensolle ja Ovako Imatra Steelille ei määrätty liikeäyriä vuosina 1991 ja 1992 lainkaan. Nyt nämä yritykset maksavat merkittävästi yhteisöveroa, mutta lainsäädännön painottaessa mm. pinta-alaverotukseen perustuvaa metsän myyntituloa imatralaisten yhteisöjen verot jaetaan muille kunnille. Vuodet 1991 ja 1992 olivat ainoat, joilta kyseessä oleville suuryrityksille ei määrätty ollenkaan liikeäyriä.

Imatran verotoimiston tekemien laskelmien mukaan aikaisempien säännösten perusteella jakautuvasta kuntakohtaisesta tuotosta kolmen suurimman yrityksen yhteisöverotuotto olisi ollut vuodelta 1994 24,5 miljoonaa markkaa, kun kuitenkin kaupunki sai yhteisöverotuottoa vuonna 1994 vain 7,8 miljoonaa markkaa, vaikka esimerkiksi Enson liikevaihdosta tuolloin keskimäärin 47,25 prosenttia syntyi Imatralla.

Imatra kuuluu muuttaman kunnan kanssa eniten yhteisöverosta kärsineiden kaupunkien joukkoon. Asukaslukuun suhteutettuna muut kunnat saavat Imatraan verrattuna 2—4-kertaisen määrän yhteisöveroa per asukas, vaikka yhteisöveron todellinen maksukyky suuryrityksistä johtuen lienee päinvastainen. Esimerkkinä todettakoon, että Imatra ja Ilomantsi saavat lähes saman yhteisöverotuoton, vaikka Imatralla on noin neljä kertaa enemmän asukkaita ja vaikka Imatralla on huomattavia yhteisöveron maksajia.

Arvoisa puhemies! Jotta tätä eriarvoisuutta voitaisiin vähentää ja verotuksen vinoutumista oikaista, tulisi aloitteeni hyväksyä niin, että yhteisöveron tilityksen perusteena käytettäisiin vuosia 1988 ja 1992. Vuodet 1988 ja 1989 olivat esimerkiksi korkeasuhtedannevuosia, jolloin yritysten näyttämät tulokset olivat huomattavasti parempia kuin tämänhetkessä laissa vahvistetut laskentaperusteet.

Ed. T i u s a n e n : Arvoisa puhemies! Aloite, jonka ed. Hurskainen on ensimmäisenä allekirjoittanut, on perusteltu. Aloite lähtee siitä, että saisimme sellaisen lainsäädännön, joka vastaisi realismia eikä lähtisi nimenomaan laman pohjalta ja siitä tilanteesta, joka oli nimenomaan laman huonoimpina vuosina, ja edelleenkin sillä tavalla lamauttaisi, kuten ed. Hurskainen toteaa, joidenkin kuntien taloutta, ja että oikeudenmukaisuus realismin lisäksi olisi toimiva. Näitä kuntia on muitakin kuin Imatra. Ne ovat yleensä teolli-

suuspaikkakuntia, kuten esimerkiksi Kotka. Mutta niitä on myös muualla, ei ainoastaan Kymen läänissä.

Yhteisöveron jakamista sinänsä voidaan pitää myös oikeudenmukaisena menettelynä, mutta tällaiset lakiin jätetyt kielteiset, ikään kuin vanhentuneet, epärealistiset kohdat tulee pystyä oikaisemaan.

Lopuksi haluankin ihmetellä sitä, että valtiovarainministeriö on mm. tässä asiassa niin sitkaasti tullut myönteisellä tavalla vastaan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

5) Lakialoite laiksi rikoslain 20 luvun 8 §:n muuttamisesta

Lähetekeskustelu

Lakialoite 31/1996 vp (Paula Kokkonen /kokym.)

Ensimäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin lakivaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. K o k k o n e n : Arvoisa puhemies! Hyvät edustajat! Prostituutio on erittäin laajamittainen sosiaalinen ongelma eikä sen ratkaiseminen ole rikoslain keinoin varmastikaan mahdollista. Mutta me voimme lainsäädännöllä lievittää ongelman muille ihmisille aiheuttamia hankaluuksia ja myös suojella prostituutiota harjoittavia syrjinnältä ja riistolta.

Prostituutio on sidoksissa yhteiskunnan sosiaalisiin, taloudellisiin ja sukupuolten välisiin suhteisiin. Se ilmentää erityisesti seksuaalikulttuuria ja valtasuhteita. Tähän ilmiöön liittyy väkivaltaa ja alistamista, jopa erilaista rikollisuutta.

Prostituutio ja erityisesti katuprostituutio tuli, sanoisinko, tässä muodossa, jossa se meillä nykyään ilmenee, tutuksi muutama vuosi sitten. Meillähän ei vuosikymmeniin ollut katuprostituutiota, mutta uutena ilmiönä pari kolme vuotta sitten tulivat ensin katukuvaan seksibaarit, joita Helsingissä alkoi olla pilvin pimein. Naisia vaadittiin työskentelemään ensin yläosattomissa, sitten alaosattomissa, ja ilmiö räjähti kansalaisten silmille.

Jo silloin ryhdyimme käymään asiasta keskustelua Helsingin kaupunginvaltuustossa ja miettimään keinoja, millä asiaan voitaisiin puuttua. Meistä monet olivat sitä mieltä, että ilmiö ei saisi hiipiä suomalaiseseen todellisuuteen, vaan meidän on tehtävä tietoinen ratkaisu tässäkin asiassa, minkälaisen maailman me haluamme rakentaa tältäkin osin. Kun asiasta sitten käytiin vilkasta keskustelua ja oltiin yhteydessä joihinkin viranomaisiin, johti tämä siihen, että baareja suljettiin. Tämän seurauksena, olen ymmärtänyt, toiminta siirtyi kaduille Helsingissä, ensin Vaasankadulle, ja kun sitten Vaasankatu pystytettiin rauhoittamaan, toiminta siirtyi Aleksis Kiven kadulle. Tämän jälkeen asukkaat ovat olleet hyvin aktiivisia ja pyrkineet tekemään erilaisia toimenpiteitä saadakseen katurauhan palaamaan myös Aleksis Kiven kadulle.

Helsingin valtuusto on käsitellyt asiaa ja sen seurauksena hallintokunnat ovat ikään kuin väliaikaisena toimenpiteenä saaneet aikaan ajokielon tiettyihin osiin Aleksis Kiven katuja. Mutta ajokielloillahan tämän tyyppistä ongelmaa ei tietenkään voida ratkaista. Eräät ovat olleet valmiita esittämään julkista bordellia ratkaisuksi tähän ongelmaan. Minun mielestäni meidän on keskusteltava tästä kysymyksestä ja ilmiöstä ja tehtävä tietoinen ratkaisu. Omasta mielestäni asiaa ei bordelleilla ratkaista. Tämän tyyppisessä seksuaalitoiminnassa, josta katuprostituutiossa on kysymys, on kysymys miesten ja naisten, usein myös lasten ja alaikäisten alistamisesta. Mielestäni terve seksuaalielämä perustuu aina vuorovaikutukseen eikä yksipuoliseen ihmisten riistoon ja kaupankäyntiin, jossa rahalla korvataan tavanomainen ihmissuhde.

Meillä, jotka olemme tätä aloitetta olleet tekemässä, on ollut myös huoli siitä, minkälainen malli annetaan nuorille, minkälainen ihmiskuva siirretään nuorisollemme. Kansainvälisellä foorumilla Suomi on pyrkinyt estämään kaikkinaista ihmisiin kohdistuvaa riistoa ja orjuutta sekä ihmiskauppaa. Minun mielestäni meidän pitäisi olla myös johdonmukaisia omassa maassamme ja toimia siihen suuntaan, että tällaiset ilmiöt voidaan mahdollisuuksien mukaan poistaa.

Me olemme myös olleet liikenteessä erityisesti siksi, että helsinkiläisten katurauha ja naisrauha on ollut uhattuna. Nämä henkilöt, jotka ovat etsineet katuprostituutioita, ovat katsoneet usein asiakseen esittää hintatiedusteluja ja tarjouksia kelle tahansa ohikulkijalle, ja eräissä osissa Helsingissä ihmiset eivät enää uskalla normaalisti liikkua kaduilla siitä syystä, että he pitävät tällaista

kohtelua hyvin halventavana. Minun mielestäni tämä on todellinen ongelma, ja niille, jotka uskovat, että tämä on vain Helsingin ongelma, voin vakuuttaa, että mikäli tämä ilmiö Helsingissä hyväksytään, se myös leviää muualle maahan. Ei kannata suhtautua asiaan niin, että tämä on pääkaupungin ongelma, josta pääsee eroon, kun eduskuntatalon oven perässänään sulkee ja lähtee kotikonnuille.

Rajojen avautuminen vuoden vaihteessa uhkaa myös tuoda tämän ilmiön yhä polttavammaksi. Keski-Euroopassa monissa maissa näkyy jo hyvin selkeästi se, että tuhansin, ellei kymmenin tuhansin naisia entisestä Itä-Euroopasta on tullut tämän tyyppistä toimintaa harjoittamaan noihin maihin. Me olemme varmasti tämän toiminnan kohteina, elleimme me tietoisesti tähän ongelmaan puutu.

Kesällä myös Helsingin Sanomat otsikoi hyvin näytävästi sen, että Helsingissä syyttäjä oli jättänyt syyttämättä seksibaarin omistajaa parituksesta. Olen siihen asiaan puuttunut ja katson, että myös hieromalaitoskysymyksiin ja eräisiin huoneenvuokrausasioihin, jotka samainen syyttäjä on jättänyt syyttämättä, olisi puuttuttava, ja minun mielestäni voimassa oleva lainsäädäntömme antaa siihen mahdollisuuden. Verbaalinen lahjakkuus ja huono huomiointikyky eivät saisi mielestäni johtaa siihen, että rikoslakiamme ei panna täytäntöön eikä ihmisiä lähdetä syyttämään siitä toiminnasta, jolla he vaarantavat yhteiskuntamme rauhan ja normaalin toiminnan. Joissakin näistä ns. hieromalaitoksista toimii alaikäisiä, jopa kolmivuorotyössä toimii ihmisiä.

Sen jälkeen kun olin Helsingin Sanomiin kirjoittanut asiasta, minun on oltu erittäin paljon yhteydessä. Ihmiset ovat kertoneet kohtaloitaan, kertoneet osoitteita ja puhelinnumeroita jne. Minusta on kysymys ollut selvästi sellaisesta toiminnasta, jonka oman koulutukseni perusteella hyvin voin nähdä kuuluvan rikoslainsäädännön piiriin. Siitä huolimatta, että meillä on lainsäädäntöä, jota voidaan tiettyyn toimintaan soveltaa, katson, että me tarvitsemme myöskin uuden pykälän. Ehdotukseni sisältää juuri sen, että me kriminalisoisimme julkisella paikalla tällaisen maksutarjouksen, hintatiedustelun. Ostajan toimintaan katson perustelluksi puuttua siitä syystä, että kautta aikojen nämä, jotka ovat palveluja tarjonneet, ovat olleet riiston kohteena. He ovat kuitenkin toisten hyväksi käyttämiä. Parhaiten pääsemme tähän ongelmaan käsiksi mielestäni näitten ostajien kautta.

Jotkut tahot yhteiskunnassa näyttävät suojelevan tätä ilmiötä samalla tavalla kuin inestii-ilmiötäkin, ja tähän on mielestäni hyvin systemaattisesti puututtava. Eduskunnan on tehtävä tässä asiassa tietoinen ratkaisu. Hyväksymmekö me katuprostituution siihen liittyvine kaikkine lieveilmiöineen vai taistelemmeko me sitä vastaan? Minusta on syytä erottaa vapaamielisyys ja välinpitämättömyys toisistaan. Meillä aivan liikaa erilaisia ilmiöitä hyväksytään nykyään liberalismin, vapaamielisuuden nimessä ja unohdetaan, että kysymys on itse asiassa useimmiten välinpitämättömyydestä.

Ministeri Häkämies tämän istunnon alussa kääntyi puoleeni ja kertoi, että hän aikoo luultavasti vielä syyskuun kuluessa järjestää seminaarin, jossa käsiteltäisiin sekä prostituutiokysymystä että inestikysymystä ja yritettäisiin etsiä suomalaisen yhteiskunnan nykyaikaisia ratkaisuja näihin kysymyksiin. Toivon, että asiassa voidaan käydä asiallista ja rakentavaa keskustelua.

Kun keräsin nimiä tähän aloitteeseen, josta monet ovat käyttäneet nimitystä helsinkiläisten naiskansanedustajien aloite — monet voivat havaita, että allekirjoittajien joukossa on myös lukuisia miehiä — niin silloin erilaiset huulet ja monen kansanedustajan huumorintaju näissä kysymyksissä tulisi hyvin tutuiksi, mutta toivon todella, että me saamme tästä asiallisen keskustelun aikaan.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Kokkonen on fiksu, filmaattinen ja älykäs kansanedustaja, mutta tässä asiassa hän lyö pahasti nyt kyllä kirveensä kiiven. Hän lähtee siitä, että tarjouksen tekeminen tai hinnan tiedusteleminen sellaiselta henkilöltä, joka aivan ilmeisesti on asettanut itsensä kaupan, tulisi rangaistavaksi rikoslaisissa. Jos voidaan olla vähän leikkilisiä, niin se on vähän vapaan markkinatalouden vastaista, etteikö tavarasta, joka aivan ilmeisesti on kaupan ja saatavissa, voitaisi tehdä tarjousta tai kysellä sen hintaa. Se on itsensä selvä asia.

Rouva puhemies! Minä, niin kuin sanoin, tässä vähän leikkimielisesti vakavaa asiaa käsitelin, mutta aloitteella siitä, että tällainen hinnan tiedusteleminen Aleksis Kiven kadulla tai tarjouksen tekeminen olisi rangaistavaa, tätä asiaa ei koskaan saada kuriin. Minä olen tietyllä tavalla näissä asioissa jonkinlainen pioneeri täällä eduskunnassa, olen jo 80-luvulla käsitellyt eduskuntakyselyissäni monta kertaa varsin uskaliaasti

tätä asiaa ja todennut silloin, mihin tämä kehitys johtaa.

Totean myös tänä päivänä, että sitä ei saada kuriin millään muulla kuin yleiseurooppalaisella järjestelmällä, jossa tällainen katukauppa sijoitetaan tietyille alueille, joissa tavallaan ei ole muuta ihmiselämää kuin sitten tämä asia. Jos näitä liikkuu normaaliasumislähiöissä, normaalikatujen varsilla, joissa on myös muuta liikennettä ja asutustoimintaa, näitä ei rikoslain säännöksillä, ed. Kokkonen, pystytä koskaan erottamaan toisistaan. Se on aivan turha toivo.

Ed. A l l a r a n t a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On aivan hyvä ja oikea asia, että ed. Kokkosella on ollut rohkeutta puuttua tällaiseen ongelmaan ja näihin ilmiöihin, joita hän aloitteessaan ja puheenvuorossaan äsken esitteli. Kun tässä eduskunnassa on riittävän kauan, niin pystyy katselemaan taaksepäin myös tämän talon historiaan. Olisin toivonut, että ed. Kokkonen olisi voinut esitellä aloitteessaan niitä vaiheita, joiden kautta tähän on tultu. Syksyllä 85 tässä salissa kumottiin irtolaislaki, joka oli silloin ainoa laki, jonka perusteella poliisi pystyi puuttumaan tällaisiin ilmiöihin, mitä ed. Kokkonen tässä esitteli. Muun muassa helsinkiläinen kansanedustaja, nykyinen ministeri Alho voimakkaasti tuki tämän pöytäkirjaotteen mukaan, joka minulla edessäni on, irtolaislain kumoamista, vaikka hänen puoluetoverinsa, silloinen sisäministeri Matti Luttinen jätti valtioneuvoston istunnossa eriävän mielipiteen hallituksen esitykseen ja toivoi, että irtolaislaki olisi kumottu vain niiltä osin, kuin se koski uutta säädettävää päihdehuoltolakea. Mutta se kumottiin kokonaan, ja hallitus ja eduskunta veivät siis poliisilta viimeisen aseensa, jolla poliisi olisi voinut näihin asioihin puuttua.

Toiseksi haluaisin ihmetellä sitä, että meillä on asiointi tällainen, vaikka Suomi on ratifioinut naisten syrjintää koskevan YK-sopimuksen, jonka erään artiklan mukaan sopimusvaltioiden tulee ryhtyä kaikkiin tarvittaviin toimenpiteisiin lainsäädäntötoimet mukaan lukien estääkseen kaikenlaisen naisten kaupan ja naisten prostituutiosta hyötymisen. Meillä on tällainen artikla voimassa mutta me toimimme kuitenkin toisin.

Ed. K o k k o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! En niinkään kirveellä tässä asiassa olisi liikenteessä, vaan pyrin toistaiseksi vielä käyttämään vain sanan säilää. Minusta olisi ollut ehkä perusteltua lähteä siitä, että kriminalisoidaan sekä myyjien että ostajien toi-

mintä. Mutta juuri irtolaislain kokemukset osoittavat, että aina kaikkein kurjimmat kärsivät tästä irtolaislain säännöksestä. Ne olivat nimenomaan ne kaikkein heikoimmassa asemassa olevat kadulla itseään myyvät, jotka aina joutuivat poliisin kanssa tekemisiin ja poliisin kiinniottamiksi. Sen sijaan ostajat kulkivat aina vapaina.

Olen viime kesän aikana lukenut aika paljon tätä kirjallisuutta ja niitä selvityksiä, joita maassamme on tästä asiasta tehty. Muun muassa väitöskirjoista, jotka on tehty prostituutiosta maassamme viime vuosisadan loppupuolelta aina tämän vuosisadan puolelle, näkyy, että yleensä aina varakkaat herrasmiehet, jotka olivat palvelun suurkuluttajia, kulkivat vapaina, kun nämä kurjista kurjimmat tytöt joutuivat toimenpiteiden kohteiksi. Siitä syystä olen pitänyt perusteltuna lähteä kuitenkin siitä, että nyt nimenomaan ostajan toiminta tässä asiassa kriminalisoitaisiin. Se lähtee myös siitä näkemyksestä, että ongelmahan nyt on ollut nimenomaan katurauha ja naisrauha ja se, että hintatarjouksia on katsottu voitavan tehdä lähes kenelle tahansa tuolla kadulla liikkuvalla.

Myös totean, että yleiseurooppalainen mielipide näyttäisi nyt olevan kääntymässä bordellilaitosta vastaan. Ainakin niissä kokouksissa, joita oliko se nyt viime vai toissa viikolla Wienissä oli koskien juuri näitä samoja kysymyksiä, oltiin hyvin huolestuneita siitä, että joissakin maissa on lähdetty hyväksymään bordellilaitos. Ennustanpa, että nimenomaan entisen Itä-Euroopan kehityksen myötä tähän asiaan ollaan nyt vakavammin puuttumassa kuin missään aiemmassa vaiheessa.

Ed. Myllyniemi: Arvoisa puhemies! Ed. Alaranta vei sanoja suustani. Todella poliisi varoitti silloin kun irtolaislaki kumottiin, että tässä tulee näin käymään, mutta poliisin varoitukselle naurettiin vain, ja nyt tässä me sitten olemme. Tämä aloite vähän arvelutti, vaikka itsekin olen sen kyllä allekirjoittanut, siinä mielessä, että tämä nyt kohdistuu tasa-arvon vastaisesti miehiin pelkästään. Mutta asiaa vähän tarkemmin kun miettii, ed. Kokkonenkin varmasti lainoppi-neena sen hyvin tuntee, vähäisimpäänkin rikokseen yllyttäminen on myös rangaistavaa juuri samalla tavalla kuin teko itsekin. Tasa-arvo siis tulee kuitenkin toteutumaan ja kumpikin saa ansionsa mukaan ilmeisesti.

Ed. Kokkonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Pro-tukipisteen eli

prostituutujen tukipisteen tietojen mukaan suuri osa prostituoiduista on miehiä eli ei tämä ole yksinomaan miehiin kohdistuva asia, vaan kaikkiin ostajiin. Jos nainen esittää hintatarjouksen miehelle, niin samalla tavalla häntä rangaistaisiin.

Ed. Brax: Arvoisa puhemies! Olen ed. Kokkonen kanssa ollut yhteistyössä tätä lakialoitetta tekemässä. Ed. Kokkonen hyvinkin perustellusti ja hyvin tämän aikaisemmassa puheenvuorosaan esitti, joten tyydyn vain korostamaan muutamaa seikkaa, eli sitä, että tässä ja nyt kaikkein tärkeintä on lapsirauha, naisrauha, katurauha. Meillä on keskiajalta jo säännöksiä naisrauhasta ja lapsirauhasta, siitä, että julkisilla paikoilla pitää voida liikkua ilman pelkoa häirinnästä, suorastaan fyysisestä häirinnästä. Pienten tyttöjen osalta vähintään yhtä kamalaa on suullinen häirintä ja eleillä toiminta. Esimerkiksi liikennehäiriötä ei olisi, jos niitä ostajia ei olisi.

Ed. Paula Kokkonen vastasi myös erittäin hyvin näihin irtolaislakihakailuihin. Se koski niitä kaikkein heikoimmassa asemassa olevia uhreja. Kadulle itseään myymään ei päädy mikään markkinataloudessa tarjoaja. Se on markkinatalouden irvikuva, jos ajatellaan, että sekin on vapaata markkinataloutta, kun kaikkein heikoimmassa asemassa olevat, monesti huumausaineisiin kiinnijääneet ihmiset, epätoivoisesti myyvät itseään.

Ed. Aittoniemi: Rouva puhemies! Ei prostituutiota, joka on kansainvälinen ilmiö ja vanha, erittäin vanha historiallinen ilmiö, millään irtolaislailla estetä. Tärkeintä on keksiä sellainen laki, jota kyllä tietysti ed. Kokkonenkin ajaa tässä jossain määrin takaa, mutta mielestäni epäonnistuneesti, joka säätää, antaa selvät rajat sekä alueellisesti että toiminnallisesti tälle asialle. Siis hyväksytään tietyllä tavalla pakon edessä, että tämä on olemassa oleva ilmiö, jota ei saada pois, ja sen jälkeen pyritään luomaan sellaiset säännöt, että siitä olisi yhteiskunnassa mahdollisimman vähän haittaa.

Mitä tulee ed. Myllyniemeen, käsitinkö minä oikein, että hän ajatteli, että tällainen rahan tarjoaja syyllistyisi yllytykseen? Jos rahan vastaanottaja ja sukupuolisten palvelujen tarjoaja ei syyllisty rikokseen, ei myöskään rahan tarjoaja voi syyllistyä yllytykseen, eli tämäkin asia on niin kuin pois pyyhkäisty.

Mitä tulee Itävaltaan ja Wieniin, niin minä olen huono maailmanmatkaaja, mutta joskus 80-

luvun alkupuolella, taisi olla 70-lukua olin rikostutkinnalla Wienissä ja siellä paikallisen poliisin toimesta sain tutustua, en nyt asiakkaana, mutta muuten sikäläiseen prostituutioon. Se oli todella hienosti järjestetty siellä laillisesti ja sillä tavalla, tällaisia ongelmia ei ollut kuin jossakin Aleksis Kiven kadulla tällaisessa puolivirallisessa järjestelmässä kuin meillä on. Itävallasta pitäisi ottaa oppia ja järjestää tämä ongelma myös Suomessa sillä tavalla, että se on hallinnassa ja aiheuttaa mahdollisimman vähän ihmisille haittaa. Tällä tavalla sitä ei saada, ed. Kokkonen, kuntoon, eikä ole edes pätevä keskustelun aihekaan, mikä tässä nyt lähti. Valitettavasti minun täytyy sanoa mielipiteeni näin kunnioittaen totta kai teidän aloittettanne.

Ed. Myllyniemi (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ehkä ei kannata hienosäättöön mennä. Mutta sinänsä jos kerran maksua uhrille tarjoava syyllistyy rikokseen ja jos uhri jollakin tapaa yllyttää tähän, kun on tarjolla ja saa aikaan tämän rikoksen, niin uhri on todellakin myös yllyttäjä. Tähän nyt ei kannata mennä sinänsä. Tämä ehkä saattaa johtaa siihen lopputulokseen, mitä ei haluttu, mitä ed. Kokkonen ei tässä olisi halunnut, että molemmat tulevat rangaistaviksi. Ehkä se onneton ihminen pitäisi kerta kaikkiaan rajata pois, vaan tulisi vain yksi rangaistavaksi tässä tapauksessa.

Ed. Lahtela: Arvoisa rouva puhemies! Ed. Kokkonen lakialoite on sinällään ihan oikeilla jäljillä, mutta kyllä minä näen niin päin, että tässä pitäisi sekä tarjoajan että ostajan olla samalla lailla syyllisiä tähän asiaan, jos tämä rikosiksi luetaan. Minusta tämä ei ole suotavaa missään tapauksessa enkä toivoisi, että se Suomeen leviäisi. Näyttää se kuitenkin leviävän pahasti niin kuin katukuvasta näkyy.

Ettei kaikki prostituoidut olisivat huonossa asemassa olevia, siihen minä en ainakaan usko, koska mitä joistakin lehdistä olen lukenut, siellä jotkut jopa kerskuvat millaisia kuukausiansioita he ovat saaneet siitä ammatista. Siellä tosin on varmasti sellaisia, jotka ovat hyvin huonossa asemassa, eikä se ole koko iän ammatti eli siinä ilmeisesti ikä vaikuttaa, että pikku hiljaa ajautuu semmoiseen tilanteeseen, että ei ole muuta mahdollisuutta. Sitten siihen kytkeytyy ilmeisesti hyvin paljon rikollisuuskuvioita ja semmoisessa sakissa pyritään, joka ei ole mitenkään hyvää.

Mutta kyllä minä näkisin, jos tämä valiokun-

taan menee, että pohdittaisiin myös semmoista asiaa siinä, että myös tarjoaja on omalla tavallaan syyllinen. Olkoon mies tai nainen. Se pitäisi sanktoida myös siltä puolelta.

Ed. Kokkonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiinnittäisin huomiota siihen, että aloitteessa on kysymys nimenomaan katuprostituutiosta. Mikään ei estä minun mielestäni kehittelemästä asiaa eduskunnassa siihen suuntaan, että kriminalisoidaan sekä ostaja että myyjä. Kiinnitän myös huomiota siihen, että niiden kokemusten mukaan, mitä monista muista maista näyttää olevan erityisesti katuprostituutiosta, näyttää siltä, että ammatista on mahdoton elävänä poistua, koska nämä ns. suojelijat eli sutenöorit pitävät huolen siitä, että kerran alalle lähtenyt myös pysyy ja pysyy myös oman päämiehensä sanoisinko leivissä, että hän ei pysty yleensä vaihtamaan edes tätä päämiestä.

Kun näihin asioihin syvällisemmin perehtyy, niin huomaa, että se on erittäin karua kerrontaa.

Ed. Virtanen (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Edellisen edustajan vastauspuheenvuorosta tuli mieleeni, että tuntuu aika hasulta, että kun tämä tosiaan koskee katuprostituoituja ja se kriminalisoitaisiin, niin onko kokoomuksen linja nyt, että kaikista heikko-osaisimpien, aivan kuin ed. Kokkonen irrotteli, ja kurjimpien katuprostituoitujen osa kriminalisoituisi ja parempiosaiten, todellisten rahastajattarien, hotellissa palvelevien prostituoitujen annettaisiin edelleen jatkaa toimintaansa. Tämähän on ihan uskomatonta eriarvoisuutta.

Ed. Kokkonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kokoomus ei ole tehnyt virallista aloitetta tästä asiasta, joten ei voida puhua kokoomuksen linjasta. Tämän on allekirjoittanut joukko kansanedustajia, ja siellä on erittäin paljon muiten puolueitten edustajia kuin kokoomuksen.

Jälleen kerran kiinnitän huomiota siihen, että kysymys on nyt siitä, että niiden, jotka ovat muiten hyväksikäyttämiä, asemaa tässä pyritään vällillisesti parantamaan.

Ed. Alaranta: Arvoisa puhemies! Ed. Brax heitti, että täällä haikaillaan irtolaislain perään, ja otin sen vähän itseäni aikaisemman vastauspuheenvuoron johdosta. Haluan todeta, että ei ole tietysti tarkoitus haikailla, mutta halusin

korostaa sitä, että tämä ratkaisu aikoinaan oli eduskunnalta tietoinen päätös. Meitä oli harvalukuinen joukko edustajia, jotka olisimme olleet toista mieltä, ja meidät saatettiin lähinnä naurunalaisiksi silloisissa keskusteluissa, vaikka vetosimme asiantuntijoina valiokunnassa olleitten poliisien antamiin lausuntoihin. Nyt sitten ollaan siinä, kun tällaisia päätöksiä tehdään. Kyllä minusta ilman haikailemista voi sen verran tämän talon historiaan viitata, kun on kysymys asiasta, jossa tehtiin aikanaan aivan tietoinen ratkaisu, ja ollaan sitten siinä, missä ollaan.

Ed. T u l o n e n : Arvoisa puhemies! Olen itse allekirjoittanut tämän aloitteen ja juuri siltä pohjalta, että tällä rikoslain muutoksella voitaisiin helpottaa muille ihmisille aiheutunutta tilannetta, semmoisille ihmisille, jotka normaalisti liikkuvat Helsingissä tai Tampereella tai Oulussa, jotta voitaisiin katuprostitutiota jollain tapaa siirtää pois. Minä en millään lailla moralisoi tässä, kun itse olen aloitteen allekirjoittanut, jopa itse kannatan sitä, että meidän täytyisi miettiä keskieurooppalaisia mallia. Minä pahaa pelkään, niin kuin ed. Aittoniemikin, että ei tämmöisellä rikoslain muutoksella tätä ongelmaa — jos tämä nyt sitten ongelma on, vai onko se elävää elämää — saada pois. Mutta olen sitä mieltä, että ed. Kokkosen ja kaikkien meidän allekirjoittama aloite on todella oikean suuntainen. Niiden henkilöiden tueksi, jotka joutuvat kärsimään siitä, että katuprostitutiota on, tämä laki mielestäni täytyy säätää.

Ed. K o k k o n e n : Arvoisa rouva puhemies! Haluan ed. Alarannan puheenvuoron johdosta todeta, että hän on oikeassa. Monet poliisit ovat minullekin keskusteluissa todenneet, että irtolaislain kumoaminen on johtanut siihen, että me olemme tämän ongelman kanssa kasvokkain. Pitää myöskin paikkansa se, että irtolaislain tyypillisillä säännöksillä olisi voitu puuttua moniin muihinkin nykyajan ongelmallisiin ilmiöihin, joissa ihmiset ajautuvat kaduilla päämäärättä, ja ihmiset eivät ehkä halua tulla sellaisten sosiaalitoimenpiteitten pariin, joilla heitä voitaisiin auttaa.

Totean vielä joittenkin puheenvuorojen johdosta, että eihän tällä poisteta prostituutiotoimintaa kokonaisuudessaan Suomesta. Itsenäisenä prostituotuna toimiminenhan ei ole millään tavalla tänä päivänäkään rangaistava teko, ei meidän maassamme, ei monissa muissakaan maissa. Se ilmiö edelleen, vaikka tämän tyypin

nen laki hyväksyttäisiin, jäisi olemaan voimassa, mitä itse pidän valitettavana tilanteena, mutta realistina ymmärrän, että me emme sitä kykene kitkemään pois.

Ed. M ä h ö n e n : Arvoisa puhemies! En ole allekirjoittanut tätä lakialoitetta siitä syystä, että tämä ei osunut kohdalleni silloin, kun nimiä kerättiin. En tiedä, kuinka olisin siinä tilanteessa menetellyt, koska katson, että tässä on aika paljon kyseenalaisia kohtia nimenomaan, kuinka tämä laki toteutuu käytännössä. Periaatteessa se on aivan oikeaan osunut ja erittäin voimakkaasti perusteltavissa sillä, että tähän, niin kuin muutamissa puheenvuoroissa on viitattu, kytkeytyy erittäin paljon rikollisuutta, huumeita, kaikkea pakottamista jne., ja tämä on kaikista kielteisintä tässä asiassa.

Ed. Virtanen heitti aivan oikean ajatuksen, joka varmasti valiokuntatyöskentelyssä on syytä myöskin panna merkille: mitä tapahtuu hotellihuoneissa ja baaritiskeillä, mitä kadulla, se on myöskin sellainen kysymys, joka on selvitetävä. Mutta tuli vain mieleen se, että kun yleensä — en tiedä kokemuksesta, mutta olettaisin — tämmöiset tarjoamiset tapahtuvat aika lailla kahden kesken kadulla, niin valvontakysymys on kyllä melkoinen ja sen jälkeen näyttökysymys. Onko se, jolle tarjotaan, sitten vahvempi osapuoli, kun oikeus rupeaa kenties syytetä-pauksissa lukemaan lakia ja mahdollisia rangaistuksia miettimään, vai millä tavoin tämä homma hoidetaan?

Näyttökysymys varmasti on sellainen kysymys, joka kannattaa myöskin lain jatkovalmistelussa huomioida aika tarkasti, ennen kuin tähän lähdetään mukaan.

Ed. K o k k o n e n : Arvoisa puhemies! Meillä on lukuisia sellaisia tekoja kriminalisoitu, joissa näyttökysymys on vähintään yhtä ongelmallinen. Tässä kuitenkin jokainen nainen tai lapsi, joka katsoo, että hänen kunniaansa on loukattu tällä tavalla, että hänelle on esitetty hintatarjous, pystyisi tekemään rikosilmoituksen, ja se jää silloin tietysti asianomistajan toiminnan varaan. Mutta pidän kuitenkin hyvin mahdollisena sitä, että asianomistajat tällä tavalla voisivat toimia, ja tämä katu-, nais- ja lapsirauhaa edesauttaisi.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään lakivaliokuntaan.

6) Lakialoite laeiksi osamaksukaupasta annetun lain 3 §:n ja kuluttajansuojalain 7 luvun 17 §:n muuttamisesta

Lähetekeskustelu

Lakialoite 32/1996 vp (Pekka Kuosmanen /kok)

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin talousvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Kuosmanen: Arvoisa rouva puhemies! Olen tehnyt lakialoitteen osamaksukauppalain ja kuluttajansuojalain säännösten muuttamisesta niin, että hakijan kulut korvattaisiin ulosottomiehen suorittamassa tilityksessä samojen periaatteitten mukaan kuin kantajan kulut korvataan tuomioistuimessa.

Osamaksukaupasta on muodostunut yleisesti hyväksytty ja tavanomainen kaupan muoto. Eri-tyisesti sitä on käytetty tilanteissa, joissa ostajalla on ostohetkellä vaikeuksia maksaa koko kauppasumma kerralla eikä luoton edellyttämiä vakuuksia ole käytettävissä. Osamaksukaupassa velkoja voi ostajan sopimusrikkomuksen johdosta pyytää virka-apua esineen pois ottamiseksi ja tilityksen tekemiseksi. Tilityskannetta voidaan ajaa tuomioistuimessa tai pyyntö voidaan osoittaa suoraan velallisen kotipaikan taikka esineen sijaintipaikan ulosottomiehelle. Asianosaiset voivat myös sopia kaupan purkamisesta, jolloin tehdään vapaaehtoinen tilitys. Tilitys ja perintä vaativat oman ammattiosaamisensa, ja erityisesti korkolaskun suorittaminen edellyttää erityis-asi-antuntemusta ja atk-ohjelmia. Asiamiehen käyttäminen osamaksusaatavan perinnässä on usein tarkoituksenmukainen vaihtoehto.

Mielestäni ei ole oikein, että myyjän ja asiamiehen työstä aiheutuvat kustannukset täytyy ottaa huomioon kiinteinä kuluina tavarain hinnoittelussa, mitä ajattelua kuluttajansuojalain 7 luvun 17 §:n nykyinen sanamuoto edustaa. Maksunsa hoitavat ostajat pannaan näin vastaamaan myös velvoitteensa laiminlyöneitten perinnän kulut. Asiantila ei vastaa oikeuskäytännössä yleisesti omaksuttua periaatetta, että velallinen, joka rikkomalla sopimuksen on antanut velkojalle aiheen virka-avun ja tilityksen hakemiseen, on velvollinen korvaamaan siitä aiheutuvat kustannukset. Voittaessaan tilitysjutun tuomioistuimessa saa hakija täyden korvauksen kuluistaan. Tuomioistuimen ratkaisu täytyy kuitenkin

useimmiten panna täytäntöön ulosottoviranomaisen toimesta, mistä aiheutuu ajanhukkaa ja erityisesti velallisen maksettavaksi tarpeettomia lisäkustannuksia.

Ulosottomiehen suorittama tilitys on kaikkien osapuolten kannalta hyvä vaihtoehto, koska se on mutkaton ja kokonaiskustannuksiltaan edullisin. Väljät oikeusohjeet aiheuttavat tavatonta kirjavuutta ulosottomiesten tilitysmenettelyssä hyväksymien hakijan oikeuskulujen kohdalla. Tavallista on, että hakijan käyttämän asiamiehen aiheuttamaa lisäkulua ei hyväksytty ja muuten tilityksen hakemisesta johtuneita suoranaisia kuluja jätetään huomioimatta. On osoitettavissa jopa tapauksia, joissa hakijan hyväksi ei ole tilityksessä luettu täysimääräisenä edes hänen maksettavakseen tulevaa täytäntöönpanomaksua. Ulosottomaksuista annetussa laissa säädetään täytäntöönpanomaksu kiinteäksi ja enintään suoritteen tuottamisesta aiheutuvien keskimääräisten kokonaiskustannusten suuruiseksi.

Hakijalta vaaditaan tilityksessä keskimäärin suurempi työpanos kuin toimitusmieheltä. Nykysäännösten mukaan hakijalle ei voida myöntää tästä suuremmasta työpanoksesta mitään korvausta, vain välttämättömien kulujen korvaus.

Ulosottomiehen suorittama tilitys on oikeudenkäyntiä läheisesti muistuttava lainkäyttötoimi, minkä vuoksi häviöpuolen korvausvastuu tulisi mielestäni määritellä osamaksutilityksessä kuten oikeudenkäynnissä. Korvaus tulee vastata tilityksen valmistelusta ja asian ajamisesta aiheutuneita sekä muita kohtuullisia kustannuksia. Korvaus tulee suorittaa myös tilityksen asianomaisille aiheuttamasta työstä ja ajanhukasta.

Arvoisa rouva puhemies! Edellä olevan perusteella ehdotan, että eduskunta aikanaan hyväksyisi nyt käsittelyssä olevan lakialoitteeni esityksessä muodossa.

Ed. Holopainen: Arvoisa rouva puhemies! Ed. Pekka Kuosmanen tekemä lakialoite koskettaa sen verran tuttua aluetta, että haluan muutamilla ajatuksilla kommentoida lakialoitetta.

Olen aivan samaa mieltä lakialoitteen tekijän kanssa siitä, että osamaksulla hankitun ja maksamatta jätetyn tavarain kyseessä ollen paras menettely on ulosottomiehen suorittama tilitys. Se on kätevin keino asian hoitamiseksi.

Tässä todetaan, että tilitykset ovat vähentyneet, mihin syynä on todella paljon nousseet ulosottomaksut. Sama ulosottomaksujen nousu

on myöskin näkynyt perintäpuolella. Ulosottomaksut ovat nousseet kohtuuttomiksi useissa tapauksissa. Monesti ulosottomaksu on suhteessa perittävään summaan todella suuri.

Ed. Kuosmanen toteaa myös, että kirjavuutta on ulosottomiesten menettelyssä, miten he hyväksyvät kuluja. Näin varmasti on, eikä hakija saa aina edes välttämättömiä kulujaan. Toisaalta taas pienissä asioissa kulut ovat monesti kohtuuttoman suuret.

Tavarankorvausmaksamattomuuteen yleensä liittyy syynä se, että velallisella ei ole varoja maksaa. Syynä voivat olla muutokset elämäntilanteissa, työttömyys ym., ja maksu on yksinkertaisesti siitä syystä jäänyt maksamatta. Ei ole ollut maksukykyä. Mielestäni suuret kulut eivät helpota maksajan asemaa, päinvastoin.

Kyllähän tähän liittyy myös yrittämisen riski, kun kyseinen tuote on myyty velalliselle eikä välttämättä riittävän hyviä kartoituksia ole ollut siitä, miten maksukykyinen asiakas on kysymyksessä.

Mielestäni suurien kulujen hyväksymisestä ja siitä, että jopa ajan käytöstä laskutettaisiin, ei saa tulla bisnesmuoto. Jo tänä päivänä velkoja peritään yksityisten tilitoimistojen toimesta ja laskutetaan isosti. Toisaalta taas sama perittävä asia lähetetään käräjäoikeuteen vahvistettavaksi tuomioksi ja tulee taas uudet kulut. Tästä on tullut myös aivan selvä bisnesmuoto. Tätä minä en hyväksy. Monesti velan kulut saattavat olla jopa kolminkertaiset ja kun ulosottomaksut huomioidaan, jopa nelinkertaiset velkapääomaan nähden.

On totta, mitä ed. Kuosmanen toteaa aloitteessaan, että on olemassa velallisia, jotka ovat epärehellisiä eli jotka ottavat tavarankorvausta joilla ei ole edes mitään tarkoitustakaan maksaa. Tällaisiakin on. Mutta nämä pitäisi sitten osata arvioida siinä vaiheessa, kun kauppa tehdään. Tämä on ongelma, sen myönnän, mutta sitten valtaosa velallisista on aivan rehellisiä ja vastuuntuntoisia.

Vähän ristiriitainen ajatus tulee, kun lukee lakiesitystä. Siitä olen samaa mieltä, että yhä enemmän eli vaikka kaikki velkomus- ja tilitysasioista pitäisi pystyä käsittelemään ulosottomiehen toimesta, mutta toisaalta taas en hyväksy sitä, mitä lakiesitys sisältää, että jopa hakijan esittämän laskun mukaisesti kulut vahvistettaisiin. Toki siinä on maininta "kohtuullisuus huomioiden". Mutta kun on seurannut oikeuskäsitelyjä aina tämä "kohtuullisuus" on niin suhteellinen käsite, että se on ihan kuin tuulesta temmatu.

Siitä huolimatta minä edelleenkin luottaisin siihen, että tilitys tehtäisiin ulosottomiehen toimesta, mutta olisi aika rankkaa hyväksyä nimenomaan laskun mukaisina näitä kuluja. Kuitenkin olen sitä mieltä, että ulosottomies osaa tehdä periaatteessa osamaksukauppalaan mukaisesti kohtuullisuusarvion ihan yhtä hyvin kuin käräjäoikeus.

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Minä puhun nyt niin kuin joskus muulloinkin vähän oraitten päälle tässä asiassa, koska olen hyvin huonosti tutustunut asiaan, mutta kun kuuntelin kahden puhujan asiantuntevaa esitystä, täytyy asettua ed. Holopaisen puolelle aika pitkälle asiassa. Ed. Kuosmanen lakialoite, mistä syystä hän on sen tehnytkin, on aika raaka ja kova liiketoiminnan laki, kun sen sijaan ed. Holopainen ilmeisesti ulosottomiehen asiantuntemuksella puhui inhimillisen puolen asiaa.

Vähittäismaksukaupan perusteella tehdyssä tilityksessä tavarankorvaaja on aina heikoilla. Häntä lyödään raasti sikäli, että tavaraa, jonka hän on ostanut ja joka sitten menee tilitykseen, ei arvioida juuri minkään hintaiseksi. Sen hinta on aivan olematon, mitä siitä saa, eli jo tällä perusteella aina ostaja joutuu tietyllä tavalla taloudellisesti lyötyjen kirjoihin. Jos vielä lisätään kaikki mahdolliset kulut jopa mielivaltaisesti ja laskun perusteella, partakoneen ostajalle, joka vähittäismaksulla partakoneensa on ostanut, tulee kallis homma. Jos partakone on maksanut 500 markkaa, saattaa olla, tämä on teoriaa, ed. Kuosmanen, totta kai, että kulut ovat 3 000 markkaa. Se on kallis partakone. Mieluummin jättäisi niin kuin minäkin partansa ajamatta eikä ostaisi ollenkaan tällaista partakonetta.

Siis mielestäni ed. Holopaisen näkemykset olivat inhimillisiä ja olen samaa mieltä. Ed. Kuosmanen, en kuitenkaan päässyt käsitykseen, mistä te olette saanut tällaisen ajatuksen, että velkaista ihmistä lyödään näin kovalla kädellä kuin te esitätte.

Ed. R e h n : Arvoisa puhemies! Ihmettelen ed. Holopaisen ajatusta siitä, että yrittämisen riski käsittäisi sen, että yrittäjän pitää osata arvata, pystyykö asiakas maksamaan osamaksukaupalla hankkimansa tavarankorvausta. Jos ajatellaan, että kaikki maksamattomista veloista jäävät kulut jäisivät yrittäjälle, vielä vähemmän tarjottaisiin ostajalle tällaista mahdollisuutta kuin osamaksukauppaa, jolla kuitenkin yhteiskunnassa on melkomoinen merkitys sikäli, että vähävarainen-

kin henkilö saa tavaraa tällaisella maksujärjestelyllä aivan järkevästi. Jos elämäntilanne menee siihen, että joutuu velottavaksi, kohtuulliset kulut mielestäni on silloin syytä myös maksaa.

Ed. Lahtela: Arvoisa rouva puhemies! Osamaksukauppaa tekevät ovat yleensä kohtuullisen vähävaraisia. Eiväthän rikkaat sellaisia osamaksukauppoja lähde tekemään. Sehän on järjetön juttu. Hehän iskevät fyrkat käteen ja sanovat, että tässä on, ja saavat kamaa silloin.

Sen takia tähän liittyy hyvin läheisesti kotimyynti. Osamaksukauppaa tehdään paljon muutakin, mutta kotimyyntistä minä joskus tein kirjallisen kysymyksenkin, koska tutustuin muutama tapaukseen, jossa häikäilemättömästi tällainen kotimyyntiä harrastava pölynimurikauppias tai huonekalumyyjä myi vähävaraisille ihmisille ihan vastuuttomasti ajattelematta sitä, pystyvätkö he maksamaan, sellaisia tuotteita, joiden hinnat olivat moninkertaisia siihen verrattuna, mitä todellisuudessa niiden arvo oli. Vanhoja ihmisiä oli ostajina. Sitten kun vanhukset eivät tietysti pystyneet maksamaan niitä, ne haettiin pois ja siinä käytettiin hyväksi tavallaan niiden ihmisten tietämättömyyttä.

Sen takia hyvin kovaa linjaa en minäkään olisi suositamassa, inhimillisyyttä kuitenkin. Myyjälläkin on oma vastuunsa ja yrittäjällä oma riskinsä siinä hommassa riippuen tapauksesta. Nämhän eivät ole yksi yhteen kaikki. On sellaisia, jotka ovat huijareita ja jotka ostavat tietysti osamaksulla ja jättävät maksamatta ja vielä hävittävät kamat. Mutta siihen ovat sitten rikoslain systeemit olemassa.

Ed. Salo: Arvoisa rouva puhemies! Tavarankotimyyntissähän on muutaman päivän katumisaika, kaupan voi purkaa, jos toteakaan, että on tehnyt sellaisen kaupan, josta ei kykene suoriutumaan. Osamaksukauppa tarjoaa mahdollisuuden saada hallintaansa myyjän omistaman tavarankotimyyntiä, ja siihen sisältyy maksuvelvoite. Jos maksuvelvoitteesta ei kykene suoriutumaan, silloin on tietenkin viisainta mennä myyjän luo sopimaan, että kauppa siltä osin puretaan ja maksetaan sitten, mitä sopimusehdot tuovat mukanaan. Mutta jos ostaja ei sitten haluaakaan maksaa vapaaehtoisesti osamaksueriä eikä myöskään palauttaa tavaraa, minkä jälkeen joudutaan ulosottomiehen kautta hoitamaan asioita, asiakas ottaa tietoisesti riskin, että se tulee kalliiksi. Näin ollen myyjällä pitää olla tässä tapauksessa oikeus puolellaan jopa epärehellistä

ostajaa vastaan. Siksi ed. Kuosmasen lakialoite on erittäin kannatettava.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään talousvaliokuntaan.

7) Lakialoite laiksi sairausvakuutuslain muuttamisesta

Lähetekeskustelu

Lakialoite 33/1996 vp (Irja Tulonen /kok ym.)

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. M. Pietikäinen: Fru talman! Jag konstaterar att det initiativ jag tidigare har gjort om förlängd ledighet för föräldrar till för tidigt födda barn kommer att leda till resultat inom kort. Det lagförslag jag har inlämnat ledde till beredning i social- och hälsovårdsministeriet, och den beredningen innebar t.ex. att i ministeriets förslag till budget för år -97 fanns också den här lagen med. Ett faktum är att finansministeriet i ett senare skede tydligen var berett att stryka saken, men jag är glad för att kunna konstatera att vid budgetmanglingen, mycket tack vare svenska riksdagsgruppens ministrar, har det reserverats pengar för detta ändamål.

Lakialoite, joka siis on aivan saman sisältöinen kuin oma aloitteeni, jonka jätin joulukuussa 94 ja jonka silloin 106 kansanedustajaa allekirjoitti, on tärkeä. Mutta voin kertoa ed. Tuloselle ja muille kansanedustajille hyviä uutisia. Lakiesitys, joka on valmisteltu minun aloitteeni pohjalta, on valmistella ministeriössä ja tulee eduskunnan käsittelyyn tämän syksyn aikana. Tästä on myös maininta tänään julkaistussa budjettiesityksessä, jossa lukee seuraavaa: "Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi sairausvakuutuslain muuttamisesta siten, että adoptio- ja keskoslasten vanhempien asemaa parannetaan. Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 4 miljoonaa markkaa."

Olen tämän eduskuntakauden aikana pitänyt asiaa koko ajan vireillä muun muassa kirjallisen kysymyksen muodossa ja myös tiedustellut mi-

nisteriön virkamiehiltä, onko uusi lakiesitys tarpeellinen. Ministeriöstä todettiin, että koska asia on valmisteilla, ei tarvita uutta esitystä.

Ministeri Mönkäre on myös antanut marraskuussa 95 myönteisen vastauksen kirjalliseen kysymykseeni. Tämän kaiken olen kertonut ed. Tuloselle, ja tästä on myös sosiaali- ja terveysvaliokunta ollut tietoinen, joten, rouva puhemies, olen todella yllättynyt tästä lakialoitteesta. Itse en voisi kuvitellakaan, että lainaisin melkein sanatakkasti toisen tekemää aloitetta edes kertomatta asiasta asianomaiselle etukäteen. Näen ed. Tulosen esityksen ensimmäisen kerran tänään.

Mutta hyvällä asiallahan me kaikki olemme, ja olenkin iloinen, että niin monta kansanedustajaa on myös allekirjoittanut tämän aloitteen, koska tilannehan on lainatakseni oman aloitteeni perusteluosaa, joka on melkein sanatakkasti nyt kopioitu uudessa esityksessä, sellainen, että keskosten tehohoito on kehittynyt siten, että yhä useammat liian aikaisin syntyneet lapset voidaan pelastaa elämään. Noin 50 prosenttia 23. tai 24. raskausviikolla syntyneistä lapsista jää tehohoidon ansiosta eloon, ja hyvin pieniä keskosia syntyy noin 250 vuosittain Suomessa. Useimmissa tapauksissa lapsi pääsee sairaalasta suunnilleen ajankohtana, jolloin laskettu synnytysaika olisi. Sairaalahoido kestää noin ollen 3—4 kuukautta, joskus pitempäänkin.

Lasten sairaalassaolo on sekä fyysisesti että psyykkisesti raskasta vanhemmille. Monet käyvät lastensa luona päivittäin kodin ja sairaalan välisestä pitkästä matkasta huolimatta. Läheinen yhteys vanhempiin on hyvin tärkeää lapsen kehitykselle. Myös lapsen kotiin pääsemisen jälkeen vanhemmille asetettavat vaatimukset ovat poikkeuksellisen suuret. Lapsi tarvitsee usein pitkähkön ajan erityistä huolenpitoa ja hoitoa.

Sairausvakuutuslain äitiys- ja vanhempainloma koskevat säännökset eivät ota huomioon keskoslasten vanhempien tarpeita. Normaalien synnytysten yhteydessä äitiys- ja vanhempainrahakausi kestää yhteensä noin yhdeksän kuukautta. Koska äitiysrahakausi kuitenkin alkaa välittömästi lapsen syntymästä niissä tapauksissa, joissa lapsi syntyy aikaisemmin kuin 30 päivää ennen laskettua ajankohtaa, äitiysrahakausi saattaa olla päättynyt jo ennen kuin lapsi pääsee kotiin ja vanhempainrahakausi voi olla päättynyt jo kuuden kuukauden kuluttua lasketusta synnytysajasta.

On siis hyvin tärkeää, että liian aikaisin syntyneen lapsen äidille annettaisiin mahdollisuus lomaan aina siihen saakka, että lapsi saavuttaa

saman kehitysvaiheen kuin muut lapset silloin kun heidän vanhempiansa loma päättyy. Tähän voitaisiin siis päästä myöntämällä keskoslasten äideille sairausloma lääkärin tarpeellisenä pitämäksi ajaksi ja sen jälkeen erityishoitorahaa lapsen sairaalassaoloajaksi. Vasta tämän jälkeen alkaisi äitiysrahakausi. Lisäksi keskosten isällä tulisi olla nykyistä parempi mahdollisuus olla kotona lapsen päästessä sairaalasta.

Olen erittäin iloinen, että asia nyt budjettikirjan perusteellakin tulee hoidettua ja että rahaa on varattu ensi vuoden talousarvioon. Tämä tapahtui budjettiriihessä tosiaan RKP:n ministereitten aloitteesta.

Ed. T u l o n e n : Arvoisa puhemies! Totean aluksi, että ed. M. Pietikäinen taitaa olla aika tuotunut, en kyllä ymmärrä syytä. Olemme keskustelleet erittäin usein asiasta täällä, jopa helmi-maaliskuussa. Olen yrittänyt saada selkeää tietoa uutena kansanedustajana, miten käy niille lakialoitteille, jotka tehdään ennen eduskuntakauden loppua. Minulle on ihan selkeästi sanottu, että säädösten mukaan ne raukeavat, eli en ole plagioinut enkä kopioinut asiaa.

Olen tehnyt tämän lakialoitteen sen vuoksi, että Tampereella toimii Suomen ensimmäinen keskosten vanhempainyhdistys. He toimivat hyvin virallisesti ja ovat käyneet minua eduskunnassa tapaamassa tammikuussa. Sen jälkeen minulle joku kertoi, kun olin tehnyt lakialoitteen, että myös ed. Margareta Pietikäinen on tehnyt saman sisältöisen lakialoitteen edellisellä eduskuntakaudella.

Olen erittäin perusteellisesti paneutunut asiaan. Minulla oli kolme vaihtoehtoa, eri tavalla kuin ed. M. Pietikäisellä. Olen päättynyt nyt tähän vaihtoehtoon, joka lakialoitteessa on. Mielestäni niillä kahdella muulla vaihtoehdolla ei kenties ollut mahdollisuutta. Kun erittäin perusteellisesti sekä valtiovarainministeriön että sosiaali- ja terveysministeriön kanssa tein yhteistyötä siitä, mitä tämä maksaa, päädyin tähän vaihtoehtoon, koska katsoin ja sain alustavia lupauksia, että asia kenties voidaan ottaa budjet-tiesityksessä esiin, jos summa ei ole kovin suuri.

Nämä muut esitykset ovat olleet seuraavanlaisia. Eli nyt lakialoitteessa esitetään äideille sairasloma lääkärin tarpeellisenä pitämäksi ajaksi, ja sen jälkeen erityishoitorahaa lapsen sairaalassaoloajaksi, sen jälkeen alkaisi äitiysrahakausi. Toinen malli olisi ollut, että vanhempainrahakautta voitaisiin pidentää määrättyllä laskennallisella vuorokausimäärää keskoslapsen syntyessä

ja laissa olisi määritelty tietty ajankohta. Ed. M. Pietikäisen aloitteen otin esille hänen kanssaan kesäkuun alkupäivinä ja siinä maksimipidennys oli 90 vuorokautta. Kolmas vaihtoehto olisi voinut olla, että vanhempainrahakautta pidennettäisiin määrättyllä laskennallisella vuorokausimäärällä keskoslapsen syntyessä ja vanhempainrahakauden pidennyksen tarpeen mukaan arvioisi sitten lääkäri.

Koska olen reaaliolitiikko, laskin, että tällä lakialoitteella, johon sain nyt yli 100 allekirjoittajaa, olisi mahdollisuus mennä läpi. Se, että ed. Margareta Pietikäistä en löytänyt silloin, kun kiireissäni jätin aloitteen, on valitettavaa, koska hän on nyt ilmeisesti ottanut itseensä.

Todetaan nyt kuitenkin, että eduskuntaryhmämme piti erittäin tärkeänä sitä, että myös tällaisia pieniä, sydäimestä lähteviä lakialoitteita voidaan ottaa budjettiin ja saimme sen sinne. Sinne olisi pitänyt saada 6 miljoonaa, mutta siellä on nyt 4 miljoonaa enemmän. Olen tehnyt tätä lakialoitetta koko kevään ja katson, että olen tehnyt työtä sen eteen, enkä ole minkäänlaiseen plagiointiin suostunut.

Lakialoitteeni tarkoitus on pyrkiä tasapuolisuuteen keskoslasten vanhempien ja normaalin raskauden kestoajan jälkeen syntyneiden lasten vanhempien hoitomahdollisuuksissa. Lakialoitteen selvitysosassa asia on hyvin sanottu. Useimmissa tapauksissahan keskosena syntynyt lapsi pääsee sairaalasta suunnilleen sinä ajankohtana, jolloin oikea-aikainen laskettu synnytysaika on jo ohi. On tärkeää, että liian aikaisin syntyneen lapsen äidille annetaan todella mahdollisuus hoitaa keskoslastaan siihen asti, kunnes lapsi pärjää paremmin fyysisesti. Tähän voitaisiin päästä myöntämällä keskoslasten äideille sairauslomaa lääkärin tarpeellisenä katsomaksi ajaksi. Sen jälkeen tulisi erityishoitoraha lapsen sairaalassaoloajaksi ja vasta tämän jälkeen alkaisi äitiysrahakausi.

Arvoisa puhemies! Hyvin pieniä, ennen aikaan syntyneitä hoidetaan enemmän kuin aikaisemmin. Olen itse hoitanut keskosia ja tiedän miltä se tuntuu. Hoidon taso on noussut ja taito keskoslasten pelastamiseksi on todella lisääntynyt. Neljä kuukautta ennen aikaajan syntyneet saatetaan vielä pelastaa elämälle ja jopa terveinä. Pienin heistä on painanut vain 520 grammaa. 88 prosenttia keskosista jää eloon. Heistä 90 prosenttia kasvaa ja kehittyy normaaleiksi, vain 10 prosenttia kärsii eriasteisista vammoista. Keskoslasten hoitoa seuranneena voin todeta, että heidän aikeensa elämään on riskistä toiseen lipu-

mista, seitinohuiden mahdollisuuksien varassa useinkin. Kukaan ei tiedä, millä voimalla toiset heistä vain takertuvat elämään ja aloittavat kasvamisen ihmeen, näin vain useimmiten käy.

Terveystieteidenhuollossa on mietitty ja etsitty sellaisia perhekasvatuksen ryhmiä, jotka tarvitsevat erityistä apua, joilla tarve tukeen ja apuun on erityisen suuri, mutta joiden ongelmiin ei tähän mennessä ole kiinnitetty riittävästi huomiota. Tällaiseksi väliinpuotoajaryhmäksi osoittautui keskoslasten vanhemmat, joiden tuntoihin ja tuntemuksiin ei ole osattu kiinnittää tarpeeksi huomiota.

Lapsen keskolassa oloaika saattaa jatkua pitkäänkin huolimatta tehostetusta hoidosta. Vanhempien epävarmuus, selviääkö lapsi ja tuleeko hänestä terve ovat vaikeita asioita silloin, kun ne kohdallemme sattuvat. Lisäksi tehohoito on kallista ja nämä ns. kalliit lapset tulee hoitaa kotiin päästessään vielä erityisellä huolella ja välttämällä kaikenlaisia infektioita. On ensiarvoisen tärkeää, että lasta kotona voi aluksi hoitaa turvallisesti äiti.

Arvoisa puhemies! Sen tähden tämä lakialoite.

Ed. M. Pietikäisen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä lakialoite, niin kuin totesin, on tärkeä, mutta historian kirjoitusta varten haluan kuitenkin todeta, että ed. Tulonen tosiaan keskusteli asiasta minun kanssani keväällä, ja kerroin silloin, että ministeriöstä ja myös sosiaalivaltiosiunnan sihteeri totesi, että asia on vireillä eikä ole syytä uudistaa tätä esitystä. Silloin ed. Tulonen kertoi, että hän harkitsi tekevänsä eri tyyppisen lakialoitteen, joka tarjoaa erilaisen ratkaisun tähän ongelmaan.

Kuitenkaan hän ei tästä minulle sen enempää kertonut, ja haluan todeta, että tämä ed. Tulosen lakialoite ja minun ovat täsmälleen samanlaisia. Hän ei ole esittänyt uutta ratkaisumallia, vaan tämä on sama yhdellä poikkeuksella. Nimittäin minä esitän myöskin parannusta lasten isille. Esitän, että isyysraha suoritetaan, jos lapsi on syntynyt aikaisemmin kuin 30 arkipäivää ennen laskettua synnytysaikaa ja jos isä niin haluaa lapsen kotiinpääsyn yhteydessä. Tämähän on erittäin lyhyt loma, puhutaan yhdeksästä päivästä.

Ed. Huotari: Arvoisa puhemies! Tämä ed. Tulosen lakialoite on paljolti saman tyyppinen kuin ed. M. Pietikäisen aiemmin tehty lakialoite, ja täytyykin ihmetellä, että minkä vuoksi ed. M. Pietikäisen lakialoitetta ei ole käsitelty tai miksi se ei ole mennyt läpi jo aikaisemmin, koska kysy-

myshän ei ole rahallisesti isosta asiasta. Lähinnä on siitä kysymys periaatteesta, otetaanko uusia ryhmiä joko sairauspäivärahan piiriin tai millä tavalla äitiyspäiväraha määritellään. Voiko siihen tehdä mitään muutoksia? Luulisin, että kysymys on siitä, että mitään uudistuksia ei ole haluttu tehdä eikä ole edes varmasti tarkasti selvitetty siinä vaiheessa, miten pienestä rahasummasta tässä kaiken kaikkiaan on kysymys.

Kuulin, että budjettiriihessä hallituksessa on asiasta keskusteltu ja sosiaali- ja terveysministeriö olisi halunnut sisällään muuttaa budjettia sillä tavalla, että asia olisi hoidettu niin kuin ed. M. Pietikäisen lakialoitteessa on ollut, mutta erään puolueen valtiovarainministeri ei ole ollut tähän halukas. Nyt toivonkin, että kun täällä kokoumuksessakin tuntuu olevan halukkuutta asian hoitamiseen, niin pystytte nyt sitten painostamaan oman puolueenne ministereitä siihen, että asia lopultakin etenee. Minulle on aivan sama kenen nimissä aloite on tai kumman aloitteen mukaisesti asia etenee. Varmasti sosiaali- ja terveysministeriö voi katsoa parhaan tavan, millä asia saadaan hyvään lopputulokseen.

Jos tästä tehdään rahakysymys, että rahaa ei ole, niin olen mielelläni valmis luopumaan hyvätuloisten, eli sanotaan kansanedustajan palkkaakin saavien verohelpotuksista siltä osin. Sieltä kyllä varmasti sen verran rahaa löytyy, että tämä asia saadaan hoidettua. Nyt, kun tässä on yli sata nimeä, niin asia varmaankin myös hoituu ja me kaikki, jotka nyt salissa olemme, pidämme siitä huolen.

Ed. T u l o n e n : Arvoisa puhemies! Asiaan on kyllä jo hoitunut. Tässä on ilmeisesti kaksi naista hoitanut asiaa eli kerännyt yhteensä yli 200 nimeä, Margareta Pietikäinen ennen ja minä jälkeen. Eli eduskunnan tahto nyt ainakin on tämä.

Mutta ihmettelin ja kyselin myös, minkä takia tätä edellistä aloitetta ei ole käsitelty. Se tuntuu vähän ihmeelliseltä. Minä en tiedä, minkä takia näin on tapahtunut.

En aloitteessani esitä isyysslomaa lisättäväksi siinä mielessä, että katson taloudelliset realiteetit reuna-arvoiksi ja silloin mielestäni tämä aloite riittää.

Ed. I h a m ä k i : Arvoisa puhemies! Tässä on hyvin mielenkiintoisesti herännyt intressiristiriita siitä, kuka on tämän lakialoitteen isä tai tässä tapauksessa pikemminkin äiti, haluaisin todeta,

että eikö nyt ole kuitenkin tällainen intressiristiriita kohtalaisen samantekevä, koska pääasia on, että tämä hyvä asia on saatu julkisuuteen ja ilmeisesti myöskin eteenpäin. Molemmat edustajat ovat tässä asiassa tehneet hyvää työtä, koska koko keskoslasten ja vanhempainloma-asia on hyvin tärkeä.

Ed. Huotarille voin sanoa, että eiköhän valtiovarainministeri yritetä hoitaa, niin että tämä asia menee eteenpäin.

Ed. M. P i e t i k ä i n e n : Arvoisa puhemies! Haluan todeta isyyssrahasta, että siinä ei puhuta todella edes rahasta vaan siitä, että isyyssrahakausi voidaan käyttää myös siinä vaiheessa, kun lapsi pääsee omaan kotiinsa. Nykyinen lainsäädäntöhän lähtee siitä, että tätä kautta pitää käyttää lapsen syntymän yhteydessä. Tässä minun mielestäni ei ole kyse rahasta, vaan tahdosta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

8) Lakialoite laeiksi rikoslain 21 luvun 9 §:n ja rangaistusten täytäntöönpanosta annetun lain 2 luvun 13 §:n muuttamisesta

Lähetekeskustelu

Lakialoite 34/1996 vp (Kari Myllyniemi /keskym.)

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin lakivaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. M y l l y n i e m i : Arvoisa puhemies! Edelliseen keskusteluun viitaten toivon, että tämä lakialoite on kaikkien 110 henkilön lakialoite, enkä missään tapauksessa halua itselleni sen enempää ansiota, mitä on olemassa.

Olisin kyllä toivonut, kun on kyse näin tärkeästä asiasta — tietysti se on minusta tärkeä asia, kun siinä itse olen kuitenkin mukana ollut — että olisi useampi henkilö ollut kuuntelemassa. Viime yönä kello 2 lopetin tätä pitkäkököä selontekoani, puhettani. Arvoisa puhemies! Anteeksi, että tämä ehkä menee jonkin verran ylitse siitä, mikä on hyvä tapa. Mutta jos yhden kerran vuodessa kuitenkin tähän tilanteeseen joutuu, niin sallittakoon.

Siis aloitteessa ehdotetaan, että rikoslain 21 luvun 9 §:ään lisättäisiin uusi 2 momentti, jonka mukaan niissä tapauksissa, kun kuolema aiheutetaan moottoriajoneuvolla ja samalla aiheuttaja syyllistyy törkeään rattijuopumukseen, rangaistuksen alaraja olisi vähintään yksi vuosi vankeutta eikä neljä kuukautta kuten tällä erää. Samalla ehdotetaan, että rangaistusten täytäntöönpanosta annetun lain 2 luvun 13 §:ään lisättäisiin uusi 2 momentti, jonka mukaan tästä rikoksesta ei pääsisi lainkaan ehdonalaiseen vapauteen, vaan rangaistus tulisi kärsittäväksi ns. päivästä päivään.

Jotta tätä lakialoitetta ruvettaisiin paremmin vielä ymmärtämään, esitän tässä vähän vertailua: Rikoksenteikijä ottaa käsiaseen, siis ampu-ma-aseen, ja kävelee pitkin katua ja samalla am-muskelee sattumanvaraisesti ympäriinsä sillä mielellä, ettei hänellä ole toki tarkoitus kehen-kään osua eikä ketään tietien tahtoen surmata, mutta hän suhtautuu kuitenkin mahdolliseen seuraamukseen välinpitämättömästi — sillä mie-lellä, että jos osuu, niin osukoon. Samoin ajatte-lee rattijuoppo, joka juotuaan pullon viinaa läh-tee ajamaan autolla hurjaa vauhtia. Hänkään ei halua eikä tarkoita kellekään vahinkoa aiheut-taa, mutta suhtautuu täysin välinpitämättömästi mahdollisiin seurauksiin. Molemmat tekijät ymmärtävät, että heidän tekonsa saattaa todella jopa aiheuttaa toisen ihmisen hengenmenon, mutta nykyisessä oikeuskäytännössä vain ampu-ma-asetta käyttävää tullaan syyttämään taposta, jos kuolema on ollut seurauksena, ja todennäköi-sesti hänet myös niin tuomitaan. Rangaistus on vähintään kaksi vuotta, yleensä neljä viisi vuotta kuitenkin, josta kärsii noin puolet eli kaksi kolme vuotta.

Erilainen käytäntö johtuu siitä, että ”törkeä kuolemantuottamus” -rikos lähtee siitä oikeus-tieteellisestä periaatteesta, jonka mukaan siihen syyllistynyt henkilö ei ole tehnyt tekoaan tietien tahtoen tahallaan, vaan tuottamuksellisesti eli lähinnä välinpitämättömyyttään. Sen sijaan tap-poon syyllistyneen katsotaan tehneen tekonsa ta-hallisesti, suorastaan seuraamukseen pyrkien. Seuraukset ovat kummassakin tapauksessa uh-rin kannalta samat, eikä tekijänkään suhtautu-misessa aiheuttamaansa seuraamukseen eli kuole-maan ole kuin akateemisesti arvostellen keino-tekoinen ero. Tekijän suhtautuminen tekonsa seuraamukseen silloin, kun kysymyksessä on tör-keämmän asteen tuottamus, on hyvin lähellä lie-vemmän asteen tahallisuutta, anteeksi nämä hy-vin yksityiskohtaiset selonteot. Saattaa olla oi-kein päätelty, ettei rikoksenteikijä ajattele mah-

dollista rangaistusta tekoa tehdessään eikä vält-tämättä paranna tapojaan vankilasta vapaudut-tuaan, mutta tosiasia on se, ettei hän tee uusia rikoksia vankilassa ollessaan ja rangaistuksella on aina ennalta ehkäisevä vaikutus. Tärkeintä tässä asiassa on kuitenkin se, mitenkö suomalai-set itse kokevat oikeudenmukaisuuden toteutu-van näissä vakavissa asioissa.

Kysyä tietenkin voi, miksi siis autolla aikaan-saatu kuolema olisi eri tavalla rangaistava kuin esimerkiksi ampuma-aseella tehty. Vuonna 95 kuoli rattijuopumusunnettumuksissa 76 henki-löä ja eriasteisesti vammautui 48 henkilöä. Täy-sin ulkopuolisia kuoli 3 ja vammautui 20. 1990-luvulla on kuitenkin pahimpana vuonna kuollut jopa yli 10 ulkopuolista henkilöä, ehkä jopa 16, oliko vuonna 92. ”Ulkopuolista henkilöä” -sa-nonta saattaa sinänsä johtaa harhaan, koska kuka tietää sitä hätää ja epätoivoa niitten mat-kustajien joukossa, jotka eivät ole päässeet pyyn-nöstään huolimatta pois rattijuopon autosta en-nen kuolonkolaria. Toki on varmaan paljon sel-laisia tapauksia, että matkustaja on tietien tah-toen ottanut riskin lähtiessään tutun rattijuopon kyytiin. Myöskään ei saa vähätellä sitä murhetta ja tuskaa, mikä aiheutuu omaisille, eikä yhteis-kunnalle syntyneitä miljoonakuluja itse rattijuo-ponkaan kuolemasta. Jokaisen ihmisen elämän pitäisi olla elämisen arvoinen.

Mitä tulee reaalirangaistukseen, siitä on syn-tynyt aivan viime viikkoina vilkas keskustelu. Muun muassa asiaan ovat puuttuneet ainakin Helsingin entinen kaupunginviskaali Ritva San-tavuori ja Lahden kaupunginviskaali Noronen. Erityisen ansiokkaasti asiaan otti kantaa kesä-kuun 14 päivänä 96 Turun Sanomissa Turun yliopiston rikos- ja prosessioikeuden apulaispro-fessori Pekka Viljanen. Hän totesi muun muassa: ”Ehdonalaiseen vapauteen päästämistä on pe-rusteltu muun muassa sillä, että kun rangaistuk-sesta on osa suoritettu, ajan kulumisen johdosta yleinen oikeustajunta on valmis hyväksymään rangaistuksen lieventämisen. Epäilen vahvasti.” — Niin minäkin epäilen. — ”Jos näin olisi, se voitaisiin ottaa huomioon rangaistuksen tuomit-semisvaiheessa. Jos ja kun tuomio on jotakin muuta kuin todella täytäntöön pantavaksi tuleva rangaistus, syntyy vaikutelma hämäykestä. Tuomittaessa esimerkiksi kaksi vuotta vankeutta tyydytetään ehkä yleisen mielipiteen vaatimuk-set, mutta tuomittu päästetäänkin kaikessa hil-jaisuudessa vapauteen jo vuoden kuluttua. Miten yleinen oikeustajunta voisi tämän hyväksyä, kun arvioni mukaan kansan enemmistö ei edes tiedä

tällaisesta mahdollisuudesta? Omasta puolestani kannatan ehdonalaisesta vapaudesta luopumista.” Näin toteaa siis apulaisprofessori Pekka Viljanen.

On todella hämäävää, että esimerkiksi pankkiryöstöstä saattaa vielä jossain saada jopa kolme vuotta vankeutta, mutta tavallisesti siitä tarvitsee kärsiä vain puolet. Tähän vielä liittyy se kummallisuus, että kun on syyllistynyt todella useaan rikokseen, rangaistusten yhdistäminen aina vähentää yksittäisten rikosten rangaistuksen määrää. Yhdistäminen saattaa tosiasiallisesti poistaa kokonaan vähäisempien rikosten rangaistuksia. Jopa kolmen vuoden ryöstötuomiossa pahimmillaan alle 21-vuotiaan tarvitsee tosiasiallisesti olla vankilassa vain yksi vuosi. Voi todella kysyä, miksi lainkaan kirjoittaa rangaistukseksi kolme vuotta, kun kaikki tietävät jo tuomitsemisvaiheessa, että tosiasiallinen kakku on vain yksi vuosi.

Miksei mennä suoraan reaalarangaistukseen? Rangaistus tulisi siten kärsittäväksi, kuten aikaisemmin jo totesin, päivästä päivään. Olen hyvin tietoinen siitä, että oikeusministeriöllä on jotain tekeillä näittenkin pykälien suhteen, mutta pelkään, että siellä aiotaan vain lieventää rangaistuksia. Jos nämä molemmat esitykset tulisivat voimaan eli rangaistuksen alaraja nousisi nykyisestä neljästä kuukaudesta yhteen vuoteen ja tekijä ei pääsisi lainkaan ehdolliseen vapauteen, toki rangaistus tuntuvasti kovenisi. Tämä on tietenkin tarkoitus. Jostain tämän yhteiskunnan tervehtymisen tulee alkaa, ja näihin rikoksiin syylliset ovat juuri oikea kohderyhmä.

Kunhan oikeusministeriö ehtii muilta tärkeämmiltä kiireiltään, esittäköön myös muitten törkeitten rikosten osalta samaa menettelyä. Jos tämä esitys jätetään odottamaan kokonaisuudistusta, menetämme sinä aikana kymmeniä ihmisenkiä aivan turhaan.

Kohta varmaan ryhdytään ponnekkaasti väittämään, että rangaistuksien koventamisella ei ole rikoksien määrään mitään vaikutusta. Tämä vielä esitetään siten, että Suomessa olisi rangaistuksia muka kovennettu mutta rikokset vain lisääntyneet. Tämä on puoleksi virheellinen väittämä. Mutta väitteessä on puolet totta: Rikosten määrä on todella viimeisten 25 vuoden aikana moninkertaistunut. Mutta samaan aikaan on rangaistuksia huomasti vähennetty eikä päinvastoin, kuten julkisuudessa väitetään. Ei ole siis kovennettu missään tapauksessa rangaistuksia. Vielä kolme vuotta sitten esimerkiksi autovarkaudesta sai yleensä kuudesta kuukaudesta ylöspäin vankeus-

tuomiota. Tällä erää eräitten yhdistämisten kautta ei tule oikeastaan mitään ja pahimmillaan vain sakkoa.

Valitettavasti ed. Partanen ei ole paikalla. Pähin rangaistus viime päivinä tapahtuneessa olisi ollut, jos ed. Partanen olisi saanut kiinni autoonsa murtautujat, autovarkautta yrittäneet. Ehkä oli kummankin suuri onni, etteivät lähietäisyydelle päässeet. Ed. Partasen auto nimittäin yritettiin anastaa ja hän kerkisi ... (Ed. Karpio: Ei ollut ed. Partasen auto!) — Ehkä ei ollut ed. Partasen auto, mutta ed. Partanen asiaan puuttui ja olisi varmasti käyttänyt, sanoisiko, voimakeinoja siinä asiassa.

Täysin vankkumaton todistus rangaistusten lieventymisestä on se, että meillä ei ole vankeja enää kuin puolet siitä 7 000—8 000 hengestä, mikä heitä takavuosina oli. Jos rangaistukset olisivat koventuneet, kun rikokset ovat kuitenkin lisääntyneet, kuinka vankimäärä voi joka vuosi laskea? Siis tilastoihmiset, älkää tässä asiassa ruvetko väittämään muuta todeksi.

Tämä asia tulee käsitellä kaikessa rauhassa ja ennakkoluulottomasti lakivaliokunnassa. Minä uskon vakavasti, että te kaikki 110 kansanedustajaa olette olleet tämän asian suhteen aivan toissanne. Te muut, joiden nimet eivät ole tässä aloitteessa, ette suinkaan kieltäytyneet kunniasista. En vain katsonut enää teitä siinä vaiheessa olevan tarpeellista vaivata. Mutta tarvitsen varmasti teidän jokaisen tuen asian saattamiseksi oikeaan päätökseen. Tämä on todella meidän yhteinen asiamme.

Ed. Aittoniemi: Arvoisa puhemies! Minä en allekirjoittanut tätä ed. Myllyniemen aloitetta. Minähän olen yleensä kovien rangaistusten kannattaja, ja kyllä asia voidaan tietysti laskea kateuden tiliin: En kirjoittanut siitä syystä, kun ed. Myllyniemen aloite oli niin hyvä, kuin se oli.

Oli miten hyvänsä, ed. Myllyniemi ehdottaa tässä ensinnäkin rangaistusminimin nostettavaksi kolminkertaiseksi tässä asiassa: neljästä kuukaudesta yhteen vuoteen. Samalla tämän rikoksen osalta hän haluaa siirtyä reaalarangaistusjärjestelmään, yhden ainoan rikoksen osalta rikoslaissa, kun samanaikaisesti oikeusministeriössä ollaan suunnittelemassa reaalarangaistusjärjestelmän käyttöönottoa kokonaisuudessaan. Reaalarangaistusjärjestelmä tietysti tarkoittaa sitä, että jos asiasta annetaan kuuden kuukauden kakku, siitä ei pääse kolmella kuukaudella, vaan se kuusi kuukautta on istuttava.

Tässä tapauksessa tällaisen hätkähdyttävän rikoksen minimirangaistus — ottaen huomioon nämä molemmat asiat, reaalarangaistuksen ja rangaistusminimin kolminkertaistamisen — muuttuisi viisinkertaiseksi nykyiseen nähden. Se on epärealistinen tavoite, hyvä keskustelu-aloite tietyksi, mutta epärealistinen ja sai kai aikanaan alkunsa jossakin Itä-Suomessa tapahtuneesta lasten yliajasta; näin muistan. Se on siis hyvä keskusteluaihe, mutta täysin toteuttamiskelvoton. Siis on mahdotonta ajatuksena viisinkertaistaa rangaistus yhtäkkiä jostakin rikoksesta.

Sen sijaan, rouva puhemies: Kun tämä jossakin kadulla ammuskeleva kaveri tappaa jonkun ihmisen, taatusti häneltä se pistooli kyllä takavarikoidaan ja julistetaan menetetyksi. Rattijuopolta voisi, jos on kuolemaan johtanut tapaturma, määrätä tämän auton rikoksentekovälineenä valtiolle menetetyksi. Tästähän on joskus keskusteltu, ja se olisi toteutettavissa oleva asia. Mutta minä kunnioitan ed. Myllyniemen aloitettua keskusteluaiheena, mutta epärealistisena en ole voinut sitä allekirjoittaa.

Ed. Myllyniemi (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ehkä ed. Aittoniemi on ollut liian kauan eduskunnassa!

Tällä erää tämmöisestä tapauksestahan saa rangaistusta 7—8 kuukautta, joista kärsii 4—5. Tämä esitys tarkoittaa sitä, että rangaistus olisi 13—14 kuukautta, jonka myös kärsisi, eli rangaistus tulisi olemaan kolminkertainen. Mutta onko se paljon, kysyn vain, jos on 13—14 kuukautta. Jos saman teon tekee aseella ampuen, vähimmäisrangaistus on vuosi. Siitä tulee yleensä 4—5 vuotta, eli rangaistus on kolminkertainen, jos teet ampuma-aseella saman teon. Ei tässä ole mitään epärealistista tekeillä.

Haluan todella, että ei tässä kiistellä, koska tämä pitäisi yhteisesti saada eteenpäin, ja siinä mielessä melkein toivoisin, että tämä asia aika hiljaisesti vietäisiin onnellisesti läpi. Ei tässä ole tarkoitus mitään populismia harrastaa missään tapauksessa. Toivotaan kehittävää keskustelua edelleenkin.

Ed. Karpio: Arvoisa puhemies! Ed. Myllyniemen lakialoite on sinänsä hyvä ja kannatettava ja herättänee yleistä keskustelua meidän asenteestamme rattijuopumusrikkomuksiin ja ennen kaikkea törkeisiin rattijuopumuksiin ja kuolemantuottamuksiin, mistä viime aikoina on ollut meillä kaikilla kyllin monia ikäviä esimerkkejä

luettavissa. Petäjävedellä Keski-Suomessa muutamana kuukausi sitten kaksi lasta jäi rattijuopon auton alle ja menehtyi siihen.

Kun tällä hetkellä asteikko on siis neljästä kuukaudesta kuuteen vuoteen, nostettakoon asteikkoa vähintään vuoteen, niin kuin lakiehdotuksessa esitetään. Edelleen on todettava, että oikeusistuinten tulkinta ja käytäntö rattijuopumusrikkomuksissa ja kuolemantuottamuksissa on tällä hetkellä liiankin lievä, niin kuin ed. Myllyniemi äsken tuossa varsin seikkaperäisessä esityksessään totesi.

Sen sijaan kun ed. Myllyniemi esittää rangaistusten täytäntöönpanosta annetun lain muuttamista siten, ettei ehdonalaiseen vapauteen voisi päästä lainkaan näissä rikoksissa, niin tämä kyllä arveluttaa suurestikin. Onko oikein, että yksi rikoslaji, tässä tapauksessa törkeä rattijuopumus ja kuolemantuottamus, eritellään erikseen ja esitetään siinä ehdonalaiset vapaudet, kun riittävä määrä rangaistusta olisi kärsitty ehdottomana? Miten olisi, ed. Myllyniemi, laita muissa rikoksissa, esimerkiksi henkirikoksissa tai talousrikkomuksissa? Niissähän ehdotuksen mukaan voisi päästä ehdonalaiseen vapauteen. Tarkoittaako ehdotuksen tekijä todellakin lakiesityksellään tätä?

Vaarassa myös mielestäni olisi, että alioikeudet samalla tavalla kuin hovioikeudet saattaisivat määrätä törkeään rattijuopumukseen ja kuolemantuottamukseen syyllistyneen henkilön ehdolliseen rangaistukseen, vaikka ehdoton vankeustuomio olisi paikallaan jo yleisen lainkuulaisuuden kannalta, koska ehdonalaiseen vapauteen pääseminen olisi kaikissa tapauksissa mahdotonta tämän lakiehdotuksen mukaisesti.

Vaarana siis, ed. Myllyniemi, mielestäni on se, että esitys tässä muodossa johtaisi käytännössä tuomioiden lieventämiseen eikä kovenemiseen, niin kuin varmasti tässä hyvässä esityksessä on tarkoitus. Samalla tavalla esimerkki käsiaseen käyttäjästä Mannerheimintielle ja rattijuoposta on kovin pelkistetty eikä mielestäni ole vertailukelpoinenkaan. Olen toki allekirjoittanut aloitteen keskustelun herättämiseksi ja yleensäkin asenteen muodostamiseksi rattijuopumukseen, törkeään rattijuopumukseen ja kuolemantuottamukseen, mutta aivan tällaisenaan lakiesitys ei voi mennä eteenpäin.

Ed. Myllyniemi (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sanoin Mannerheimintie, kun en Helsingistä muita katuja tuntenut. Omasa puheenvuorossani käytinkin vain katuja ja ku-

jaa jossakin muualla. Todella oli ehkä vähän raflaavasti sanottu.

Toistaisin vielä sen, mitä sanoin ed. Aittoniemellekin, että rangaistukset näistä teoista ovat mitättömiä verrattuna siihen, että teko on tehty ampumalla taikka puukolla enkä missään tapauksessa vastusta, niin kuin puheenvuorossani kovasti yritin sanoa, että reaalarangaistus otettaisiin kaikissa rikoksissa käyttöön. Tietenkin rangaistustasoa pitää silloin kaiken kaikkiaan vähän laskea alaspäin, mutta ei ole mitään järkeä, ei ole minkäänlaista perustelua siihen, että ei otettaisi reaalarangaistusta käyttöön. Jos tämä lykätään oikeusministeriön valmisteluun, niin kuin sanottu, niin kymmeniä ihmisiä kuolee sinä aikana. Otetaan tämä yksi asia nyt ja miksei tässä yhteydessä jo muuteta reaalarangaistustakin. Siihen ovat menossa monet muutkin maat.

En tiedä, minkälaiseen ehdonlaiseen vapautteen pitää päästää. Esimerkiksi henkilö, joka ampui neljä poliisia, niistä kaksi kurssikaveriani, nyt on surmannut vaimonsa. En tiedä sanoa, olisiko häntäkään ehdonlaiseen vapauteen pitänyt päästää ollenkaan, kun hänellä oli elinkautinen. Tämän tyyppisiä vääristymiä tulee.

Eilen ammuskeli yksi henkilö aseella. Oli kymmenen kuukauden tuomio. Hän pääsi puolen vuoden päästä pois. Näin Iltalehden sanomien mukaan. Laitetaanko reaalarangaistus päivästä päivään?

Ed. K a r p i o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Myllyniemi, tämä viimeinen esimerkki on 20 vuoden takaa Pihtiputaalta, se neljän poliisin ampuminen. Nyt tietysti epäillään jotain muuta siinä myös, mutta sehän on vielä tutkinnan asteella.

Kaiken kaikkiaan asian ydin on siinä, että ei voida millään ajatella, että törkeissä rattijuopumuksissa ja kuolemantuottamuksissa ei voitaisi päästä ehdonlaiseen vapauteen, mutta muissa rikoksissa se olisi mahdollista. Lakiesitys nimenomaan lähtee tältä pohjalta. Hyvä, että nyt myönsitte, että tämä vaatii laajempaa keskustelua asiasta.

Ed. S a l o : Arvoisa rouva puhemies! Ed. Myllyniemen tekemä lakialoite on saanut aikaan ja saa aikaan sen keskustelun, jota tällä on haluttu, eli reaalarangaistusten esilleoton.

Kun kansalaisten yleinen turvallisuus on uhatuna, väkivalta lisääntyy, alkoholin ja huumeiden myötä myös turvattomuus liikenteessä lisääntyy, siksi on jostain aloitettava. Tässä laki-

aloitteessa lähdetään juuri siitä, että ihminen voi tekonsa harkita, voi olla lähtemättä autolla ajamaan ja olla tuottamatta liikenneonnettomuutta, jossa tulee kuolonuhreja. Tämä on sillä tavalla selkeästi kuitenkin jokaisen omassa harkinnassa eikä rikokseen tarvitse syyllistyä, joten kovan rangaistuksen voi välttää, jos niin katsoo.

Meillä on rikosten rangaistavuutta selkeästi lievennetty vuosien saatossa jopa vankeinhoidon kustannuksiin vedoten. Nyt kuitenkin tällä lakialoitteella on saatu aikaan keskustelu ja saadaan aikaan keskustelu, joka yleisesti ottaa varmasti huomioon sen, että kun meillä on olemassa mahdollisuus rikoksista tuomita, myös tuomitaan, eikä aina alareunasta, vaan otetaan käyttöön reaalarangaistus.

Ed. I h a m ä k i : Arvoisa puhemies! Mielestäni ed. Myllyniemi on tehnyt hyvän lakialoitteen siinä mielessä, että hän on herättänyt keskustelua yleisestä turvallisuudesta ja myös reaalarangaistuksista. Kun yleensäkin kansanedustaja tekee lakialoitteen, ei sen mielestäni tarvitse olla loppuun asti hiottu siinä vaiheessa, kun hän sen tekee. Minusta on pääasia, että otetaan asia viireille valtiopäivillä, niin kuin vanha sanonta kuuluu. Lakialoite on hyvä keskustelun alku. Aloitetta voidaan sitten valiokuntakäsittelyssä hioa ja viilata.

Ed. A l a r a n t a : Arvoisa puhemies! Minäkin haluan lyhyellä puheenvuorollani kannattaa ed. Myllyniemen lakialoitetta. Omakin allekirjoitukseni täällä on. Laskujeni mukaan 39 keskustan kansanedustajaa on tämän allekirjoittanut ja, niin kuin nähdään, monista muistakin ryhmistä on allekirjoituksia tullut. Siinä mielessä olisi ollut toivottavaa, että kun yli sata kansanedustajaa on tällaisen asian pannut aloitteella liikkeelle, että lähetekeskustelussa olisi ollut paikalla joko oikeusministeri tai ehkä liikenneministeri tai molemmatkin kertomassa vähän omia käsityksiään siitä, mihin suuntaan tässä pitäisi liikkua, tai tiedottamassa kansanedustajille, mihin suuntaan ministeriössä ollaan liikkeellä, minkälaista valmistelua asiassa on. Valitettavasti tämä edustuksellinen demokratia ei nauti tänäkään hallituksen piirissä sellaista luottamusta, mitä toivoisi nauttivan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään lakivaliokuntaan.

9) Lakialoite laiksi yleisestä kalastusoikeudesta annetun lain 1 §:n muuttamisesta ja laiksi kalastuslain muuttamisesta

Lähetekeskustelu

Lakialoite 35/1996 vp (Ola Rosendahl /r ym.)

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Rosendahl: Arvoisa puhemies, värderade talman! Kymmenien tuhansien järvien maassa on runsaasti mahdollisuuksia saada urheilu- ja kalastuslupia. Yleisellä vesialueella järvenvässä voi järveen ulottuvassa kunnassa muutoin kuin tilapäisesti asuva kalastuksenhoitomaksun maksanut henkilö harjoittaa muun muassa viehekalastusta ja troolausta ilman erityistä lupaa. Yleisellä vesialueella veneessä saa vapaasti harjoittaa viehekalastusta jokainen vakinaisesti Suomessa asuva Eta-EU-valtion kansalainen.

Esimerkiksi Uudenmaan rannikolla on erittäin lyhyt matka yleiselle vesialueelle. Kylärajojen sisäpuolella sijaitsevat yksityisomistuksessa olevat alueet ovat pieniä ja niillä tarvitaan vesialueen omistajan antama lupa harjoittaa muuta kalastusta kuin mato-ongintaa ja pilkkimistä.

Suurin osa yksityisistä vesialueista on vuokrattu joko ammattikalastuksen tai urheilukalastuksen käyttöön. Vesialueiden vuokraaminen urheilu- tai matkailukalastuksen käyttöön on siten tärkeä tulonlähde ja toimeentulokeino saariston vakitukselle väestölle. Kalastusalueet ovat vesialueen omistajien ja kalastuskuntien antamin valtuuksin myös järjestäneet muun muassa yhteinäislupa-alueita urheilukalastuksen helpottamiseksi.

Aikoinaan on esitetty jopa läänikohtaista viehekalastuskorttia nykyisen kalastuskortin lisäksi. Esitys on peräisin ajoilta, jolloin lupatarjonnassa oli puutteita. Tilanne on kohentunut ja tällä hetkellä yli 75 prosenttia vesistä on lupatarjonnan piirissä. Tuntuisi aika oudolta, jos valtio tässä tilanteessa markkinatalousmaassa ryhtyisi myymään läänikortteja yksityisten vesille ja siis kilpailemaan yksityisten kalastuslupien kanssa. Tämä lienee EU:n kilpailulainsäädännön vastaistakin.

Metsähallituksen hallinnassa on noin puoli miljoonaa hehtaaria valtion vesialueita. Niistä yli 90 prosenttia on talouskalastusvesiä, joihin val-

tio voi jokaiselle myydä viehekalastuslupan. Suomen yksityisten vesialueiden pinta-ala on noin 4,6 miljoonaa hehtaaria. Niistä kuului jo vuonna 93 lupamyynnin piiriin noin 3 miljoonaa hehtaaria eli yli 65 prosenttia ja siis tällä hetkellä noin 70—75 prosenttia arvioiden mukaan. Vastaavasti järjestäytyneen lupamyynnin piiriin kuuluu Ruotsissa vain 38 prosenttia sekä Tanskassa ja Norjassa noin 50 prosenttia yksityisistä vesialueista. Siis tilanne Suomessa on huomattavan paljon parempi.

Harrastuskalastajista noin 750 000 ihmistä kalastaa pääasiassa omalla kesäpaikallaan, kun noin 250 000 ihmistä matkustaa varta vasten muualle kalastamaan. Kalastajista noin 60 prosenttia harrastaa mato-ongintaa. Nämä ihmiset, jotka kalastavat siis lähellä omaa kesäpaikkaansa, eivät ole kiinnostuneita siitä, että viehekalastuksesta ja troolikalastuksesta tehdään yleisoikeus.

Lakialoitteessa tarkoituksena on parantaa mahdollisuuksia urheilukalastuksen järjestelmälliseen lisäämiseen. Aloitteessa ehdotetaan, että urheilukalastuksen lupajärjestelmää parannetaan siten, että rajallisten kalavarojen ohjattu kestävän käytön periaate toteutuu. Aloitteessa ehdotetaan, että vesien omistajien nykyisiä lupamyyntivaroja laajennettaisiin siten, että jokaisella Suomessa pysyvästi asuvalla olisi oikeus saada käypää maksua vastaan lupa harjoittaa vieheellä urheilukalastusta vesialueen omistajan osoittamalla alueella, tavalla ja ajalla. (Ed. Virtanen: Tai pilkkimällä tai onkimalla, lukee tässä!) — Ne ovat jo tämän piirissä.

Vesialueen omistaja voi joko järjestää luvan myynnin itse tai siirtää tehtävän yhden tai useamman kalastusalueen tehtäväksi tai esimerkiksi paikalliselle matkailuyrittäjälle. Aloitteen pääasiallinen sisältö on siinä, että vesien omistajien velvollisuutta myydä lupia urheilukalastuksen harjoittamiseen laajennetaan. Järjestelmä lisää ohjattuja kalastuksen harrastamismahdollisuuksia ja tukee kalastusmatkailun kehittämismahdollisuuksia. Urheilukalastajan kannalta ehdotettu lakimuutos lisää kalastuslupien saatavuutta ja myös urheilukalastuksen käytettävissä olevien kalavesien määrä lisääntyy.

On perustellusti odotettavissa, että kalavesien omistajat siirtävät yhä suuremmassa määrin urheilukalastuslupien myynnin yhden tai useamman kalastusalueen tai esimerkiksi paikallisten urheiluyrittäjien hoidettavaksi. Tällöin vähenevät vesialueen omistuksen pirstoutuneisuudesta eräin paikoin syntyneet ongelmat. Aloitteen ta-

voitteena on saada aikaan tuotoltaan taloudellisia ja pinta-alaltaan mahdollisimman suuria yhtenäisiä vesialueita urheilukalastuskäyttöön. Tällaiset urheilukalastusalueet olisivat riippumattomia kalastusalueiden rajoista sekä läänirajoista. Niiden perustaminen olisi vapaaehtoista ja toiminta markkinaperusteista.

Lakialoitteen mukaan kalastuslain valtuuslakiakin on muutettava. Tätä voidaan perustella seuraavasti. Lakialoitteen lupajärjestelmä ei olisi irrallaan kalakantojen kestävästä käytöstä periaatteesta. Aloitteen mukaan tämä periaate olisi kytketty omistajien kalastusoikeuden ensisijaista määräämisoikeutta koskevaan yleiseen kalakantojen hoito- ja järjestämisvelvoitteeseen, josta säädetään kalastuslain 2 §:ssä. Siten lakialoite rakentuu siihen, että vesialueen omistajilta ei poisteta kalakantojen hoitovelvoitetta samanaikaisesti, kun niille lisätään velvoite antaa urheilukalastuslupa, joka kohdistuu kalakantoihin, mikä kalastusrasituksen lisääntyessä edellyttää erityisiä hoitotoimenpiteitä kantojen säilyttämiseksi.

Urheilukalastuslupan aloitteen 9 §:n mukainen myöntämisvelvoite sisältäisi myös kalaveden hoitovelvoitteen. Koska yleinen järjestämisvelvoite on kytketty kalakantojen mahdollisimman suureen pysyvään tuottavuuteen, tarkoittaa järjestämisvelvoitteen lisääminen hoitovelvoitteen lisäämistä. Järjestämisvelvoitetta ja hoitovelvoitetta sekä niiden edellyttämää ennalta tapahtuvaa suunnittelua ja siihen kytkettyä vaikutusarviota luonnon tasapainoon korostetaan myös lakiesityksen 79 §:n kalastusalueen käyttö- ja hoitosuunnitelmaa koskevassa muutosesityksessä. Koska siten on kysymys poikkeuksesta määrätä kalastuksesta ja oikeudesta nauttia sen varallisuusarvoisista tuotoista omaksi hyväkseen, johtuu lisääntyvästä velvoitteesta samanaikaisesti aktiivisesti järjestää ja hoitaa vesialuetta kalastuslain 1 §:n edellyttämällä tavalla ja palvella muita hyödyntäen muitakin kuin itseään se, että valtuuslakiin on otettava lakialoitteessa esitetty säännös.

Lain muutosta tältä osin voidaan pitää perusteltuna, koska se sinänsä rakentuu kalavesien tehokkaampaan ja järjestelmällisempään hyödyntämiseen, vaikkakin velvoitteen muodossa ja velvoitteiden kera. Myöntämisvelvoitteen lisääminen ilman hoitovelvoitetta tarkoittaisi velvoitetta kuluttaa omistusoikeuteen kuuluvaa kalavesipääomaa toisen hyväksi pääomaa alentaen ja siten myös pysyvää tuottoa alentaen. Siksi myös urheilukalastuslupien myöntämisvelvoitteen li-

sääminen on kytkettävä aktiiviseen hoitovelvoitteeseen ja urheilukalastuslupien myöntäminen kalavesien hyödyntämisen rajoihin vesien hoitokalakantojen hyödyntämisen estämiseksi. Toisaalta kalavesien parempi hoitaminen palvelisi ensisijaisesti urheilukalastuksesta nauttivia.

Värderade talman! Vi har rikliga möjligheter till fritidsfiske i vårt land. Jag har här tidigare refererat till att ungefär 65—70 procent av de privata vattnen eller över 3 miljoner hektar står till fritidsfiskets förfogande. Dessutom har forststyrelsen hand om en halv miljon av statens vatten, där staten fritt kan sälja fisketillstånd för fritidsfiskets behov.

De flesta fritidsfiskare har enligt undersökningar fiskat vid den egna stugan på den egna stranden eller i dess omedelbara närhet, dvs. 750 000 personer, medan endast 250 000 personer reser längre vägar för att fiska. Det är klart att dessa människor, som fiskar på egna vatten eller i närheten av egna vatten, inte har intresse av att fritidsfisket ändras till en allmän rättighet. Man är inte särskilt intresserad av att ge en sådan rättighet till alla EU-inneånare utöver den som ett tidigare förslaget allmänt fritidsfiskekort skulle innebära.

Därför borde fritidsfisket organiseras utan att man gör det till en allmän rättighet. Så som hittills bör fritidsfisket baseras på äganderättens grund i enlighet med fiskelagen, som ålägger vattenägarna skyldighet till fiskevård och att ta hand om ansvaret för fiskevattnen. Det här gäller också hänsynen till miljön.

Lagförslaget går ut på att utöka vattenägarens skyldighet att ställa vattnen till fritidsfiskets förfogande mot skälig ersättning, samtidigt som hans ansvar för fiskevården och fisket skulle kvarstå så som stadgas i fiskelagens 2 paragraf.

Ed. V i s t b a c k a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ihmettelen hieman ed. Rosen-dahlin tekemää lakialoitetta ja sen perusteluja moneltakin osin. Aloitteessa puhutaan hoidosta jne. Kyllä minä sanoisin, että viehekalastuksella harjoitettu kalastus myös tänä kesänä oli lähinnä kalastuksenhoitoa. Saalismäärällä, mitä vieheilä saa, ei kyllä edes RKP:n kannatusalueella olevilta kalastajilta mitään viedä, koska mielestäni lakialoite tähtää nimenomaan oman äänestäjäkunnan etujen valvomiseen.

Kun käytännössä sisävesillä liikkuja on pyrkinyt hankkimaan kalastuslupia, niin on niin pieniä alueita, että vaikka hyvällä tahdolla yrittää

etsiä niitä, jotka omistavat vesialueet esimerkiksi Saimaan alueella, niin se on täysin mahdollon tehtävä. Tahtomattaan syyllistyy rikokseen, jos haluaa harrastaa viehekalastusta. Minusta läänikohtainen lupa on ainut vaihtoehto ja oikea ratkaisu tähän asiaan.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Voin hyvin yhtyä ed. Vistbackan viimeksi mainittuun johtopäätökseen. Se asia on todella niin. Ed. Rosendahl äskeisessä puheenvuorossaan väitti sellaista, mikä ei pidä paikkaansa, nimittäin, että kalastuslupia olisi suurimmassa osassa Suomea helppo saada. Se on todella niin kuin ed. Vistbacka äsken totesi.

Varsinaisesti pyysin vastauspuheenvuoron aktiivinen hoitovelvoite — ajatuksen pohjalta. (Ed. Rajamäki: Sanahelinää!) — Todella, ed. Rajamäki, se on sanahelinää. — Nythän hoitovelvoite tulee ihan omasta intressistä. Jokainen kalastuskunnan jäsen haluaa olla aktiivisesti mukana pitämässä huolen siitä, että siellä kaloja on. Viehekalastuksella otetaan pois petokaloja, jotka ovat istutuskaloja, laidastansa sinne vesiin istutettavia kaloja, ja niinhän tehdään joka puolella Suomea, että niitä istutetaan, että niitä saatisiin pyytää. Eli näin yksinkertainen tämä asia on. Se lähtee omasta intressistä, sen kalaveden omistajan intressistä.

Läänikohtaisessa vieheluvassa on se hyvä puoli, että siinä on automaattinen tulon tulo, eli toisin sanoen valtio kerää rahat ja tulouttaa tilille. Se homma on niin yksinkertainen, jäävät markkinointikulutkin pois, ed. Rosendahl.

Ed. Lahtela (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Rosendahl väitti, että hänen lakialoitteessaan olisi aktiivinen hoitovelvoite. Tänä päivänä kalastuslaissa on kalastuskunnilla hoitovelvoite kalakantojen säilymisen suhteen. Viehekalastajatko ryöstävät kalat vesistä? Näen niin päin, että viehekalastus on enemmänkin elämyksellistä toimintaa. Pyydetään saalista, mutta ainakin mitä minä olen vetänyt uistinta tänäkin kesänä, niin aika laihaksi se saalis kutistuu. Sinällään raitista ilmaa siellä on saanut ja jonkun pienen hauenkin, mutta enimmäkseen ongella ahvenia.

Aikanaan käytiin pilkkikortista hirveä sota siitä, että nythän menee rantarauha ja omistajien oikeuksia loukataan, kun ihmiset menevät jäälle ja kaivavat jäähän reikiä. Tämähän on saman tyyppinen ajatus. Minä kun en usko, että vettä pitkin soutamalla vesi kuluu, enkä ole koskaan

sitä ymmärtänyt, millä tavalla taivaalta tulevan veden joku omistaa ja ihmiset sitä omivat ja vahvistivat toisiaan, saavatko siellä soutaa tai vetää uistinta. Tämä on minusta naurettavaa.

Isompiin kokonaisuuksiin pitää pyrkiä. Minusta läänikohtainen viehekortti pitemmän päälle koko maassa olisi kaikkein paras.

Ed. Rosendahl (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Pulliaiselle sanoisin vain, että kyllä hoitovelvoite tietysti on omistajan intressissä, mutta kysyn vain, onko edelleen silloin, jos jokaiselle ihmiselle annettaisiin oikeus tulla kalastamaan hänen vesillään. Onko hänellä silloin enää minkäänlaista hoitointressiä? Kyllä siinä täytyisi olla joku taloudellinen syy. Ei ainoastaan laki voi määrätä tällaista hoitovelvoitetta. Jos hän ei enää voi myydä kalastusoikeutta, niin silloin myöskin hoitointressi lakkaa olemasta.

Ed. Lahtelalle sanoisin vain, että kyllä omistusoikeus on voimassa vesilläkin niin kuin kuivalla maalla. Ihmettelen kyllä tätä väittämää. Minun aloitteeni tarkoitus on edistää nimenomaan urheilukalastusta, vain vähän eri tavalla kuin lääninkortilla. Markkinatalousmaa tämä on, ja minun tarkoitukseni on edistää urheilukalastusta. Emme me urheilukalastajat halua lain voimalla mennä toisten vesille kalastamaan, vaan haluamme siitä maksaa suoraan jotakin.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan toinen varapuhemies Törnqvist.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä se, ed. Rosendahl, on markkinataloutta sekin, että saa läänikohtaisen viehekortin rahaa vastaan ja se markkinatalouden sääntöjen mukaisesti kanavoituu veden omistajalle. (Ed. Rajamäki: Käytön mukaan!) — ja käytön mukaan vielä. — Tämä on äärimmäisen oikeudenmukainen järjestelmä. Tämän operaation ylläpitokustannukset ovat vähäiset eli rahatkin voidaan vielä käyttää hauen ja kuhan poikasten jne. ostamiseen. Eikä se hävitä tietenkään intressiä, jos veden omistaja haluaa itse katiskaansa pitää tai verkkojaan liottaa, niin tottahan hänellä on intressi pitää huolta, että siellä on kaloja, mitä pyytää, tämähän on itsestäänselvä asia, tai sitten sieltä loppuu koko homma. Silloinhan hänellä ei ole mitään kestäväen käytön ajatustakaan omissa aivoissa, ja sellainen on jou-

tilasta porukkaa, jolla sellaista ajatusta ei ole aivoissa.

Ed. Rosendahl (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Pulliaiselle, joka väittää, että tämäkin olisi markkinataloutta, että valtio möisi kalastuslupia yksityisille vesille, niin samalla tavalla väitettiin myöskin silloin, kun pilkkikortista säädettiin. Mutta kaikki tiedämme, että läänikohtainen pilkkikortti ei onnistunut, se ei toiminut. Maksut, jotka kerättiin silloin, ovat esimerkiksi Uudenmaan sekä Turun ja Porin läänissä vielä suurelta osin maksamatta omistajille. Siis se rahan keruu veroluontoisena ja siirtäminen takaisin jollain tavalla keinoitekoisin keinoin vesien omistajille ei toiminut.

Ed. Virtanen: Arvoisa puhemies ja arvoisat kollegat! Tähän ed. Rosendahlin aloitteeseen voisin sanoa, kun minä aion nyt vähän käydä tätä lakialoitetta läpi, että alkuosa on aika lupaa-va. Siinä puhutaan parantamisesta ja muusta vastaavasta.

Sitten täällä tulee kiinnostavaa: ”vesialueen omistajan osoittamalla alueella, tavalla ja ajalla”, joten nyt se vesialueen omistaja alkaa olla tavankin omistaja ja ajan omistaja. Siinä on tällainen aika yksinkertainen veto, jos tämä tulisi nyt joka juttuun, että siis nämä kalakortit määrisivät sen.

Huomatkaa, mikä on tapa: Nimittäin täällä heitetään tämmöistä jokamiehen oikeuksiin liittyvää juttua, siis tässä lakialoitteessa, ”että vesienomistajien velvollisuutta myydä lupia urheilukalastuksen harjoittamiseen laajennetaan. Järjestelmä lisää ohjattuja kalastuksen harrastamis-mahdollisuuksia ja tukee - - ” läpä, läpä, tiettyjä kehitysmahdollisuuksia. Aloitteen tarkoituksena on parantaa mahdollisuuksia jnp. ”Urheilukalastuksena pidetään kalastusta, joka tapahtuu aktiivisilla koukkukalastusvälineillä. Urheilukalastuksessa kalastajan ja kalan välillä on suora ja välitön kontakti koukun tai vieheen sekä siiman välityksellä. Tämä määrittely tulisi ottaa kalastusasetukseen.”

Eli siis tässä ei ole kyse parannuksesta, vaan ovelasta keinosta yrittää viedä siis pilkkilaki, joka on harvinaisen toimiva, joka on kyllä valtakunnallinen, ed. Rosendahl ja toimii harvinaisen hyvin, ja sitten vielä mato-onginta, jota voisi verrata lähes perusoikeuksiin tässä Suomen elämäntavassa. Täällä muutenkin viitataan, että ”onginta ja pilkintä otetaan sääntöön, jonka mukaan vesialueen omistajan” läpä, läpä, no

niin. Eli tämä pilkintälaki on helpottanut selkeästi näitä käytäntöjä, yksinkertaistanut niitä. Ainoa syy, minkä takia ei näitten lupamaksujen tai läänille tai valtiolle maksettujen maksujen, kalastusmaksujen, oikea palauttaminen suju, on juuri alueitten omistajien ja ehkä juuri RKP:tä vaivaava ammattikalastajien ostamismentaliteetti, joka sitten palvelee sitä, että palautetaan suhteettomasti väärin kohteisiin näitä.

Täällä puhutaan edelleen järjestelmän kehittämisestä. Niin kuin minä sanoin, tässä on kiinnostavia kehitystrendejä.

Sitten tulee oikeata, todella määriteltyä ja analyttistä juttua: ” - - sillä aloitteen tavoitteena on saada aikaiseksi tuotoltaan taloudellisia ja pinta-alaltaan mahdollisimman suuria ja yhtenäisiä vesialueita urheilukalastuskäyttöön”. Huomatkaa: virkistyskalastus on kokonaan hylätty tästä aloitteesta. Ei olekaan enää virkistyskalastusta, joka viittaisi jokamiehen oikeuksiin Suomenmaassa, vaan on vain urheilukalastus, yksinkertaisesti ja selkeästi. ”Tällaiset urheilukalastusalueet olisivat riippumattomia kalastusalueista sekä läänijaosta.” Okei. ”Niiden perustaminen olisi vapaaehtoista - - ”. No niin, ja lupia saa hullun lailla joka paikasta. ” - - ja niiden toiminta markkinaperusteista.” Loistavaa määrittelyä, loistavaa kerta kaikkiaan, sopii lakialoitteeksi täydellisesti!

Sitten täällä on, en tiedä, onko suomen kielestä johtuvaa ilmaisua, mutta täällä sanotaan, että ”Kalastuspainetta pystytään ohjaamaan luonnon ja kalakantojen kestävän käytön periaatteiden mukaisesti niille alueille, joilla vesistön ja muun luonnon kantokyky on vahva tai joilla sitä on tuettu” jnp. Kuulitteko? Se, mikä on tämmöinen perimmäinen, perisuomalaisuuteen kuuluva, siis perinne, ja voisi sanoa, että aivan alkuperäinen metsästys- ja kalastusvietti tai elämäntapa, on tässä esityksessä ”kalastuspaine”. No niin, ehkä se on psykologisointia, niin kuin täällä on useasti kuunneltu, ettei enää olekaan olemassa mitään tämmöistä todellista perintökäsitteistöä, vaikka sitä tietyissä piireissä aina korostetaan.

Sitten mennään itse tähän lakiin. Tietysti tämä on aika ok, että EU-kansalaiset, ”Suomessa pysyvästi asuvalla EU:n kansalaisella”. Tietysti siinäkin on rajansa, koska minä olen kyllä aika pitkälle sitä mieltä, että Suomen kannattaisi Ruotsin kanssa jokamiehenoikeuden — ja tietysti — naistenkin, kattaa kyllä naisetkin — yhteydessä pitää puolensa Tanskan mallin mukaisesti. Kyllä sinne EU-säännöstöön saa koko ajan näitä poikkeuksen poikkeuksia. Nimittäin direktiivi,

jos täällä on latinan kielen taitoisia, tarkoittaa osoittavaa, ohjaavaa. Se ei ole missään nimessä laki, niin kuin Suomen onneton, voisiko sanoa, edellinen hivenen kloppihallitus ilmeisesti päätteli. Siis kyse on direktiivistä, jota me voimme täällä omilla valtiopäivillämme käsitellä oman taitomme ja diplomaattisen pelisilmämme ja kymme mukaan.

Sitten mennään tätä lakia vielä eteenpäin: "Edellä 1 tai 2 momentin nojalla annettu 8 §:ssä tarkoitettua onkimista ja pilkkimistä koskeva kielto tai rajoitus koskee myös 9 §:n 2 momentissa tarkoitettua urheilukalastusta." Eli pilkkiminen ja mato-onginta ovat sitten mennyttä. Tässä on tällainen ovela häivyttämistapa.

Minä voisin mainita tässä aivan esimerkin vuoksi samankaltaisen valtion alueiden virkistyskäyttöryhmän muistion; Pekka Patosaaren työryhmä 24.5.1996, maa- ja metsätalousministeriölle, joka liittyy tähän ihan suoraan. Tässä ulkoilulain muutoksella aiotaan kiertää perustuslaki jokamiehenoikeuden osalta. 2 §:ää muutetaan ulkoilulaissa. Virallinen aika lausuntojen antamiseen päättyi 15.8.1996, eikä siihen kukaan vaivautunut lähettämään omaa kannanottoaan. Ympäristöministeriönkin edustaja Tuunanen on hyväksynyt tämän muistion, ei ilmeisesti ole lukenut. Minä luen vain tällaisen kohdan tästä: "Muutosesitys kohdistunee ulkoilulain - - . Näissä pykälissä todetaan mm., että valtion maalle, jolla ulkoilun kannalta on huomattava yleinen merkitys, voidaan perustaa retkeilyalue. Retkeilyalueen - - . Tarkemmat määräykset retkeilyalueen käytöstä annetaan järjestyssäännössä."

Siis ulkoilulain 2 §:ää muutetaan. Tämä itse muutosesitys on aika neutraali. Todellinen merkitys paljastuu perusteluissa. "2) Alueen hallinnon ja hoidon kannalta olisi järkevää, että tarpeelliset rajoitukset voitaisiin antaa alueen järjestyssäännöllä." Kuka on kuullut tästä? Tämä on tulossa meille kohta. "Ulkoilulain järjestyssääntöä koskevaa valtuustosäännöstä tulisi muuttaa siten, että järjestyssäännöllä olisi mahdollista ohjata nykyistä paremmin" — taas nykyistä paremmin, kuin tässäkin — "jokamiehenoikeudella tapahtuvaa virkistyskäyttöä. Järjestyssäännön antamisoikeuden tulisi koskea myös muita valtion kohteita kuin valtion retkeilyalueita." Heh, heh!

"5 § Myös kunnille tulisi saada vastaava mahdollisuus laatia ulkoilua ohjaavia järjestyssääntöjä virkistysalueilla. Metsähallituksen aluetta koskevan järjestyssäännön voisi vahvistaa esimerkiksi metsähallituksen viranomaisyksikkö."

Siinä on eduskunnan päätäntävalta ja sitten tietysti yksityiset perässä.

Eli tuolta on tulossa tällainen huomaamatta läpi päässyt jokamiehenoikeuksiin hyökkäävä ulkoilulain muutosesitys, ja sitten tässä on sama juttu takana.

Jos vielä mennään näihin saaliskysymyksiin, niin kyllähän valtio kaloja istuttaa eniten. Tiedetään kaikki, jotka uistelevat, että ei sieltä enää paljon kalaa löydy. Ehdottaisin silmäkoonkin muuttamista.

Nyt menen itse siihen, mitä olen kirjoittanut.

Tällä esityksellä viedään yksinkertaisesti vanhusten, eläkeläisten ja työttömien ainoa todella edullinen ja saasteeton, mielenterveydelle tärkeä aktiviteetti — tämä koskee siis näitä helpompia muotoja, pilkkimistä ja mato-ongintaa — puhumattakaan työssä käyvien laajoista massoista, jotka tänä stressaavien ja kireiden työsuhteiden aikana saavat henkireikänsä kalastuksesta. Tämä on vähintäänkin arveluttavaa, ikäikäisiin suomalaisiin perusarvoihin nojaavaan perimmäiseen nautinto-oikeuteen koskemista.

Hämmästyttääkin tältä kannalta tämän yksilön vapautta vahvasti rajoittavan esityksen kokoomuslaisten allekirjoittajien runsas määrä. Vai onko käynyt niin kuin tässä firmassa usein käy, että esitystä ei ole huolella luettu, vaan lykätty nimi alle? Minä olen kuullut, että kolme ihmistä on laittanut vahingossa, kun ne luulivat, että oli läänikohtaisesta esityksestä kyse, tai ainakin he väittävät niin, kun he ovat sen lukeneet.

Esimerkiksi ed. Kantalainen, joka on kiihkeä pk-yrittäjien puolestapuhuja, on tässä pahasti hakshtanut. Nimittäin kun ajattelee, mitä edellisen hallituksen aikana tapahtui, kun kokoomus joutui hylkäämään pienet ja keskisuuret yrittäjät, niin luulisi, ettei kokoomuksella ole enää tätä kautta varaa olla pk-sektorin mielipiteitä vastaan, sillä harvinaisen suuri osahan juuri yrittäjistä on tosi kalamiehiä, jotka kiroavat nyky-lainsäädännön heikkoutta, siis sitä, että lupia ei saa; siellä kyllä lukee, että niitä pitäisi saada, mutta ei saa. Minä olen sanonut veljelleni, että jos ne eivät lupia myy, niin sitten vaan kalastaa. Minä luulen, että saattaisi olla nyky-lainsäädännössäkin niin, että jos ei kerta lupia tule, niin sen kun kalastaa. Mutta se on toinen asia.

Kokoomus ilmeisesti kannattaa sitä, että äänet nuorsuomalaisille tässäkin asiassa.

Saman asian luulisi koskevan myös keskustan edustajia, jotka kovasti kosiskelevat yrittäjiä, jotka tuntevat kokoomuksen heidät pettäneen edellisen hallituksen lukuisilla konkurseilla, jot-

ka johtivat yli 70 000 konkurssiin. Onko kokoomuksella ja keskustalla varaa tähän mokaan, joka koskee suurta osaa myös heidän laajoja äänestäjäjoukkojaan, siis muitakin kuin yrittäjiä? Kaikki tämä lähinnä RKP:läisen, jokamiehen oikeuksia polkevan politikoinnin takia. Eikö kyseinen puolue ole saanut jo teiltä jatkuvalla — voisi viitata edelliseen prostituutiokeskusteluun — toiminnallaan kaiken?

Sitä paitsi tiedän, etteivät kaikki ruotsinkieliset ole suinkaan tällaisen etuoikeuspolitiikan takana. Ollessani kuusi vuotta sitten läänintaiteilijana Vaasan läänissä jouduin näkemään ja kuulemaan uskomattomia juttuja. Siinä mielessä tämä juttu on kesyä, mitä täällä etelässä tapahtuu, ja oikeastaan hienoa. Tosiasiaa siis kannatan kaksikielisyyttä ja pidän näistä asioista. Mutta kyse on demokratiassa harvinaisesta etuoikeutettujen kukkoilusta ja ylimielisyydestä. Toivoisin, ettei tätä nyt leimattaisi taas kielirasismiksi, koska se on se vanhin tapa, ja monet teistä tietävät ja ovat kokeneet sen, mitä tässä voi taas tapahtua. Mutta tämä ei ole sitä, vaan tämä on tosiasioita.

Olen siis sitä mieltä, että läänikohtainen uudistus hyödyttää myös RKP:n enemmistöä.

Vielä mielenkiintoisena faktana: Olen seurannut tyytyväisenä ja tyydyttynä kalastuslehtiemme toimintaa. Valtaosa on niistä luvannut, että tällä kertaa ne eivät känsä tule unohtamaan, eli ne tulevat säännöllisesti julkaisemaan niiden kansanedustajien nimiä ja kuvia, jotka yrittivät kaataa läänikohtaisen kalastuskortin. He eivät unohda, joten suuret massatkaan eivät unohda, sillä virkistyskalastuksen piiriin kuuluu valtaosa suomalaisista, on arvioitu, että 2—3 miljoonaa. Kalastuslehtiä luetaan tosi paljon, eli lukija alkaa oppia sen, kuinka pidetään puolua, ei ainoastaan kyseinen puolue, josta on puhuttu, joka on joka välissä vähän ylipitänyt puoliaan. Ei voi puhua edes iltalypsystä vaan voisiko sanoa jokavuorokaudenaikalypsystä.

Antaisinkin hallitukselle sellaisen neuvon rakentavana oppositiopoliittikkona, kun olen kuulut muutamassa paikassa, että tämä on hallitusohjelmaan eräänlaisena poliittisena konkelona merkattu, että tämä on hallituskysymys: Antakaa ihmeessä moisen puolueen mennä, koska puoluehan on kuulemma demokraattinen puolue. (Ed. Rajamäki: Saa se mennä, mutta se ei ole enää hallituskysymys!) — No niin, se ei ole hallituskysymys. Olen samaa mieltä. Sitten ei ole.

Mielestäni sosialidemokraattien ei missään nimessä kannata myydä tätä ehdotusta, koska ei

ainakaan teillä ole siihen varaa, sille poliittiselle k:lla alkavalle tykselle.

Vielä kerran voisin kysyä kokoomuksen ja keskustan horjuvilta kansanedustajilta, kannattaako yli puolelle kansasta leimata itsensä suomalaisen perusoikeuksien polkijaksi ja niiden oikeuksien kaventajaksi. Hyvin luetut lehdet eivät siis aio unohtaa eivätkä painaa villaisella tätä asiaa. Hyvä niin, sillä myös perusarvoja puolustavat kansanedustajat tullaan tuomaan julki — huomatakaa: ei palkitsemaan. Kerrankin myös hyvä saa palkkansa. Heidän nimensä, muutama kalastuslehti on sanonut, pidetään esillä ja kuvat, ja etenkin tulevien vaalien alla tätä ei siis unohdeta.

Arvoisa puhemies! Pidän ed. Rosendahlin lakialoitetta motiiviltaan arveluttavana eli lähinnä läänikohtaista viehekalastuskorttiesitystä — huomatakaa siis: viehekalastuskorttia — pitkittävänä ja asioista perillä olemattomien kansanedustajien päänsekoitusyrityksenä. Vastaisista väitteistä huolimatta virkistys- ja urheilukalastusmahdollisuuksia heikennettäisiin tällä ehdotuksella ja tehtäisiin moni suomalainen perinteen arvo arveluttavaksi. Toivonkin, että valio-kunta mahdollisimman nopeasti tekee oikean johtopäätöksensä ja siirtää asian pöydältä asiaan kuuluvaan pöydän vieressä olevaan paikkaan ja hoitaa meille ed. Rajamäen aloitteesta reilusti yli sadan kansanedustajan allekirjoittaman läänikohtaisen viehekorttilain eli tuo sen meidän käsitteilyimme.

Arvoisa puhemies! Toivoisin seuraavassa käsitteilyssä tälle esitykselle aikaisempaa paikkaa asian perustuslaillisten kytkösten takia ja sitä, ettei sitä pidettäisi näin myöhään, että ihmiset eivät ole pitämässä huolta edes perustuslaillisista arvoista.

Ed. R o s e n d a h l (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Väitetty päänsekoitusyritys on näköjään onnistunut ainakin ed. Virtasen osalta. Voin taata, että tässä ei millään tavalla puututa pilkintä- ja onginta-oikeuteen. Ne säilyvät aivan niin kuin tähän asti. Ed. Virtasen pitää lukea koko laki eikä ainoastaan näitä muutoksia.

Se, että pilkintä ja onginta ovat mukana, johtuu siitä, että ne ovat näin nykyisessä laissa. Minä en ole millään tavalla muuttanut niitä. (Ed. Virtanen: Miten koukku määritellään?) — Se johtuu taas siitä, että EU:ssa on tällainen urheilukalastusmääritelmä. Se on otettu täysin EU:n lainsäädännöstä, mikä on urheilukalastus. Se täytyi määritellä jollakin tavalla.

Kun meillä on erikseen säädetty onginnasta ja pilkinnästä, se säilyy. Tämä lakialoite laajentaa harrastus- ja urheilukalastusta nykyisestäään. Luukeaa, hyvä edustaja, koko laki, myös lyhyt perustuslaki, joka liittyy tähän. — Tämä ehkä riittää.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Virtanen korjasi erään hyvin merkittävän väitteen ed. Rosendahlin edelliseen puheenvuoroon nähden, nimittäin sen, kun ed. Rosendahl väitti silloin, että kerätyt varat muka eivät mene osoitteeseen. Tästä asiasta on maa- ja metsävaliokunnassa kuultu asiantuntijoita. He ovat vannomalla vakuuttaneet, että kaikki rahat menevät parissa päivässä perille, kunhan ilmoitetaan postisiirtotili, mille ne voidaan maksaa. Ed. Rosendahl ei pitäisi tällaisia väitteitä heittää. Hän itse on ollut kuulemassa — muistan tarkkaan tämän — ja oli hereillä jopa siinä.

Ed. Rajamäki: Arvoisa puhemies! On osattu lukea ed. Rosendahlin aloite käytetyissä puheenvuoroissa aivan oikein. Luuranko sieltä sisältä on erittäin hyvin täällä salissa esitelty.

Minusta sinänsä, kun RKP:n ed. Rosendahl on erittäin rajusti ja voimakkaasti vannonut ja kovasta rkp:läisestä maataloustuottaja-, puheenjohtaja- ja toiminnanjohtajataustastaan lähtien jarruttanut läänikohtaisen viehekortin luomista maahan, on hyvä, että aloite on nyt tehty reilusti, että se voidaan kaikkien edustajien toimesta tutkia ja että mennään asialliseen käsittelyyn, että maa- ja metsätalousvaliokunnassa myös päästäisiin viemään eteenpäin edustajien enemmistön tahtomaa läänikohtaisia viehekorttiuudistusta tähän maahan ilman, että epäasiallisilla tavoilla sen käsittelyä jarrutetaan. Sehän on nimittäin sellainen asia, jota tässä talossa on käsitelty kymmenisen vuotta, pilkkilakia aikoinaan kolmekymmentä vuotta.

Jos tämä talo paneutuisi ja ottaisi nimenomaan ohjat käsiinsä muissa keskeisissä talous- ja työllisyyskysymyksissä samalla tavalla ja samalla perusteellisuudella kävisi läpi joka kulmaltaan asiat, ehkä tämän talon maine korostuisi siinä, mutta se olisi ehkä tarpeetontakin, koska tässä on ollut jarruttamisella pitkittämisen makua.

Läänikohtainen viehekortti on maa- ja metsätalousvaliokunnassa, ja siellä on nyt kaikki edellytykset tällä ja ensi viikolla käydä lopullinen käsittely läpi. Mutta koska asiantuntijakuulemi-

nen on historiallisen suuri ja aika, joka siihen on uhrattu, on niin suuri, että, ed. Rosendahl, minä alan pelätä, miten valiokunta, jollei se pian saa tätä asiaa käsistään, pystyy paneutumaan samalla vakavuudella artikla 141:n ja kaikkiin siihen liittyviin vakaviin kysymyksiin, jotka luultavasti myös ed. Rosendahlille ovat tärkeitä kysymyksiä.

Tässä on kaksi asiaa, joihin voin lyhyesti kiinnittää huomiota, joissa jarruttaminen läänikohtaisen viehekortin osalta ja tämän tyyppisten jarrutusesitysten teko toimivat, sanotaan niin kuin edunvalvottavien etua vastaan. Ensinnäkin maaseutumatkailu ja kalastusmatkailu on maaseutupolitiikassa jyvitetty aika korkealle. Maa- ja metsätalousministeriöhan laati tästä selvityksen ja ohjelman viime talvena, ja siellä esitettiin valtakunnallista viehekorttia. Mutta jokainenhan meistä tietää reaalisesti sen, että ei tähän maahan, kun tiedämme, mikä hilluminen on ollut jo tämänkin homman kanssa ja tätä vastaan, valtakunnallista viehekorttia saada mutta selkeyttäisiin nyt saamalla edes läänikohtainen, joka on myös vesialueiden omistajien etu ja laajan harrastusjoukon etu.

Itse asiassa meillä on ollut kymmenen vuotta aikaa, ed. Rosendahl, luoda tähän maahan näitä vapaaehtoisia systeemejä, mutta kaikki asiantuntijat myöntävät maaseutuelinkeinopirejä myöten, että siihen ei tässä maassa ole kyetty. Homma ei ole onnistunut. Etenkin Uudenmaan ja Lounais-Suomen rannikoilla ja saaristossa, missä käyttäjäpaine on suuri, lupasioiden järjestäminen ei ole onnistunut eikä myöskään täällä esille tullee Saimaan alueella. Kalastusalueet ovat vedenomistuksen pirstoutumisen vuoksi muodostuneet niin pieniksi ja tehottomiksi.

Itse asiassa, ed. Rosendahl, minä tulen toimitamaan saamani ruotsinkielisen matkailuyrittäjän postin myös teille käyttöön. Minulle soitettiin Nauvosta kesäloman aikana ja vedottiin, ettei ed. Rosendahlin aloitetta missään nimessä eduskunta vain hyväksyisi. Ruotsinkielinen yrittäjä oli huolissaan siitä, millä tavalla hän pystyy pirstoutuneiden pienten, olemattomien kalastusvesialueidensa kautta ylipäänsä harrastamaan enää matkailuyrittämistä. Hän sanoi, että hänellä on 20 mökkiä. Alueella on kaksi ammattikalastajaa. Hän voisi luoda kymmeniä työpaikkoja tältä puolelta ja vetosi eduskuntaan, ja lupasin välittää myös ed. Rosendahlille hänen vetoamuksensa kirjallisessa muodossa myöhemmin, että tämä uudistus toteutettaisiin.

Itse asiassa toinen puoli asiassa on ideologinen ja taustallinen, ja minä toivoisin, kun nyt maataloudessa vedotaan kansalliseen etuun ja yhteisymmärrykseen, etteivät nyt enää sitten samat tahot, jotka kauniita juhlapuheita kirkkoissa ja palatseissa pitävät tästä asiasta, itse kärjistäisi vesialueita ja maa-alueita omistavien ja omistamattomien välistä ristiriitaa tässä maassa. Nämä kaksi asiaa, sanon ihan suoraan, ovat hyvin yhteensopimattomia samaan aikaan, kun meidän pitäisi löytää kansallisia johtopäätöksiä maatalouspolitiikan työryhmissä ja kaiken maailman budjetti- ym. veroratkaisuissa maataloutta ajatellen kiistämättömissä vaikeuksissa, jotka siellä ovat.

Täytyy myös maattomalle ja tavalliselle ihmiselle osoittaa ymmärtämystä ja kansallista yhtenäistä lähestymistapaa, ed. Rosendahl, jotta tässä maassa päästään todella asiallisesti kaikissa asioissa myös eteenpäin.

Tältä osin on todella minusta erittäin mainiota, miten perustuslakivaliokunta totesi tämän omistamisen: "Vesistöissä vapaasti liikkuva kalakanta on valtiosäännön kannalta jatkuvasti uusiutuva varallisuusarvoinen objekti, ja vesialueen omistamisen kautta siihen syntyvä kalastusoikeus on sangen erikoislaatuinen omaisuuden laji."

Minusta tässä asiassa tulisi nähdä juuri tämä edustajien Pulliainen ja Virtanenkin esille ottama kysymys, että tällä hetkellä ei pystytä riittävästi hyödyntämään kalastusmahdollisuuksia, ei pystytä kalastusmatkailusta saamaan riittävästi tuloja maaseudulla. Usean kymmenen miljoonan markan tuloista on kysymys kuitenkin. Tältä osin tästä asiasta on viestitetty meille jo aikoja sitten.

Vuonna 90 Kuopion yliopisto teki Kalastusmatkailun nykytila ja kehitystarpeet -selvityksen, jossa kalastusmatkailun perusedellytyksistä todetaan: "Vaikeammaksi lupakysymys muuttuu sitten, kun haetaan vesialuekohtaisia lupia. Tällöin on luonnollisesti tavoiteltavinta, että päästäisiin mahdollisimman luonnollisiin ja selväpiirteisiin lupa-alueisiin ja toisaalta lupien hankintaa helpotettaisiin muun muassa lupien myyntiä keskittämällä. Vieraspaiikkakuntalaisen kalastajan harrastusinto usein loppuu siihen, kun lupia ei saada riittäville alueille tai jos lupien hankinta osoittautuu liian hankalaksi ja aikaa vieväksi." Tämä tilanne on ollut koko 90-luvun muuttumaton, kuten ed. Vistbacka myös omia kokemuksiaan toi esille.

Itse asiassa ed. Rosendahlin aloite on aika rajui

ja aika kova juuri tässä vastakkainasettelussaan. Ed. Virtanen löysi täysin oikean lähestymistavan, kun hän vertasi myös maa-alueiden käytössä olevaa jännitettä verratessaan Metsähallituksen maihin. Nimittäin kun ed. Rosendahlin lakialoitteen ensimmäisen lain 1 §:ssä todetaan, että kansalaisella on oikeus saada käypää maksua vastaan lupa harjoittaa urheilukalastusta vesialueen omistajan osoittamalla alueella ja määrämällä tavalla ja aikana, niin ollaan peruskysymyksessä.

Edellisen eduskunnan aikana olleet edustajat muistavat Pellervon taloudellisen tutkimuslaitoksen Metsäsektorin tulevaisuudenkuva -julkaisun ja suunnitelman, jossa 90-luvun alun alhaisten kantohintojen aikana — ed. Virtasen sitä tuntematta meni ihan oikeille jäljille — kartoitettiin metsän hyödyntämistä metsänomistajien kannalta uusia tapoja. Siinä esitettiin vakavisaan — huom!, edustajat — että metsään menosta on ilmoitettava metsänomistajalle ja että metsänomistaja määrää metsän käytön ja myös että siitä tulee metsäkohtainen käyttöpäivämaksu. Minä nimitin sitä täällä salissa ministeri Pokalta tentaten, onko keskusta suunnittelemassa suomalaiselle metsäpassia, että hän pääsee metsään sieneen ja marjaan. Tämä asia sitten hautautui, mutta joka tapauksessa tämä elää. Metsähallitus ei saa lähteä tätä polkua kulkemaan, koska sen jälkeen tulevat yksityiset perässä.

Ed. Rosendahl on suoraan sanonut, että hän pitää vettä samanlaisena kuin Pellervon taloudellinen tutkimuslaitos metsää 90-luvun alussa, sellaisena asiana, josta määrää omistaja yksityiskohtaisesti. Ed. Vuokko Rehn on, kiitos hänelle, tavannut hyvin paljon tässä asiassa asiantunteusta valiokunnalle antaneen kalatalousjohtaja Jorma Tiitisen ilmeisesti kesäaikana, ja olen myös saanut tiedoksi hänen mainion muistionsa, tästä asiasta, joka sinällään ei poikkea muidenkaan elinkeinopiirien asiantuntijoista ja muista kalastusharrastajien ym. matkailuyrittäjien kannanotoista.

Tältä osin suora lainaus, mitä tämä henkilö maaseutuelinkeinopiiristä Mikkelistä, kalatalousjohtaja Tiitinen toteaa tästä ed. Rosendahlin pykälästä: "Kansanedustaja Ola Rosendahlin rinnakkainen lakialoite, jolla kalaveden omistajat velvoitettaisiin myymään viehekalastuslupia määräämillään ehdoilla, tarkoittaa käytännössä sitä, että kalastuslakia muutetaan siten, ettei muuteta mitään. Kuinka paljon arvellette olevan kysyntää sellaisella vieheluvalla, joka oikeuttaa kalastamaan leppäkertun värisellä vieheellä sini-

sissä saappaissa korkeintaan 18 cm syvyydelle kahlaten marraskuun 4. päivän illasta seuraavaan keskipäivään ä 300 markkaa?" Ed. Rosendahl, näin se on.

Tältä osin voi sanoa, että on tullut myös ihan kannustavaa viestiä positiivisista asioista, niistä asioista, miksi on hyvä, että meillä on näin kova tämä vastakkainasettelu ja vahtiminen viehekorttilupien ja kalastusmaksujen kanssa. Sipoosta tuli kirje kesäaikana, jossa eräs tämän läänikohtaisen viehekortin sinänsä kannattaja totesi, että on hirveän hyvä asia, että hän ei tarvitse merellä ollessaan lainkaan hätäraketteja, että jos hänellä on hätä, hän nostaa vavan pystyyn, niin heti on kyselijöitä.

Ed. Rosendahl (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä ymmärrän hyvin, että matkailuyrittäjät ovat kiinnostuneita vapaasta oikeudesta lähettää asiakkaitaan kalastamaan muiden vesille ja muiden kesämökkien edustalle. Mutta onko nyt ihan oikein, että paikalliselta väestöltä riistetään oikeus vuokrata vesialueensa matkailutarkoitukseen? Tämä siis poistuu paikallisilta, ja saksalaiset ja venäläiset matkailuyritykset voivat ruveta myymään oikeutta kalastaa täällä Suomessa, koska tämä olisi Euroopan ainoa maa, jossa olisi vapaata oikeutta viehe- ja vetouistinkalastukseen esimerkiksi.

Se, että täällä lukee "tavalla" ja "aikana", niin on ihan selvä, että veden omistaja voi määritellä, myykö hän verkkokalastusta vai koukkukalastusta vai katiskan käyttöä. Tietysti hänen täytyy määritellä se tapa, millä tavalla hän antaa vetensä kalastajien käyttöön. Se on ihan selvä. Ja myös "aikana", koska aika voi olla vuosi tai päivä ja hinta on tietysti tästä riippuvainen. Jos hinnasta sitten syntyy riitaa, niin tässä lakialoitteessa on säädetty, millä tavalla tällainen riita ratkeaa niin, että hinta on kohtuullinen ajatellen tapaa ja aikaa.

Sitten väite, että tässä ei muuteta mitään. No, ehkä on oikein, ettei muuteta niin hirveän paljon, koska ei ole tarvettakaan muuttaa niin paljon, koska 70 prosenttia yksityisistä vesistä on jo urheilukalastuksen käytettävissä, jos ne vain haluaivat maksaa tämän maksun.

Ed. Virtanen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä minä myönnän, että täältä puuttuu se 8 § tarkoituksellisesti ilmeisesti. Mutta täällä 9 §:ssä sanotaan näin: "Edellä 8 §:n 1 momentissa tarkoitettua onkimista ja pilkkimistä", okei. Tämä on 10 §. "Edellä 9 §:ssä tarkoitet-

tuja lupia ei saa myöntää eikä 8 § 1 momentissa tarkoitettua kalastusta harjoittaa siten, että vesialueen omistajan, vuokramiehen tai sanotulla alueella kalastusta ammattimaisesti harjoittavan", siis vuokramiehen, omistajan, kalastusta harjoittavan, "mahdollisuus kalastusoikeutensa hyväksikäyttämiseen kohtuuttomasti vaikeudu." Täysin määrittelykysymys, täysin hölynpölyä.

Toinen asia, tämä EU-puolustelu. EU haluaa jokamiehenoikeudet pois. Me puolustaudumme sitä vastaan. Sen takia tämä: urheilukalastuksessa kalastajan ja kalan välillä on suora ja välitön kontakti koukun tai vieheen sekä siiman välityksellä. Sehän on niin selvää pässinlihaa kuin ikinä voi olla, että sitä on ihan turha puolustella.

Ed. Tiusanen: Arvoisa puhemies! Tämä keskustelu on erittäin mielenkiintoista ja siinä tietysti kosketellaan varsin tärkeitä asioita, perustuslakia, suomalaisten jokamiehenoikeutta tai perusoikeuksia, joita halutaan ilmeisesti todella viedä pois tavallisilta kansalaisilta.

Sitten tämä omistusoikeuden pyhyys, vesialueiden omistusoikeushan on hyvin problemattinen kysymys, kun ajattelemme esimerkiksi kalanviljelyslaitoksia, yksityisiä sellaisia tai yleensäkin ja niiden ympäristöä saastuttavia ongelmia. Tähän liittyy hyvin paljon myös ympäristöproblematiikkaa.

Vielä ed. Rosendahlin perusteluihin, kun hän viittaa ja vastustaa läänikohtaista viehekalastuslupaa, niin valtiovallan roolin hän näkisi jotenkin EU-näkökulmasta, niin kuin hän puhui, kilpailun esteenä ja ongelmallisena. Tässä sopii todeta, ettei ole mitään syytä meidän ripustaa leukaamme EU-koukkuun tässä asiassa. Viittaan ihan uusimpiin uutisiin siitä, miten ns. hullun lehmän tautia EU-komission toimesta on haluttu työntää taka-alalle, kieltää keskustelu siitä jo pari vuotta sitten, kun tämä bse-sairauden ongelma tuli tietoon.

Eli voin yhtyä niihin ajatuksiin, että ed. Ola Rosendahlin esityksen positiivinen puoli on se, että näitä asioita voidaan todella verrata, ja lähdetään siitä, että eduskunnan pitää olla isäntä talossa sillä lailla, että se lakialoite, jonka yli 100 edustajaa on allekirjoittanut, nopeasti etenee.

Ed. Rosendahl: Arvoisa puhemies! Sanoisin lyhyesti vain edustajille Tiisanen ja Virtanen, että omistusoikeudesta on säädetty perustuslaissa muttei jokamiehenoikeudesta. Siitä ei ole säädetty missään.

Ed. V i r t a n e n : Arvoisa puhemies! Minä haluan vielä sanoa, että kun Suomi on tuhansien järvien maa, meillä on sellaisia järviä, jotka ovat pienempiä kuin sata metriä kanttiinsa, niin miltä tämäkin kuulostaa onkimisesta ja pilkkimisestä: ”Edellä 21 §:n momentissa tarkoitetaan, ettei erityistä oikeutta saa harjoittaa” — siis pilkkimistä ja mato-onkimista — ”100 metriä lähempänä selvällä merkillä varustettua pyynnissä olevaa mitä tahansa kiinteää tai verkkopyydystä, eikä niin lähellä toisen asuttua laituria, uima-rantaa, jäätietä tai muuta niihin verrattavaa aluetta.”

Jos sanotaan, että jokin asutus on tuossa ja verkkoja ja muuta, niin Suomessa on älyttömän monta järveä joilla loppuu välittömästi pilkkiminen ja mato-onginta, koska 100 metriä on hirveä matka. Menkää katsomaan, minkälaisia lätäköitä Suomi on täynnä ja missä kalastetaan.

Ed. R o s e n d a h l : Arvoisa puhemies! Asiasta on säädetty myös nykyisessä laissa, joten ei tässä ole kyse muusta kuin etäisyydestä. Tietysti voi sitten keskustella, pitääkö se olla 50 vai 100 metriä, mutta ei asia sinänsä ole minun keksimäni, vaan se on edellisten eduskuntien keksimä. Minä olen vain lisännyt urheilukalastuksen tähän.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

10) Kansaneläkelaitoksen valtuutettujen toimintakertomus vuodelta 1995

Kertomus 4/1996 vp
Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietintö 14/1996 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon.

T o i n e n v a r a p u h e m i e s : Eduskunnan seuraava täysistunto on huomenna keskiviikkona kello 14.

Täysistunto lopetetaan kello 18.39.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen